

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

Sisältö

I Säädökset, jotka on julkaistava

.....

II Säädökset, joita ei tarvitse julkaista

Komissio

2000/392/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 8 päivänä heinäkuuta 1999, toimenpiteestä, jonka Saksan liittotasavalta on toteuttanut Westdeutsche Landesbank Girozentralen hyväksi⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(1999) 2265) .....** 1

2000/393/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 20 päivänä heinäkuuta 1999, valtiontuesta, jonka Saksa aikoo myöntää yritykselle CBW Chemie GmbH, Bitterfeld-Wolfen⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(1999) 3272) .....** 38

2000/394/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 25 päivänä marraskuuta 1999, sosiaaliturvamaksujen alentamista koskevien lakien nro 30/1997 ja nro 206/1995 mukaisista Venetsian ja Chioggian alueella sijaitseviin yrityksiin kohdistuvista tukitoimenpiteistä⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(1999) 4268) .....** 50

2000/395/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 22 päivänä joulukuuta 1999, Saksan Entstaubungstechnik Magdeburg GmbH:lle myöntämistä valtiontuista⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(1999) 5205) .....** 64

Hinta: 19,50 EUR

⁽¹⁾ ETA:n kannalta merkityksellinen teksti

FI

Säädökset, joiden otsikot on painettu laihalla kirjasintyyppillä, ovat maatalouspolitiikan alaan kuuluvia juoksevien asioiden hoitoon liittyviä säädöksiä, joiden voimassaoloaika on yleensä rajoitettu.

Kaikkien muiden säädösten otsikot on painettu lihavalla kirjasintyyppillä ja merkitty tähdellä.

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 8 päivänä heinäkuuta 1999,

toimenpiteestä, jonka Saksan liittotasavalta on toteuttanut Westdeutsche Landesbank Girozentralen hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 2265)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2000/392/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa⁽¹⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

(1) Bundesverband deutscher Banken e. V. (jäljempänä 'BdB'), joka on noin 300 yksityisen Saksassa toimivan pankin edustaja, kehotti 23 päivänä maaliskuuta 1993 päivätyllä kantelullaan komissiota aloittamaan EY:n perustamissopimuksen 226 artiklan mukaisen menettelyn Saksan liittotasavaltaa vastaan. Liiton mukaan Saksan luottolaitostarkastusvirasto (Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen, jäljempänä 'BAKred') on rikkonut luottolaitosten omista varoista 17 päivänä huhtikuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/299/ETY⁽²⁾ (jäljempänä 'omia varoja koskeva direktiivi'), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisasiakirjalla, 4 artiklan 1 kohtaa hyväksyessään Westdeutsche Landesbank Girozentralen (jäljempänä 'WestLB') kanssa fuusioituneen Wohnungsbauförderungsanstalt des Landes Nordrhein-Westfalenin (jäljempänä 'Wfa') omaisuuden WestLB:n omiksi varoiksi.

(2) BdB ilmoitti 31 päivänä toukokuuta 1994 päivätyllä kirjeellään kilpailusta vastaavalle pääosasto IV:lle omaisuuden siirtämisestä ja totesi samalla siirron vääristäneen kilpailua WestLB:n eduksi. BdB esitti 21 päivänä joulukuuta 1994 virallisen kantelun ja kehotti komissiota aloittamaan EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn Saksan liittotasavaltaa vastaan. Helmikuussa ja maaliskuussa 1995 sekä joulukuussa 1996 kymmenen yksittäistä pankkia yhtyi liitonsa tekemään kanteluun.

(3) Voidakseen arvioida, merkitsikö omaisuuden siirtäminen valtiontukea, komissio pyysi Saksan viranomaisilta 12 päivänä tammikuuta, 9 päivänä helmikuuta, 10 päivänä marraskuuta ja 13 päivänä joulukuuta 1993 sekä 16 päivänä tammikuuta 1996 päivätyillä kirjeillään lisätietoja. Nämä toimitettiin sille 9 päivänä helmikuuta ja 16 päivänä maaliskuuta 1993, 8 päivänä maaliskuuta 1994, 12 päivänä huhtikuuta ja 26 päivänä huhtikuuta 1996 sekä 14 päivänä tammikuuta 1997 päivätyillä kirjeillä. Lisäksi vastaanotettiin eri asianomaisten lähettämiä muita kirjeitä ja asiakirjoja. Komission edustajat tapasivat Saksan viranomaisten, WestLB:n ja muiden osavaltionpankkien sekä kantelijoiden edustajat 7 ja 27 päivänä heinäkuuta ja 3 päivänä elokuuta 1994, 18 päivänä tammikuuta, 2 päivänä maaliskuuta, 20 päivänä huhtikuuta, 29 päivänä toukokuuta, 27 päivänä kesäkuuta, 23 päivänä elokuuta, 9 ja 24 päivänä lokakuuta 1995, 14 päivänä helmikuuta, 11 päivänä maaliskuuta ja 20 päivänä kesäkuuta 1996 sekä 17 päivänä tammikuuta ja 17 päivänä kesäkuuta 1997.

(4) Tämän tietojen vaihdon jälkeen komissio piti välttämättömänä käynnistää EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely. Se teki tätä koskevan päätöksen 1 päivänä lokakuuta 1997. Komissio katsoi päätöksessään, että kyseinen toimenpide merkitsee

⁽¹⁾ EYVL C 140, 5.5.1998, s. 9.⁽²⁾ EYVL L 124, 5.5.1989, s. 16.

todennäköisesti EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea ja että voidakseen tutkia asian se tarvitsee lisätietoja. Nämä olivat ennen muuta tietoja toimenpiteistä, joilla Nordrhein-Westfalenin osavaltio (jäljempänä 'osavaltio') varmistaa, että se saa kohtuullisen osuuden lisävoitoista, jotka WestLB voi saada pääoman korottamisen johdosta, tietoja vaikutuksista, joita seuraa siitä, että siirretty pääoma ei ole luonteeltaan maksuvalmiutta parantavaa eikä osavaltion vaikutusvalta WestLB:ssä kasva, samoin kuin tietoja maksettavan kiinteän korvauksen etuoikeusaseman vaikutuksista sekä kohtuullisen tuoton määrittämiseen mahdollisten liittyvien muiden tekijöiden vaikutuksista, tietoja WestLB:n liiketoiminnan perustana olevan Wfa:n pääoman suuruudesta, tämän määrän ylittävistä ja WestLB:n taseesta ilmenevästä määrästä, verovapauksista, velvoitteista vapauttamisesta, WestLB:n kannattavuudesta ja väitteistä synergieaduista.

- (5) Kantelussa viitattiin Niedersachsenin, Berliinin, Schleswig-Holsteinin, Hampurin ja Baijerin osavaltioiden samankaltaisiin rahoitustoimenpiteisiin Norddeutsche Landesbankin, Landesbank Berlinin, Landesbank Schleswig-Holsteinin, Hamburger Landesbankin ja Bayerische Landesbankin hyväksi. Koska Wfa:n yhdistäminen WestLB:hen oli poikkeuksellisen suuren omaisuuden siirron johdosta kantelun pääaiheena, menettelyn aloittaminen koski yksinomaan tätä tapausta. Komissio ilmoitti, että se tutkisi tästä menettelystä saatujen tulosten perusteella myöhemmin myös omaisuuden siirrot muihin pankkeihin.
- (6) Saksan hallitukselle on ilmoitettu 23 päivänä lokakuuta 1997 päivätyllä kirjeellä päätöksestä aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely. Komissio on sittemmin korjannut 3 päivänä joulukuuta 1997 tekemällään päätöksellä muutaman tässä päätöksessä olleen vähäisen virheen, ja Saksan hallitukselle on ilmoitettu tästä 22 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä.
- (7) Luottamuksellisista tiedoista, jotka poistettiin ennen julkistamista, sovittiin 7 ja 25 päivänä marraskuuta sekä 2 päivänä joulukuuta 1997 päivätyillä kirjeillä. Määräajan pidennyksen jälkeen, jota oli pyydetty 19 päivänä marraskuuta 1997 päivätyllä kirjeellä ja joka oli myönnetty 1 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä, Saksan hallitus on esittänyt huomautuksensa 27 päivänä helmikuuta 1998 päivätyllä kirjeellä.
- (8) Komission päätös menettelyn aloittamisesta on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* lehdessä⁽³⁾. Siinä komissio kehottaa asianomaisia esittämään huomautuksensa. Komissio on saanut huomautuksia WestLB:ltä (19 päivänä toukokuuta 1998), Association française des banques -järjestöltä (26 päivänä toukokuuta 1998), British Bankers' Association järjestöltä (2 päivänä kesäkuuta 1998) ja BdB:ltä (4 päivänä kesäkuuta 1998). Nämä huomautukset on toimitettu Saksan hallitukselle lausuntoa varten 15 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyllä kirjeellä. Määräajan pidennyksen jälkeen, jota oli pyydetty 30 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyllä kirjeellä ja joka oli myönnetty 17 päivänä heinäkuuta 1998 päivätyllä kirjeellä,

Saksan hallitus lähetti lausuntonsa 11 päivänä elokuuta 1998 päivätyllä kirjeellä.

- (9) Tapaamiset järjestettiin BdB:n edustajien kanssa 15 päivänä tammikuuta ja 16 päivänä syyskuuta 1998 sekä WestLB:n edustajien kanssa 9 päivänä syyskuuta 1998. Komission yksiköt kutsuivat 22 päivänä syyskuuta 1998 päivätyllä kirjeellä Saksan viranomaiset, WestLB:n ja BdB:n yhteiseen kokoukseen käsittelemään kyseiseen asiaan liittyviä eri näkökohtia. BdB toimitti 30 päivänä lokakuuta 1998 päivätyllä kirjeellä tietoja sisältäviä asiakirjoja. Kokous näiden kolmen asianomaisen kanssa pidettiin 10 päivänä marraskuuta 1998. Tämän jälkeen komission yksiköt pyysivät Saksan viranomaisilta ja BdB:ltä 16 päivänä marraskuuta 1998 päivätyllä kirjeellä lisätietoja ja asiakirjoja.
- (10) Määräajan pidennyksen jälkeen, jota oli pyydetty 1 päivänä joulukuuta 1998 päivätyllä kirjeellä ja joka oli myönnetty 15 päivänä joulukuuta 1998 päivätyllä kirjeellä, BdB toimitti pyydetty tiedot 14 päivänä tammikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä. Määräajan pidennyksen jälkeen, jota oli pyydetty 30 päivänä marraskuuta 1998 ja joka oli myönnetty 15 päivänä joulukuuta 1998, Saksan viranomaiset toimittivat joitakin tietoja 15 päivänä tammikuuta 1999 päivätyillä kahdella kirjeellä. Tietoja täydennettiin 7 päivänä huhtikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.
- (11) Koska Saksan viranomaiset eivät halunneet luovuttaa komissiolle tiettyjä tietoja, komissio antoi 3 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyllä päätöksellä määräyksen kyseisten tietojen toimittamisesta. Tämä päätös annettiin tiedoksi Saksan hallitukselle 24 päivänä maaliskuuta 1999 päivätyllä kirjeellä. Määräajan pidennyksen jälkeen, jota oli pyydetty 8 päivänä huhtikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä ja joka oli myönnetty 14 päivänä huhtikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä, Saksan hallitus noudatti määräystä 22 päivänä huhtikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.
- (12) Komissio teetti puolueettoman tutkimuksen kohtuullisesta korvauksesta, joka Nordrhein-Westfalenin osavaltion olisi vaadittava Wfa:n siirrosta WestLB:lle. Tämän toimeksiannon saanut konsulttiyritys osallistui myös kolmen asianomaisen kanssa 10 päivänä marraskuuta 1998 pidettyyn kokoukseen.

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TOIMENPITEESTÄ

1 Westdeutsche Landesbank Girozentrale

- (13) WestLB, johon Wfa yhdistettiin, on Nordrhein-Westfalenin osavaltion lain mukainen julkisoikeudellinen laitos⁽⁴⁾. Laissa pankille on säädetty kolme tehtävää:
- WestLB toimii Nordrhein-Westfalenin oikeudellisesti ja taloudellisesti riippumattomien paikallisten säästökassojen keskuspankkina. Tässä ominaisuudessa

⁽³⁾ Ks. alaviite 1.

⁽⁴⁾ Säästökassoista annetun Nordrhein-Westfalenin lain 36—46 §§ (Gesetz über die Sparkassen sowie über die Girozentrale und Sparkassen- und Giroverbände).

WestLB huolehtii säästökassojen maksuvalmiuden tasaamisesta ja tarjoaa alueiden välisiä palveluja. WestLB on 17 päivästä heinäkuuta 1992 alkaen toiminut sopimuksen mukaisesti myös Brandenburgin osavaltion säästökassojen keskuspankkina.

- Valtionpankkina WestLB laskee liikkeelle velkainstrumentteja julkisten omistajiensa toimeksiannosta ja hoitaa rahoitusliiketoimia.
  - WestLB suorittaa yleiseen pankkitoimintaan kuuluvia tehtäviä.
- (14) Näiden osavaltion lainsäädännön mukaisten erityismääräysten lisäksi WestLB on luottolaitosten toimintaa koskevan Saksan lain (Kreditwesengesetz) nojalla pankkitarkastuksen alainen.
- (15) WestLB on sataprosenttisesti julkisessa omistuksessa. Suurimman osuuden nimellispääomasta omistaa Nordrhein-Westfalenin osavaltio (43,2 prosenttia). Muut omistajat ovat Landschaftsverband Rheinland ja Landschaftsverband Westfalen-Lippe (kummallakin 11,7 prosentin osuus) ja Rheinische Sparkassen- und Giroverband sekä Westfälisch-Lippische Sparkassen- und Giroverband (kummallakin 16,7 prosentin osuus). Nämä siirron aikaan vallinneet omistussuhteet ovat pysyneet tähän saakka ennallaan.
- (16) Julkiset omistajat takaavat WestLB:n toiminnan julkisoikeudellisenä laitoksena viranomaisvastuulla (Anstaltslast) ja takaajan vastuulla (Gewährträgerhaftung). Viranomaisvastuu merkitsee, että WestLB:n omistajat ovat laitoksen koko olemassaolon ajan velvoitettuja takaamaan sen taloudellisen perustan ja toimintakyvyn. Tämä takuu ei sisällä omistajien vastuuta pankin velkojia kohtaan, vaan sillä määrätään yksinomaan viranomaisten ja pankin välisistä suhteista. Takaajan vastuulla omistajat takaavat pankin kaikki sitoumukset, joita ei voida täyttää pankin omista varoista. Takaaja on vastuussa pankin velkojille. Kumpikaan takuu ei sisällä ajallisia eikä määrällisiä rajoituksia.
- (17) WestLB:n alkuperäinen tehtävä oli keskittyä täydentämään paikallisten säästökassojen toimintaa, joilla puolestaan oli alun perin lähinnä yhteiskunnallinen rooli rahoituspalvelujen tarjoajina alueilla, joilla markkinoiden toiminta ei ollut riittävää. Säästökassat ovat kuitenkin jo kauan sitten kehittyneet yleistä luottolaitostoimintaa hoitaviksi yksiköiksi. Sama kehitys on tapahtunut myös WestLB:ssä, joka on viime vuosikymmeninä kehittänyt

yhä voimakkaammin riippumattomaksi liikepankiksi, ja sillä on nykyisin vahva kilpailuasema Saksan ja Euroopan pankkimarkkinoilla.

- (18) Pääoman siirron aikaan WestLB-konserni oli taseen arvolla mitattuna Deutsche Bank AG:n ja Dresdner Bank AG:n jälkeen kolmanneksi suurin Saksan luottolaitoksista.
- (19) WestLB-konserni tarjoaa rahoituspalveluja yrityksille ja julkisille laitoksille⁽⁵⁾, ja sillä on kansainvälisillä pääomamarkkinoilla merkittävä asema sekä omaan lukuunsa toimijana että muiden velkainstrumentteja liikkeeseen laskevien laitosten edustajana. Monien muiden saksalaisten yleispankkien tapaan myös WestLB omistaa osuuksia rahoituslaitoksista ja muista yrityksistä. Toimintakertomuksensa mukaan WestLB:llä oli vuoden 1991 lopussa konttoreita 24 maassa. Vuotta myöhemmin näiden maiden lukumäärä oli ylittänyt 30, ja niistä 16 sijaitsi Euroopassa. Vuoden 1997 lopussa WestLB:llä oli toimipisteitä maailmanlaajuisesti yli 35 maassa.
- (20) Vuonna 1997 WestLB:n Saksan ulkopuolisen liiketoiminnan osuus oli noin 46 prosenttia (tästä 28 prosenttiyksikköä Euroopassa) konsolidoimattomasta korkokatteesta, 48 prosenttia (tästä 41 prosenttiyksikköä Euroopassa) rahoitusliiketoimien konsolidoimattomista nettotuotoista, 62 prosenttia (tästä 45 prosenttiyksikköä Euroopassa) konsolidoimattomasta palvelumaksujen katteesta ja 68 prosenttia (tästä 60 prosenttiyksikköä Euroopassa) konsolidoimattomista muista tuotoista.
- (21) Toimintakertomuksessa annettujen tietojen mukaan WestLB:llä oli vuoden 1997 lopussa suoraan tai välillisesti merkittävät vähintään 10 prosentin osuudet kokonaispääomasta seuraavissa rahoitusalan ulkopuolisissa yrityksissä: Thomas Cook Group (100 prosenttia), Thomas Cook Reisebüro (100 prosenttia), Thomas Cook Inc. (100 prosenttia), TUI (30 prosenttia), First Reisebüro (20 prosenttia), First Reisebüro Management (22 prosenttia), LTU Gruppe (34 prosenttia), Köln-Düsseldorfer Deutsche Rheinschiffahrt (89 prosenttia), Kaufhof Warenhaus (13 prosenttia), TA Triumph Adler (19 prosenttia), Accumulatorenwerke Hoppecke Carl Zoellner & Sohn (25 prosenttia), Telius Grundstücksverwaltungs-Gesellschaft (20 prosenttia), Preussag (noin 30 prosenttia; lisäksi 10 prosenttia Niedersachsen Holding -yrityksen hallussa, josta WestLB omistaa 33 prosentin osuuden), Deutsche Babcock AG (10 prosenttia), Märkische Faser (100 prosenttia), Mühl Produkt & Service und Thüringer Baustoffhandel (25 prosenttia), ISIS Multimedia Net (50 prosenttia), Schuh-Union (36 prosenttia), AW-Beteiligungs GmbH (24 prosenttia; tämä yritys omistaa 10 prosentin osuuden Fresenius-yrityksestä), Kommunale Energie-Beteiligungsgesellschaft (28 prosenttia; tämä yritys omistaa 38 prosentin osuuden VEW-yrityksestä), Westdeutsche Lot-

⁽⁵⁾ 31 päivänä joulukuuta 1991 55,6 prosenttia WestLB:n pitkäaikaisista saamisista asiakkailta oli julkisille laitoksille myönnettyjä lainoja (toimintakertomus 1991, s. 72). 31 päivänä joulukuuta 1997 oli 32,9 prosenttia WestLB-konsernin kaikista saamisista asiakkailta tähän luokkaan kuuluvia lainoja (toimintakertomus 1997, s. 74).

terie (100 prosenttia) ja Westdeutsche Spielbanken (100 prosenttia).

(22) Lisäksi WestLB:llä on useita huomattavia rahoitusalan omistusosuuksia ja useita tytäryhtiöitä. Erityisten oikeudellisten määräysten nojalla WestLB:llä on — toisin kuin yksityisillä pankeilla, mutta muiden julkisten luottolaitosten tapaan — myös oikeus hoitaa hypoteekkilainatointia ja säästökassatoimintaa samalla organisaatiolla kuin muita toimintojaan. Tämän vuoksi WestLB voidaan katsoa yhdeksi Saksan monipuolisimmin toimivista pankeista.

(23) Toisaalta WestLB:llä ei ole taajaa konttoriverkostoa yksityisasiakkaiden palvelemiseksi. Tällä markkinalohkolla toimivat paikalliset säästökassat, joiden keskusorganisaatio WestLB on. Tämä näkyy WestLB:n taseen rakentees-

ta: sen velat rahoituslaitoksille olivat vuonna 1997 38 prosenttia konsernin kaikista veloista, liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjat 28 prosenttia ja velat asiakkaille 26 prosenttia. Veloista muille rahoituslaitoksille on syytä huomauttaa, että paikallisilla säästökassoilla on lakisääteinen velvollisuus tallettaa ylimääräiset käteisvaransa WestLB:hen⁽⁶⁾. Jälleenrahoitusta muiden luottolaitosten ja pääomamarkkinoiden kautta helpottaa pankin AAA-luokan luottokelpoisuusasema.

(24) WestLB:n keskimääräinen kannattavuus liikevoiton ennen veroja prosentuaalisena suhteena konsernin omiin varoihin oli kahdeksana vuotena ennen Wfa:n liittämistä (1984—1991) enintään 6,6 prosenttia eikä osoittanut selvää noususuuntausta. Tätä tulosta pidetään saksalaiseen ja myös eurooppalaiseen keskitasoon verrattuna huomattavan alhaisena.

(25) Taulukko 1: Tunnuslukuja WestLB-ryhmän toimintakertomuksista

(miljoonaa Saksan markkaa)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Taseen arvo	178 821	205 205	230 305	274 708	332 615	378 573	428 622	470 789	603 798
Saamiset luottolaitoksilta	64 485	67 495	69 628	75 401	87 940	109 150	130 753	146 957	202 475
Saamiset asiakkailta	81 756	93 595	109 859	137 714	157 469	170 745	174 485	180 083	227 974
Velkakirjat	18 560	28 243	31 084	40 011	60 108	68 600	75 805	95 589	125 867
Osuudet	1 516	2 689	2 776	3 769	4 268	4 949	5 141	5 606	5 238
Velat luottolaitoksille	55 642	69 641	78 110	92 806	115 871	129 346	157 784	169 928	228 717
Velat asiakkaille	40 045	45 221	50 305	57 648	79 411	91 580	98 425	111 306	156 048
Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjat	69 964	75 317	84 550	92 295	101 803	123 231	135 760	150 645	170 002
Kirjanpitolain mukainen oma pääoma	4 694	5 000	5 012	11 057	11 474	12 216	12 496	12 431	13 420
Muu oma pääoma	500	500	500	500	4 538	5 203	5 312	6 560	10 041
Korkokate	1 419	1 370	1 510	1 757	2 961	3 127	3 308	3 265	3 724
Palvelumaksutuotot	312	331	371	470	1 528	1 512	1 393	1 652	1 993
Muut tuotot	1 459	1 264	1 476	1 754	1 982	1 932	1 686	1 457	2 537

⁽⁶⁾ Nordrhein-Westfalenin säästökassojen toimintaa säätelevän asetuksen (Verordnung zur Regelung des Geschäftsrechts und des Betriebes der Sparkassen in Nordrhein-Westfalen) 4 §:n 2 kohta.

(miljoonaa Saksan markkaa)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Hallinnolliset kulut	1 460	1 643	1 773	2 010	3 411	3 390	3 651	4 287	4 883
Muut kulut	1 232	1 213	1 165	1 615	2 065	2 317	1 431	1 786	2 023
Verot	154	51	192	123	514	437	637	566	620
Tilivuoden voitto	344	58	227	233	481	427	668	735	728
Konsernin voitto	90	95	95	119	134	136	161	162	186

- (26) Edellä esitetystä taulukosta nähdään, että WestLB-konserni on kasvattanut taseensa arvoa vuodesta 1991, siis ajalta ennen siirtoa, vuoteen 1997 263 prosenttiin. Samaan aikaan pelkästään WestLB:n taseen arvo kasvoi 211,5 miljardista Saksan markasta (108,1 miljardia euroa) 456,7 miljardiin Saksan markkaan (233,5 miljardiin euroon) eli 216 prosenttiin.

2 Asuntorakentamisen tukilaitos

- (27) Wfa perustettiin vuonna 1957, ja se toimi 31 päivään joulukuuta 1991 saakka julkisoikeudellisenä laitoksena. Tällaisena yksikkönä sillä oli oma oikeushenkilöllisyys, sen osakepääoma oli 100 miljoonaa Saksan markkaa (50 miljoonaa euroa) ja osavaltio oli sen ainoa osakas. Aikaisemman Nordrhein-Westfalenin asuntorakentamistukilain (Wohnungsbauförderungsgesetz) 6 §:n 1 kohdan⁽⁷⁾ mukaisesti Wfa:n yksinomaisena tehtävänä oli edistää asuntojen rakentamista myöntämällä matalakorkoisia tai korottomia lainoja. Yleishyödyllisen toimintansa vuoksi laitos oli vapautettu yhteisöverosta (Körperschaftsteuer), omaisuusverosta (Vermögenssteuer) ja elinkeinotoiminnan pääomaverosta (Gewerbekapitalsteuer).
- (28) Koska Wfa oli julkisoikeudellinen laitos, siihen sovellettiin kaikkien sen sitoumusten osalta Nordrhein-Westfalenin osavaltion viranomaisvastuuta ja takaajan vastuuta.

Tapahtuneen siirron perustella nämä takuut ovat jääneet voimaan.

- (29) Asuntorakentamisen päärahoituslähde oli ja on osavaltion asuntorakentamisrahasto (Landeswohnungsbauförderung), joka on syntynyt Wfa:n myöntämien rakennuslainojen korkotuloista sekä osavaltion talousarviosta vuosittain myönnettävistä varoista. Tämä aikaisemman asuntorakentamistukilain 16 §:n mukaisesti vain asunnonrakennuslainojen rahoittamiseen tarkoitettu rahasto muodosti 31 päivänä joulukuuta 1991 75 prosenttia Wfa:n jälleärahoituksesta eli 24,7 miljardia Saksan markkaa (12,6 miljardia euroa).
- (30) Ennen siirtoa Wfa takasi Nordrhein-Westfalenin osavaltion asuntorakentamisen hyväksi tekemät sitoumukset. Wfa:n takaussitoumusta muutettiin vuosittain osavaltion maksamia lyhennyksiä vastaavalla määrällä Wfa:n takaisinmaksuvelvoitteiksi osavaltiota kohtaan, jolloin osavaltion asuntorakentamisrahaston arvo supistui vastaavasti. Nämä velvoitteet olisivat langenneet Wfa:n maksettaviksi vasta, kun tämä ei olisi enää tarvinnut korkotuottoina ja lainanlyhennyksinä saamia tuloja julkisten tehtäviensä hoitamiseen. Velvoitteiden määrä oli vuoden 1991 lopussa noin 7,4 miljardia Saksan markkaa (3,78 miljardia euroa), eikä niitä osoitettu taseessa suoraan, vaan vasta sen loppusummassa.

- (31) Taulukko 2: Tunnuslukuja Wfa:n toimintakertomuksista

(miljoonaa Saksan markkaa)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Taseen arvo	33 234	33 049	34 953	36 487	38 021	42 365	42 988	44 041
Saamiset asiakkailta	30 721	30 661	32 313	34 367	35 991	37 759	38 455	39 735
Velat luottolaitoksille	4 952	5 001	6 201	6 853	7 271	8 058	7 593	7 737
Osavaltion asuntorakentamisrahasto ja osakepääoma	23 836	24 779	25 768	26 896	28 125	29 406	30 847	32 116

⁽⁷⁾ Asuntorakentamistukilaki sellaisena kuin se oli julkaistu 30 päivänä syyskuuta 1979 (Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Nordrhein-Westfalen, S. 630).

(miljoonaa Saksan markka)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Varaukset	134	138	142	142	142	142	142	142
Takaisin maksetut lainat	1 000	2 000	1 000	1 100	1 200	1 300	2 000	1 800
Myönnettyt lainat	2 000	2 000	2 600	2 800	3 100	3 000	2 700	3 100
Korkotuotot	365	393	410	414	436	477	561	586
Osavaltion korkotuki	36	0	0	25	55	78	12	0
Muut tuotot	52	35	36	47	48	43	45	39
Korkokulut	78	123	187	262	304	357	367	360
Muut kustannukset	124	106	103	103	92	115	104	108
Siirto osavaltion asuntorakentamisrahoitukseen	248	197	156	120	143	127	147	156
Voitto	4	4						

3 Omia varoja koskevan direktiivin ja vakavaraisuutta koskevan direktiivin edellyttämä oma pääoma

- (32) Luottolaitosten vakavaraisuussuhteesta 18 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/647/ETY⁽⁸⁾ (jäljempänä 'vakavaraisuutta koskeva direktiivi') ja omia varoja koskevan direktiivin mukaisesti pankeilla on oltava omia varoja vähintään 8 prosenttia taseensa riskipainotetusta vastaavasta⁽⁹⁾ ja taseen ulkopuolisista riskiliiketoimista⁽¹⁰⁾ Näiden direktiivien perusteella Saksan luottolaitosten toimintaa koskevaan lakiin tehtiin muutoksia, jotka hyväksyttiin 1 päivänä tammikuuta 1992. Uudet vaatimukset tulivat voimaan 30 päivänä kesäkuuta 1993⁽¹¹⁾ Siihen saakka Saksan luottolaitoksilla oli oltava omia varoja 5,6 prosenttia taseensa riskipainotetusta vastaavasta⁽¹²⁾.
- (33) Uudesta 8 prosentin vähimmäisarvosta vähintään puolet on oltava niin sanottua ydinpääomaa, joka on luottolaitoksen käytössä rajoituksetta ja välittömästi tappioiden kattamiseksi heti niiden ilmetessä. Ydinpääomalla on pankin kokonaisvarannolle pankkivalvonnan kannalta ratkaiseva merkitys, koska niin sanottua täydennyspää-

omaa eli muita, laadultaan heikompia omia varoja hyväksytään pankin riskiliiketoimien pohjaksi vain olemassa olevan ydinpääoman verran.

- (34) Pankin omien varojen määrä rajoittaa sen mahdollisuuksia myöntää suurluottoja. Wfa:n omistuksen siirron aikaan voimassa olleen luottolaitoksia koskevan lain mukaan (13 §) yksittäinen luotto sai olla enintään 50 prosenttia luottolaitoksen omista varoista ja arvoltaan yli 15 prosenttia omista varoista olevien yksittäisten luottojen yhteenlaskettu määrä sai olla enintään kahdeksan kertaa omien varojen suurin. Kun luottolaitoksia koskevaa lakia muutettiin vuonna 1994 sen mukauttamiseksi luottolaitosten suurten riskikeskittymien valvonnan tarkastamisesta 21 päivänä joulukuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/121/ETY⁽¹³⁾ säännöksiä vastaavaksi, mahdollisen luoton ylärajaksi tuli 25 prosenttia pankin omista varoista ja arvoltaan yli 10 prosenttia pankin omista varoista olevien yksittäisten suurluottojen yhteenlaskettu määrä rajoitettiin pankin omiin varoihin verrattuna enintään kahdeksankertaiseksi⁽¹⁴⁾.
- (35) Luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta ja direktiivin 77/780/ETY muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston toisen direktiivin 89/646/ETY⁽¹⁵⁾ 12 artiklassa rajoitetaan luottolaitosten omistamien osuuksien kokonaismäärä muissa luotto- ja rahoituslaitoksissa.

⁽⁸⁾ EYVL L 386, 30.12.1989, s. 14.

⁽⁹⁾ Rahoituslaitosten on täytettävä omia varoja koskevat edellytykset konsolidoidun, osittain konsolidoidun ja konsolidoimattoman laskentatavan perusteella.

⁽¹⁰⁾ Jäljempänä käsitteellä 'riskipainotettu vastaava' tarkoitetaan kaikkia riskin sisältäviä ja riskipainotettuja eriä.

⁽¹¹⁾ Uusien omia varoja koskevien vaatimusten olisi tosiallisesti pitänyt tulla voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 1993; Saksassa ne tulivat voimaan myöhästyneinä.

⁽¹²⁾ Tämä suhdeluku perustuu tosin omia varoja koskevassa direktiivissä annettua kapeampaan omien varojen määrittelyyn.

⁽¹³⁾ EYVL L 29, 5.2.1993, s. 1.

⁽¹⁴⁾ On kuitenkin todettava, että muutokset koskivat raja-arvojen lisäksi myös käsitteiden "omat varat" ja "riskipainotettu vastaava" määritelmiä.

⁽¹⁵⁾ EYVL L 386, 30. 12. 1989, s. 1.

Luotolaitoksia koskevan lain erityismääräyksessä (12 §), joka ei perustu EY:n lainsäädäntöön mutta jollaisia on säädetty myös muissa jäsenvaltioissa, pitkäaikaisten sijoitusten kokonaismäärä — mukaan lukien osuudet rahoitusalan ulkopuolisissa yrityksissä — rajoitetaan enintään pankin kaikkien omien varojen suuruiseksi.

- (36) Saksan pankkien piti sopeutua omaa pääomaa koskeviin uusiin vaatimuksiin 30 päivänä kesäkuuta 1993 mennessä. Jo ennen vakavaraisuutta koskevan direktiivin sisällyttämistä Saksan lainsäädäntöön monien osavaltionpankkien, mukaan lukien WestLB, omavaraisuus oli suhteellisen heikko. Saksan Bundesbankin joulukuussa 1991 direktiivin määräysten mukaisesti tekemien koelaskelmien mukaan osavaltionpankkien vakavaraisuussuhde oli keskimäärin [...] prosenttia, kun sen piti olla 30 päivästä kesäkuuta 1993 8 prosenttia⁽¹⁶⁾. Näiden luotolaitosten oli siksi ehdottomasti vahvistettava omaa pääomaansa välttyäkseen yrityksensä kasvua koskevilta rajoituksilta ja voidakseen edes säilyttää liiketoimintansa silloisessa laajuudessa. Jos pankki ei voi osoittaa omistavansa riittävää omaa pääomapohjaa, valvontaviranomainen kehottaa sitä ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin vakavaraisuutta koskevien määräysten noudattamiseksi joko hankkimalla täydennyspääomaa tai alentamalla riskipainotetun vastaavan määrää.
- (37) Kun yksityiset pankit joutuivat rahoittamaan lisäpääoman tarpeensa pääomamarkkinoilla, julkiset pankit eivät voineet toimia samoin, koska niiden julkiset omistajat päättivät, ettei niitä yksityistettäisi kokonaan eikä osittain. Kireän taloudellisen tilanteen vuoksi julkiset osakkaat eivät kuitenkaan kyenneet myöskään osoittamaan niille pääomaa⁽¹⁷⁾. Sen sijaan keksittiin muita ratkaisuja lisäpääoman hankkimiseksi. WestLB:n tapauksessa Nordrhein-Westfalenin osavaltio päätti yhdistää Wfa:n WestLB:hen ja laajentaa näin tämän omaa pääomapohjaa. Joissakin muissa osavaltioissa tehtiin kulloisenkin osavaltionpankin hyväksi samankaltaisia siirtoja.

4 Siirto ja sen vaikutukset

a) Siirto

- (38) Nordrhein-Westfalenin maapäivät hyväksyivät 18 päivänä joulukuuta 1991 asuntorakentamisen tukemista sääntelevän lain⁽¹⁸⁾. Lain 1 artiklassa määrättiin Wfa:n siirtämisestä WestLB:n yhteyteen. Siirto tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.
- (39) Lain perusteluissa siirtoa perustellaan lähinnä WestLB:n omien varojen kasvattamisella, jotta luotolaitos kykenisi

noudattamaan 30 päivänä kesäkuuta 1993 voimaan tulevia omaa pääomaa koskevia ankarampia määräyksiä. Siirron avulla tämä onnistui osavaltion talousarviota rasittamatta. Wfa:n asuntorakentamista tukevien toimintojen WestLB:n vastaaviin toimintoihin yhdistämisen sivuvaikutukseksi esitettiin tehokkuuden kasvu.

- (40) Siirron yhteydessä osavaltio vapautti Wfa:n noin 7,4 miljardin Saksan markan (3,78 miljardin euron) takauksesta, joka koski asuntorakentamisen edistämiseen käytettyä pääomasta johtuvia osavaltion sitoumuksia (ks. II osan 2 luku).
- (41) WestLB:stä tuli Wfa:n täydellinen oikeudellinen seuraaja (lukuun ottamatta Wfa:n vapauttamista ennen siirtoa osavaltion asuntorakentamisesta aiheutuneiden velkojen takaamisesta). Wfa:sta tuli WestLB:n sisällä organisatorisesti ja taloudellisesti riippumaton julkisoikeudellinen laitos ilman omaa oikeushenkilöllisyyttä. Wfa:n oma pääoma ja varaukset on osoitettava WestLB:n taseessa erityisvarauksena. Osavaltio vastaa viranomaisvastuulla ja takaajan vastuulla edelleen Wfa:n sitoumuksista.
- (42) Siiretyn omaisuuden eli oman pääoman, varausten, osavaltion asuntorakentamisrahaston ja muiden Wfa:n saamisten sekä rakennuslainojen takaisinmaksusta tulevaisuudessa saatavien varojen käyttötarkoitukseksi jäi edellä mainitun lain 2 artiklan 16 §:n 2 kohdan mukaisesti asuntorakentamisen tukeminen myös niiden WestLB:hen siirtämisen jälkeen. Samassa säädöksessä määrättiin, että siirretty omaisuus oli samanaikaisesti luotolaitosten toimintaa koskevassa laissa (ja näin ollen myös omia varoja koskevassa direktiivissä) tarkoitettua omaa pääomaa, jonka perusteella pankin vakavaraisuussuhde lasketaan. Näin ollen se on myös WestLB:n kilpailuun perustuvan toiminnan perusta.
- (43) WestLB:n omistajat muuttivat siirron johdosta kokonaissopimusta ja sopivat, että asuntorakentamisen tukemiseen tarkoitettut varat säilyisivät kaikissa olosuhteissa, vaikka WestLB kärsisi tappioita, joiden vuoksi se joutuisi käyttämään loppuun alkuperäisen pääomansa. Wfa:n pääomaa käytettäisiin sisäisesti vakuutena vasta muun WestLB:n pääoman jälkeen. Kokonaissopimuksessa tarkennettiin, että WestLB:n omistajien viranomaisvastuu kattaisi myös Wfa:n erityisvarauksen. WestLB:n lakkauttamistapauksessa osavaltiolla olisi ensisijainen vaade Wfa:n pääomaan. Lisäksi ilmoitettiin, että WestLB:n oman pääoman korottaminen liittämällä siihen Wfa merkitsi osavaltion rahallista suoritusta ja että omistajien oli sovittava tästä suoritettavan vuotuisen korvauksen

⁽¹⁶⁾ Bundesbankin kuukausikertomus (Monatsbericht der Deutschen Bundesbank), toukokuu 1993, s. 49.

⁽¹⁷⁾ Ks. muun muassa Nordrhein-Westfalenin maapäivien julkaisu 11/2329.

⁽¹⁸⁾ Gesetz zur Regelung der Wohnungsbauförderung, annettu 18 päivänä joulukuuta 1991 (Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Nordrhein-Westfalen N:o 61, 30.12.1991, s. 561).

suuruudesta heti, kun vuoden 1992 jälkeisten tilivuosien ensimmäiset tulokset olisivat käytettävissä⁽¹⁹⁾. Myöhemmin tästä asiasta tehtiin kokonaispöytäkirjaan 11 päivänä marraskuuta 1993 päivätty pöytäkirjahuomaus. Wfa:n omaisuuden turvaamista koskevasta sisäisestä sopimuksesta ja Wfa:n pääoman sisäisestä toissijaisuudesta huolimatta WestLB:n ulkoisissa suhteissa ei eroteta toisaalta Wfa:n tehtävää asuntorakentamisen tukilaitoksesta ja toisaalta sen omien varojen tehtävää WestLB:n takuupääomana. Siirretyt omaisuuserät ovat kokonaisuudessaan ja suoraan WestLB:n käytettävissä tappioiden tai konkurssitapauksessa velkojen vaatimusten kattamiseen.

- (44) Osavaltion ja WestLB:n välisessä sopimuksessa asuntorakentamistukilain täytäntöönpanoon liittyvän liiketoiminnan mahdollistamisesta määrätään, että WestLB käyttää erityisvarausta oman liiketoimintansa pohjana vain siinä määrin, että Wfa:lle lain nojalla kuuluvien tehtävien hoito pysyy turvattuna.
- (45) Vaikka Wfa menetti oikeudellisesti itsenäisen asemansa muuttuessaan WestLB:n asuntorakentamisen tukiosastoksi ja sillä on WestLB:n kanssa yhteinen tilinpito, sitä ei yhdistetty WestLB:hen toiminnallisesti. Wfa jäi WestLB:n sisäiseksi erilliseksi yksiköksi nimellä Wohnungsbauförderungsanstalt Nordrhein-Westfalen — Anstalt der Westdeutschen Landesbank Girozentrale. WestLB:n uusi asuntorakentamisen tukiosasto otetaan kylläkin huomioon WestLB:n tilinpidossa, mutta sillä on myös oma tilinpito. WestLB:n aikaisempi asuntorakentamisen tukiosasto yhdistettiin Wfa:han.
- (46) Wfa:n osakepääomana, varauksina, muina omaisuuserinä ja tulevana voittolina siirretyn omaisuuden käyttötarkoitukseksi jää asuntorakentamisen tukeminen, joten sitä on hoidettava erillään WestLB:n muusta liiketoiminnasta. Tämä erillisuus on samalla edellytys sille, että asuntorakentamisen tukemista voidaan Saksan verolain mukaisesti edelleen pitää yleishyödyllisenä toimintana. Koska Saksan viranomaiset katsoivat, että Wfa säilyi WestLB:hen liittämisen jälkeen tosiasiassa yleishyödyllisenä laitoksena, II osan 2 luvussa mainittuja verovapauksia ei poistettu.
- (47) WestLB:n kilpailijat vastustivat monopolia muistuttavassa asemassa olevan Wfa:n ja WestLB:n fuusiota myös, koska ne pelkäsivät WestLB:n käyttävän asuntorakentamisen tukemiseen liittyviä tietoja hankkiessaan kaupalli-

sille toimintalohkoilleen uusia asiakkaita. Toimivaltaiset viranomaiset ovat sitoutuneet varmistamaan, ettei tämä läheinen suhde aiheuta kilpailun vääristymistä, ja tämän vuoksi ne ovat erityisesti erottaneet asuntorakentamisen tukeen liittyvät osat WestLB:n muista osastoista henkilöstönsä, tietojensa ja muiden vastaavien seikkojen osalta⁽²⁰⁾.

b) Wfa:n arvo

- (48) WestLB:lle 31 päivänä joulukuuta 1991 siirretyn Wfa:n omaisuuden nimellisarvo oli noin 24,9 miljardia Saksan markkaa (12,73 miljardia euroa), ja tästä lähes 24,7 miljardia Saksan markkaa (12,68 miljardia euroa) kuului asuntorakentamisen tukirahastoon. Koska nämä varat oli tarkoitettu rahoittamaan asuntorakentamislainoja, jotka olivat joko matalakorkoisia tai korottomia ja joihin liittyi usein pitkiä lyhennyksettömiä kausia, oli nimellispääomaa diskontattava huomattavasti sen todellisen arvon selville saamiseksi.
- (49) Wfa:n omaisuuden arvon selvittämiseksi WestLB pyysi siitä 1 päivältä tammikuuta 1992 virallisen lausunnon. Tämä lausunto annettiin 30 päivänä huhtikuuta 1992. On huomattava, että arvo selvitettiin vasta sen jälkeen, kun osavaltio oli tehnyt päätöksensä Wfa:n siirtämisestä.
- (50) Arviointimenetelmästä tarkastajat totesivat, että koska Wfa:lla oli jatkuva velvoite sijoittaa uudelleen kaikki tulevat tuotonsa matalakorkoisiin tai korottomiin asuntorakentamislainoihin, sillä ei todellisuudessa ollut rahassa määritettävää tuottoarvoa. Tämä velvoite päättyisi kuitenkin, jos Wfa realisoitaisiin. WestLB:n Wfa:sta saama hyöty perustui ensiksi omien varojen kasvuun ja tämän ansiosta saatuun mahdollisuuteen laajentaa liiketoimintaa ja toiseksi yrityksen luotettavuuden paraneamiseen oman pääoman kasvaessa merkittävästi. Koska WestLB ei hyötynyt Wfa:n tavanomaisesta toiminnasta, oli Wfa:n arvo määritettävä sen myynnistä saatavan mahdollisen tuoton perusteella ja ottamatta huomioon yksinomaan sisäisesti voimassa olevaa uudelleensijoittamisvelvoitetta. Omaisuus oli näin ollen arvioitava tavanomaisen tuoton mukaisesti eli se oli diskontattava arvoon, jonka perusteella nimelliset tuotot voitiin katsoa tavanomaiseksi markkinaperusteiseksi tuotoksi.
- (51) Tarkastajat korjasivat Wfa:n omaisuuden ja sitoumusten eri erien arvon — nimellisarvoltaan 30,7 miljardin Saksan markan (15,7 miljardin euron) asuntorakentamislainat vähennettiin 13,5 miljardiin Saksan markkaan (6,9 miljardiin euroon), mikä vastasi 56 prosentin korjausta — ja laskivat Wfa:n omaisuuden nettoarvoksi 5,9 miljardia Saksan markkaa (3,02 miljardia euroa). Tämä vastaa

⁽¹⁹⁾ Saksan hallituksen ilmoituksen mukaan tässä yhteydessä käytetty ilmaus ”rahallinen suoritus” oli epätarkka ja sitä tarkennettiin myöhemmin.

⁽²⁰⁾ Omaisuuden siirtoa koskevan lain 13 §:n mukaisesti on asuntorakentamisen tukilaitoksen hoidettava tehtäviään kilpailun kannalta puolueettomasti. Asian yksityiskohtainen varmistaminen on hoidettu WestLB:n ja osavaltion välisellä sopimuksella.

kokonaisuudessaan 76 prosentin diskonttausta verrattuna silloiseen Wfa:n omaisuuden nimelliseen nettoarvoon 24,9 miljardia Saksan markkaa (12,7 miljardia euroa). Tämän arvon oikaisun jälkeen WestLB:n tileihin liitettiin 5,9 miljardin Saksan markan (3,02 miljardin euron) erä nimikkeellä ”asuntorakentamisen tukilaitoksen erityisvaraus”.

- (52) Kun WestLB oli pyytänyt BAKred:iä hyväksymään 5,9 miljardia Saksan markkaa (3,02 miljardia euroa) WestLB:n ydinpääomaksi, BAKred pyysi toiselta talouden tarkastuslaitokselta selvitystä yrityksen arvosta. Arvio esitettiin 30 päivänä syyskuuta 1992. BAKred:ille tehdyssä tarkastuksessa WestLB:lle suoritettun arvonmäärityksen luotettavuus tutkittiin ja arvion toteuttamismenettely hyväksyttiin. Varsinkin diskonttausperusteeksi valitun eri kertoimen ja ennen aikaisten lyhennysten erilaisen kohtelun vuoksi Wfa:n omaisuuden nettoarvoksi laskettiin kuitenkin 4—5, 4 miljardia Saksan markkaa (2,05—2,76 miljardia euroa).
- (53) Tämän arvion perusteella BAKred hyväksyi lopulta 30 syyskuuta 1992 WestLB:n luottolaitosten toimintaa koskevassa laissa tarkoitetuksi ydinpääomaksi 4 miljardia Saksan markkaa (2,05 miljardia euroa). WestLB:n taseessa omana pääomana esitetty määrä 5,9 miljardia Saksan markkaa (3,02 miljardia euroa) samoin kuin ydinpääomaksi hyväksytty määrä ovat sen jälkeen säilyneet muuttumattomina.

- (54) Kummassakin siirretyn omaisuuden arvoa koskevassa arvioissa lähtökohtana pidettiin tilannetta sen jälkeen, kun noin 7,3 miljardiksi Saksan markaksi (3,73 miljardiksi eroksi) arvioitu takaussitoumus osavaltiota kohtaan oli poistettu.

c) Wfa:n siirron vaikutukset WestLB:hen

- (55) WestLB:llä oli 31 päivänä joulukuuta 1991 hyväksytyjä omia varoja 5,1 miljardia Saksan markkaa (2,6 miljardia euroa), joista 500 miljoonaa Saksan markkaa (260 miljoonaa euroa) oli voitto-osuustodistuksia (Genußrechte). Ennen luottolaitosten toimintaa koskevan lain muuttamista EY:n pankkidirektiivien mukaisesti voimassa olleiden säännösten mukainen vakavaraisuussuhde oli noin [...] prosenttia eli [...] prosenttiyksikköä suurempi kuin silloinen laissa säädetty vähimmäismäärä.
- (56) Koska BAKred hyväksyi Wfa:n pääoman WestLB:n omiksi varoiksi, WestLB:n omien varojen kokonaismäärä kasvoi 9,1 miljardia Saksan markkaa (4,65 miljardia euroa) eli 79 prosenttia. Kun huomioon otetaan voitosta varauksiin siirretty 100 miljoonaa Saksan markkaa (50 miljoonaa euroa), WestLB:n omat varat kohosivat 9,2 miljardiin Saksan markkaan (4,7 miljardiin euroon) 31 päivänä joulukuuta 1992. Tämä merkitsi [...] prosentin vakavaraisuussuhdetta ottaen huomioon Wfa:n pääoma ja riskipainotettu vastaava.

- (57) Taulukko 3: WestLB:n ja Wfa:n pääomantarve ja omat varat (Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan)

(miljoonaa Saksan markkaa)		
Tilanne 31 päivänä joulukuuta	1991	1992
WestLB:n riskipainotettu vastaava (ilman Wfa:ta)	[...]	[...]
Wfa:n riskipainotettu vastaava	[...]	[...]
WestLB:n riskipainotettu vastaava (Wfa mukaan lukien) (*)		[...]
WestLB:n tarvitsemat omat varat (**) (= a)	[...]	[...]
WestLB:n tarvitsemat omat varat ilman Wfa:ta (**) (= b)		[...]
WestLB:n omat varat (= c)	5 090	9 190
WestLB:n omat varat ilman Wfa:ta (= d)		5 190
WestLB:n omien varojen rasisusaste (= a/c)	[...] %	[...] %
WestLB:n omien varojen rasisusaste ilman Wfa:ta (b/d)		[...] %

(*) Wfa:n siirtäminen tapahtui 1 päivänä tammikuuta 1992.

(**) Tuolloin voimassa olleen 5,6 prosentin vaatimuksen mukaisesti.

- (58) Tässä [...] prosentoin vakavaraisuussuhteessa otetaan huomioon asuntorakentamisen tukemiseen liittymätön WestLB:n riskipainotetun vastaavan kasvu [...] Saksan markalla ([...] eurolla) eli 9,9 prosentilla vuonna 1992. Jos tämä kasvu olisi tapahtunut ilman Wfa:n siirtoa, WestLB:n vakavaraisuussuhde olisi laskenut 31 päivänä joulukuuta 1992 [...].
- (59) Vaikka Wfa:n pääoma on kokonaan sidottu käytettäväksi asuntorakentamisen tukemiseen, Wfa:n omista varoista vain osa tarvitaan omavaraisuutta koskevien sääntöjen nojalla riskipainotetun vastaavan perustaksi. Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan tähän tarkoitukseen tarvittiin omaa pääomaa koskevien uusien vaatimusten tullessa voimaan 1,5 miljardia Saksan markkaa (770 miljoonaa euroa). WestLB voi tuolloin näin ollen käyttää loput 2,5 miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa) kilpailuun perustuvan liiketoimintansa tukemiseen.
- (60) WestLB-konsernin vakavaraisuussuhde oli 31 päivänä joulukuuta 1991 [...] prosenttia eli se ylitti tuolloin voimassa olleen vähimmäisvaatimuksen [...] prosenttiyksiköllä. Vuotta myöhemmin, kun BAKred oli hyväksynyt Wfa:n pääoman, vakavaraisuussuhde oli Wfa:n riskipainotettu vastaava huomioon ottaen noin [...] prosenttia. Jos omaisuuden siirtoa ei olisi tapahtunut ja jos konserni olisi siitä huolimatta korottanut asuntorakentamisen tukemiseen liittymättömän riskivastaavan määrää kuten se teollisuudessa teki, konsernin vakavaraisuussuhde olisi alentunut [...] prosenttiin ja jäänyt näin ollen [...] prosenttiyksikköä tuolloin voimassa ollutta vähimmäisvaatimusta [...].
- (61) Kun Saksan luottolaitosten omaan pääomaan jo sovellettiin omia varoja ja vakavaraisuutta koskevien direktiivien mukaisia uusia vaatimuksia, konsernin vakavaraisuussuhde oli (Wfa:n omaan pääomaan kohdistuvat vaatimukset mukaan lukien) 30 päivänä kesäkuuta 1993 uusien määräysten mukaisesti laskettuna [...] prosenttia eli se ylitti vähimmäisvaatimuksen [...] prosenttiyksikköä (tästä ydinpääoman osuus oli [...] prosenttiyksikköä ja täydennyspääoman osuus [...] prosenttiyksikköä). Ilman Wfa:n liittämistä aiheutunutta oman pääoman lisäystä ja ilman riskivastaavaa konsernin vakavaraisuussuhteeksi 30 päivänä kesäkuuta 1993 olisi tullut noin [...] prosenttia. Vaadittu [...] prosentoin vakavaraisuussuhde saavutettiin lisäämällä täydennyspääoman määrää vuoden 1993 alussa noin 2,9 miljardin Saksan markan (1,48 miljardin euron) määrällisillä toissijaisilla lainoilla. WestLB keräsi vuoden 1993 kuluessa yhteensä 3,1 miljardia Saksan markkaa (1,59 miljardia euroa) lisää omia varoja, jolloin luottolaitosten toimintaa koskevan lain mukaisten konsernin omien varojen määrä kohosi saman vuoden loppuun mennessä 12,9 miljardiin Saksan markkaan (6,6 miljardiin euroon). Vakavaraisuussuhteet olivat vuoden 1993 lopussa hieman alhaisemmat kuin 30 päivänä kesäkuuta samana vuonna.

- (62) Taulukko 4: WestLB-konsernin pääomantarve ja omat varat (Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan)

(miljoonaa Saksan markkaa)

Keskimääräiset määrät	1992 (*)	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Taseen arvo	271 707	332 616	378 573	428 622	470 789	603 797	
Riskipainotettu vastaava	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vaadittu ydinpääoma (= a)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vaaditut omat varat yhteensä (= b)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ydinpääoma (= c)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Täydennyspääoma	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Omat varat yhteensä (= d)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ydinpääoman rasisusaste (= a/c)	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
Kaikkien omien varojen rasisusaste (= b/d)	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %

(*) Tämän vuoden poikkeamat johtuvat siitä, että Wfa:n vastaava osoitettiin taseessa eri tavalla ja oman pääoman määrittelmä sekä vakavaraisuussuhdeluvut muuttuivat, ja ajankohdasta, jolloin BAKred hyväksyi Wfa:n pääoman.

- (63) Absoluuttisina lukuina ilmaistuna 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) ydinpääoma lisäsi teoriassa luottolaitosten toimintaa koskevan vanhamuotoisen lain mukaista (vähintään 5,6 prosentin vakavaraisuussuhde) mahdollisuutta kasvattaa sataprosenttisesti riskipainotteiseen vastaavaan perustuvan liiketoiminnan arvoa 72 miljardilla Saksan markalla (36,8 miljardilla eurolla). Vastaava arvo laskettuna 30 päivästä heinäkuuta 1993 sovelletun vähintään 8 prosentin vakavaraisuussuhteen perusteella olisi 50 miljardia Saksan markkaa (25,6 miljardia euroa). Jos oletetaan, että WestLB-konsernin kilpailuun perustuvan liiketoiminnan käytävissä oli 2,5 miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa) Wfa:n pääomaa, tämä lisäsi sen kapasiteettia

myöntää sataprosenttisesti riskipainotettuja luottoja 31,3 miljardilla Saksan markalla (16 miljardilla eurolla).

(64) Tosiasiassa sallittu luottojen määrä kasvoi kuitenkin enemmän, koska pankin vastaava ei tavallisesti ole alttiina sataprosenttiselle riskille. Vuoden 1993 lopussa WestLB-konsernin (Wfa:n liiketoiminta mukaan lukien) riskipainotettu vastaava oli [...] Saksan markkaa ([...] euroa). Taseen arvo oli 332,6 miljardia Saksan markkaa (170,1 miljardia euroa). Tämä merkitsee [...] prosentin keskimääräistä riskipainotusta⁽²¹⁾. Muuttumattoman riskirakenteen vallitessa 2,5 miljardin Saksan markan (1,28 miljardin euron) ydinpääoma mahdollisti EU:n pankkidirektiivien 8 prosentin vaatimukset täyttävän kokonaiskasvun (tai nykyisen liiketoiminnan tukemisen) noin [...] Saksan markan ([...] euron) arvosta. Koska WestLB:n ydinpääoman kasvu antoi sille mahdollisuuden myös lisätä täydennyspääomaansa (ydinpääoman määrään saakka), sen tosiasiallinen luotonantokyky lisääntyi välillisesti vielä enemmän.

(65) Tästä voidaan tehdä useita päätelmiä. Ensinnäkin ilman pääoman lisäystä WestLB:n olisi ollut vaikea täyttää ennen EU:n pankkidirektiiveihin mukauttamista voimassa olleeseen luottolaitosten toimintaa koskevaan lakiin perustuvaa vakavaraisuuden vähimmäisvaatimusta. Ilman Wfa:n siirtoa WestLB-konserni olisi lisäksi kyennyt saavuttamaan vakavaraisuutta koskevan direktiivin mukaisen vakavaraisuusvaatimuksen vain supistamalla riskipainotettua vastaavaansa tai ottamalla käyttöön muita omien varojen lähteitä (esimerkiksi purkamalla käyttämättömiä varauksia). Täydennyspääoman hankkiminen olisi auttanut vain väliaikaisesti, koska käytettävissä olevan ydinpääoman määrä rajoittaa tämän pääoman suuruuden. Kolmanneksi pääoman lisäys yhdessä vuonna 1993 hankitun uuden täydennyspääoman kanssa oli suurempi kuin konserni olisi tarvinnut luottolaitosten toimintaa koskevan uudistetun lain omaa pääomaa koskevien tiukennettujen vaatimusten täyttämiseksi.

(66) Luottolaitosten toimintaa koskevan vanhamuotoisen lain nojalla pankkivalvonnallisesti 50 prosenttiin rajoitettu suurluoton yläraja vastasi ennen Wfa:n pääoman hyväksymistä noin 2,5:tä miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa). Kun Wfa:n pääoma oli hyväksytty ja 100 miljoonaa Saksan markkaa (50 miljoonaa euroa) oli siirretty voitoista varauksiin, yläraja kohosi lähes 4,6 miljardiin Saksan markkaan (2,35 miljardiin euroon). Enintään 15-prosenttisten yksittäisten suurluottojen, joiden yhteismäärä sai olla enintään kahdeksan kertaa pankin omien varojen suuruinen, rahamääräinen yläraja oli 31 päivänä maaliskuuta 1992 760 miljoonaa Saksan markkaa (390 miljoonaa euroa). Vuotta myöhemmin eli Wfa:n pääoman hyväksymisen jälkeen yläraja kohosi lähes 1,4 miljardiin Saksan markkaan (720 miljoonaa euroon).

⁽²¹⁾ Tässä laskelmassa ei oteta huomioon taseen ulkopuolisia riskialttiita liiketoimia.

WestLB:n kapasiteetti myöntää suurluottoja kasvoi Wfa:n siirron ansiosta 32 miljardilla Saksan markalla (16,4 miljardilla eurolla) (eli kahdeksan kertaa niin paljon kuin sen omat varat kasvoivat)⁽²²⁾.

d) Wfa:n siirrosta maksettu korvaus

(67) Wfa:n siirto ei johtanut muutoksiin WestLB:n osakkeiden mittasuhteissa. Siten Nordrhein-Westfalenin osavaltio ei saa antamansa pääoman vastineeksi suurempaa osuutta jaettavista osingoista eikä suurempaa osuutta WestLB:n osuuskien tuottamista pääomatuotoista.

(68) Kuten edellä on todettu, WestLB:n omistajien välistä kokonaissopimusta muutettiin Wfa:n siirron johdosta. Sopimuksen 5 §:n 2 kohdan mukaan osavaltion toteuttama WestLB:n oman pääoman perustan laajentaminen merkitsee omistajien mielestä niille koituvaa taloudellista etua. Käytettäväksi annetusta pääomasta maksettavan korvauksen suuruudesta oli määrä päättää sen jälkeen, kun WestLB:n ensimmäiset tulokset tilivuodelta 1992 oli saatu tietoon, eli pian siirron tapahduttua. Siirtoa koskevan lain perusteluissa on samankaltainen siirron arvo ja siitä suoritettava korvausta koskeva maininta.

(69) Korvaukseksi annetusta pääomasta sovittiin lopulta 0,6 prosenttia vuodessa. WestLB:n on maksettava se voitosta verojen jälkeen, mikä merkitsee noin 1,1 prosentin rasi-tusta WestLB:n tulokselle ennen veroja⁽²³⁾ Korvausta on maksettava vain, jos toiminta tuottaa voittoa.

(70) Korvauksen perustana on BAKred:in ydinpääomaksi hyväksymä Wfa:n pääoma eli 4 miljardia Saksan markkaa (2,05 miljardia euroa). Korvausta maksetaan vain tämän pääoman siltä osuudelta, jota Wfa ei tarvitse asuntorakentamisen tukitoimintaansa varten. Tämä osuus, joka on WestLB:n liiketoiminnan käytettävissä, oli omaa pääomaa koskevien uusien vaatimusten tultua voimaan 2,5 miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa), ja sitä on sittemmin korotettu⁽²⁴⁾.

⁽²²⁾ On syytä muistaa, että suhdelukujen lisäksi uusilla määräyksillä muutettiin myös käsitteiden "omat varat" ja "riskipainotettu vastaava" määritelmiä.

⁽²³⁾ Saksan hallituksen esittämän WestLB:n maksamaa korvausta koskevan tutkimuksen mukaan yhteisöveroaste oli vuoteen 1993 saakka 46 prosenttia ja sen jälkeen 42 prosenttia. Tähän oli lisättävä solidaarisuuslisää 3,75 prosenttia vuonna 1992, 0 prosenttia vuonna 1993 ja sen jälkeen 7,5 prosenttia.

⁽²⁴⁾ Kun jäljempänä puhutaan maksettavan korvauksen perustana olevasta määrästä, tarkoitetaan selvyden vuoksi aina vuoden 1993 lopussa vallinnutta tilannetta, eli jakoa 1,5 miljardin Saksan markkaan (770 miljoonaa euroon) ja 2,5 miljardiin Saksan markkaan (1,28 miljardiin euroon), vaikka Wfa:n toimintaan sidotun pääoman ja WestLB:n toimintaa varten käytettävissä olevan pääoman välinen suhde muuttuikin ajan myötä.

- (71) Taulukko 5: Erityisvaraus asuntorakentamisen tukeen ja Wfa:n omien varojen tarve (Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan)

(miljoonaa Saksan markkaa)

(tilanne 31 päivänä joulukuuta)	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Erityisvaraus asuntorakentamisen tukeen	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900
Tästä hyväksyttyä ydinpääomaa	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Wfa:n myöntämiin rakennuslainoihin	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
WestLB:n käytettävissä	[...] (*)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

(*) Koska BAKred hyväksyi Wfa:n pääoman vasta 30 päivänä syyskuuta 1992, [...] Saksan markan [...] euron pääomaosuus oli vuonna 1992 WestLB:n käytettävissä vain 2 päivän ajan. Tämän vuoksi WestLB:n käytettävissä kyseisenä vuonna ollut pääoma oli keskimäärin [...] Saksan markkaa [...] euroa.

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

1 BdB:n kantelu ja huomautukset

- (72) BdB:n käsityksen mukaan markkinataloussijoittajan periaatteen soveltaminen ei koske yksinomaan tappiollisia tai rakenneuudistusta kaipaavia yrityksiä. Tällainen sijoittaja ei tekisi sijoituspäätöksiään yksinomaan sillä perusteella, onko kyseisen yrityksen toiminta yleensä kannattavaa, vaan se tutkisi, vastaako tuotto markkinoiden edellyttämää tavanomaista voittoa. Jos julkisia pääomalisäyksiä tutkittaisiin tukimääräysten kannalta vain silloin, kun kyseessä ovat tappiolliset yritykset, se johtaisi EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 1 kohdan vastaiseen yksityisten yritysten syrjintään.
- (73) EY:n perustamissopimuksen 295 artiklaa ei voi myöskään käyttää perusteena Wfa:n omaisuuden siirron jättämiselle kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisen artiklan perusteella osavaltioilla voidaan kyläkin päätellä olevan oikeus muodostaa kyseinen erityisrahasto, mutta tämän siirtyessä kaupallista toimintaa harjoittavalle yritykselle on kilpailusääntöjä sovellettava.

a) Kohtuullinen korvaus pääomasta

- (74) BdB väittää, että hyväksyttyä 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) ydinpääomaa voidaan käyttää koko muun ydinpääoman tavoin liiketoiminnan perustana ja se mahdollistaa samalla koko muun ydinpääoman tavoin vakavaraisuutta tukevan täydennyspääoman hankkimisen. Näin osavaltio on omaisuuden siirron avulla pelastanut erittäin niukan oman pääoman varassa toimivan WestLB:n pakolta supistaa liiketoimintaansa ja antanut sille lisäksi mahdollisuuden laajentaa riskialtista liiketoimintaansa. Määrä, jolla omat varat ylittävät tosiasiallisen oman pääoman tarpeen, vaikuttaa lisäksi pääomamarkkinoilla syntyviin rahoituskustannuksiin. Markkinataloussijoittaja ei BdB:n käsityksen mukaan

lisäisi yrityksensä pääomaa, jos tämän taloudellinen tulos olisi pysynyt vuosikausia heikkona eikä mikään viittaisi merkittävään parannukseen, eli myöhemmin odotetavissa olevan tuoton paranemisesta ei olisi näkyvissä minäänlaisia merkkejä.

i) Korvauksen suuruus

- (75) BdB korostaa, että WestLB tarvitsi kipeästi ydinpääomaa ja että Wfa:n 4,7 miljardin Saksan markan (2,4 miljardin euron) omaisuuden siirron ansiosta sen ydinpääoma lähes kaksinkertaistui 8,7 miljardiin Saksan markkaan (4,45 miljardiin euroon). WestLB:n silloinen heikko tuotavuus huomioon ottaen ei yksityinen sijoittaja olisi osoittanut sille niin huomattavaa oman pääoman määrää. Jotta yksityinen sijoittaja olisi sijoittanut pääomaa vallinneissa olosuhteissa, se olisi vaatinut oman pääoman tavanomaisen tuoton vähintään 0,5 prosenttiyksiköllä ylittävää lisää. BdB:n tietojen mukaan WestLB:n voitto ennen veroja oli ollut siirtoa edeltävinä kymmenenä vuotena keskimäärin 5,6 prosenttia. Saksan yksityisten suurpankkien vastaavat luvut olivat samana ajanjaksona vaihdelleet 12,4 prosentista 18,6 prosenttiin keskiarvon ollessa 16,8 prosenttia (ennen veroja). Muiden osavaltionpankkien tuotto oli tietojen mukaan vaihdellut 9 prosentista 11 prosenttiin. BdB esitti ulkopuolisella konsulttiyrityksellä teettämänsä laskelman saksalaisten pankkien oman pääoman tuotosta.
- (76) Tuoton suuruutta kuvaavan vertailuluvun asianmukaisesta laskentamenetelmästä BdB on sitä mieltä, että aikaisempi tuotto on selvittävää aritmeettisena keskiarvona eikä geometrisenä keskiarvona (ns. compound annual growth rate). Jälkimmäinen menetelmä edellyttäisi, että sijoittaja sijoittaisi voiton uudelleen ja ottaisi laskelmassa huomioon myös näin saadun lisätuoton. Alkuperäinen sijoituspäätös ei kuitenkaan voi vaikuttaa voiton uuteen sijoittamistapaan, vaan myöhempää sijoitusta

olisi tarkasteltava uutena erillisenä sijoitus päätöksenä. Siksi olisi käytettävä aritmeettisen keskiarvon menetelmää.

(77) Jos kuitenkin käytetään compound annual growth rate -menetelmää, joidenkin Saksan yksityisten suurpankkien keskimääräiseksi tuotoksi ajanjaksona 1982—1992 saadaan verot huomioon ottaen 12,54 prosenttia. (Tätä arvoa laskiessaan BdB on ilmoituksensa mukaan ottanut huomioon kaikki mahdolliset vuosien 1982 ja 1992 väliset sijoituksen kestoajat ja myynnit välttääkseen vääristymät, jotka voisivat aiheutua vain yhden vuoden käyttämisestä perusajanjaksona, jos osakkeiden kurssit olisivat juuri kyseisenä vuotena poikkeuksellisen korkeat tai alhaiset. Eri mittaisten sijoitusaikojen käyttö vaikuttaa osakemarkkinoiden vaihtelua tasaavasti.) BdB väittää WestLB:n esittämiä vastaavia lukuja liian alhaisiksi, koska niissä ei ole otettu huomioon merkintäoikeuksien myynnistä saatuja tuottoja.

(78) Ns. capital asset pricing model -menetelmästä, jota oli käytetty WestLB:n esittämässä 0,6 prosentin pääomahyvityksen perustelemiseksi annetussa keskeisessä lausunnossa, BdB esitti oman, ulkopuolisen tahon laatiman lausuntonsa. Kyseisessä lausunnossa päädytään oman pääoman 12,21 prosentin tuottoon (käyttäen ajanjaksona 1982—1991 Saksan markkinoilla tavallisesti sovellettua riskikerrointa) tai 14,51 prosentin tuottoon (perustuen korkeampaan odotettavissa olevaan riskikerrotimeen), joka on korkeampi kuin WestLB:n esittämä arvo. Ero johtuu kahdesta tekijästä. Ensiksi BdB:n käyttämä oman pääoman riskikerroin on korkeampi (3,16 prosenttia / 5 prosenttia). Toiseksi BdB soveltaa rahoituslaitosten korkeampaa 1,25 prosentin beetakerrointa. Riskitön peruskorke on sama kuin WestLB:n laskelmassa. Oman pääoman tuoton laskemisessa käytettyjen eri menetelmien vuoksi BdB päättyy oman pääoman tavallisesti odotettavissa olevan tuoton osalta arvoon 14—16 prosenttia.

(79) Lisäksi BdB esittää, ettei yksityinen vähemmistöosakas ohjaisi yritykseen lisäpääomaa vaatimatta osuutensa korottamista yrityksessä. Vain näin se voisi saada panostaan vastaavan osuuden yrityksen voitosta ja suuremman vaikutusvallan yrityksessä.

(80) BdB korostaa, että WestLB:n osakkaiden välisellä sopimuksella, jonka mukaan Wfa:n pääomaa käytettäisiin vasta toissijaisena vakuutena muun WestLB:n oman pääoman jälkeen, ei todellisuudessa ole merkitystä, koska osavaltioilla on jo viranomaisvastuun nojalla velvollisuus lisätä WestLB:n pääomaa, mikäli tämä joutuu vaikeuksiin. Näin ollen osavaltio takaa WestLB:n omistajana WestLB:n kaikkien vastattavien lisäksi myös itse yritykseen liittämänsä Wfa:n oman pääoman saamatta tästä

minkäänlaista korvausta. BdB:n mukaan tämä merkitsee sitä, että siirrettyyn pääomaan kohdistuvan riskin pieneminen voi merkitä vain sitä, että osavaltion riski WestLB:n osakkaana kasvaa. Wfa:n omaisuuden riskiprofiili ei näin ollen poikkea tavanomaiseen omaan pääomaan kohdistuvasta riskistä.

(81) BdB toteaa rahamarkkinoilla tarjottaviin oman pääoman määräisiin instrumentteihin tehdystä vertailusta, johon Saksan liitohallitus ja WestLB vetoavat (katso jäljempänä), etteivät voitto-osuustodistukset (Genußrechte) ja ns. cumulative perpetual stock -osakkeet ole Wfa:n omaisuuden kanssa vertailukelpoisia. Niitä ei ole hyväksytty ydinpääomaksi (cumulative perpetual stock -osakkeita ei ole hyväksytty Saksassa edes täydennyspääomaksi). Ydinpääomana Wfa:n omaisuus mahdollistaa WestLB:lle oman pääomansa lisäämisen entisestään täydennyspääoman avulla. Kyseiset instrumentit ovat lisäksi määräaikaisia, ja voitto-osuustodistukset menettävät täydennyspääoman luonteensa kaksi vuotta ennen erääntymistään. Wfa:n omaisuus on sitä vastoin jatkuvasti WestLB:n käytettävissä. Kyseiset instrumentit muodostavat tavallisesti vain rajallisen osan pankin omista varoista ja edellyttävät suurta ydinpääoman määrää. Pääomamarkkinainstrumentit ovat sitä paitsi markkinakelpoisia, joten sijoittajat voivat milloin tahansa lakkauttaa investointinsa. Osavaltio ei voi tätä tehdä, ja korvaukseksi tällaisen liiketoimimahdollisuuden puuttumisesta yksityinen sijoittaja vaatisi vähintään 0,5 prosenttiyksikön korotuksen tavanomaiseen tuottoon verrattuna.

(82) BdB esitti komissiolle myös Saksan eräiden yksityisten suurpankkien oman pääoman koostumusta ja niiden vakavaraisuussuhdetta koskevia tietoja alkaen vuodesta 1990. Näistä tiedoista ilmenee, että saksalaisten pankkien ydinpääomaan ei kuulunut 90-luvun alussa sekamuotoisia pääomainstrumentteja (tai niitä ei ainakaan käytetty) Lisäksi kyseisistä tiedoista ilmenee, että luottolaitosten vakavaraisuussuhteet ylittivät yleensä selvästi ydinpääomaa koskevan 4 prosentin vaatimuksen ja koko omaa pääomaa koskevan 8 prosentin vaatimuksen.

(83) BdB esittää kantansa myös WestLB:n osakkaiden väliseen kokonaisuus sopimukseen, jonka mukaisesti Wfa:n omaisuus on vain toissijaisena vakuutena muun vakuutena olevan oman pääoman jälkeen. Koska ilmaus "muu vakuutena oleva oma pääoma" koskee myös täydentäviä omaan pääomaan kuuluvia instrumentteja kuten voitto-osuustodistuksia ja toissijaisia lainoja ja rajoittaa näin niiden asemaa, sopimus on kolmannen osapuolen asemaa rajoittava (Vertrag zu Lasten Dritter) ja sellaisena mitätön. Wfa:n erityisvaraukseen kohdistuva riski on näin ollen suurempi kuin voitto-osuustodistuksiin ja toissijaisiin lainoihin kohdistuva riski.

- (84) Kaikkien näiden syiden perusteella BdB katsoo, että WestLB:n maksama 0,6 prosentin korvaus ei vastaa markkinoilla tavanomaista korkotuottoa. Ottaen huomioon, että WestLB:n oli hankittava käteisvaroja voidakseen saada Wfa:n omaisuudesta täyden hyödyn ja että varausten lisääminen ei tuottanut osavaltiolle osuutta niihin, koska sen omistusosuus WestLB:stä ei lisääntynyt, BdB katsoo asianmukaisen korvauksen suuruudeksi noin 14—17 prosenttia. Tämä tuotto olisi maksettava koko hyväksytyltä 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrältä.
- ii) Maksuvalmiutta rajoittavat tekijät
- (85) BdB myöntää kantelussaan maksuvalmiutta rajoittavat tekijät (ks. jäljempänä), joiden perusteella pääoman tuottoa laskettaessa oli tehtävä noin 7 prosenttiyksikön vähennys. Koska oma pääoma tuki kuitenkin myös taseen ulkopuolista liiketoimintaa, joka ei edellyttänyt käteisvaroja, tätä 7 prosentin vähennystä oli pienennettävä.
- (86) EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevasta komission päätöksestä tekemissään huomautuksissa BdB esittää, että maksuvalmiutta rajoittavia tekijöitä ei olisi otettava huomioon laskettaessa kohtuullista tuottoa Wfa:n omaisuudelle. Väitetyt maksuvalmiutta rajoittavat tekijät oli jo tasoitettu, kun Wfa:n omaisuus oli diskontattu arvoltaan 5,9 miljardiksi Saksan markaksi (3,02 miljardiksi euroksi). Erilaiset pankkiliiketoimet kuten vakuudet eivät lisäksi edellytä lainkaan vakavaraisuutta. Jos siis yleensä jonkinlaisia rajoituksia olisi otettava huomioon, voitaisiin tehdä vähäinen 2,7 prosenttiyksikön vähennys siitä syystä, että Wfa:n omaisuus oli sidottu tuottamattomaan liiketoiminta-alueeseen. Tästä aiheesta BdB esitti ulkopuolisen asiantuntijan lausunnon.
- (87) WestLB:n 7,5 prosentin jälleärahoituskulujen väitetään myös olevan joka tapauksessa liian korkeiksi määritettyjä. Eri jälleärahoitusinstrumenttien keskimääräisiä markkinakorkoja yksittäisinä vuosina koskevan tutkimuksen perusteella ja WestLB:n taseen rakenne huomioon ottaen sen todellinen jälleärahoituskorko vuosien 1992—1996 markkinoilla olisi arvioitava keskimäärin 6,07—6,54 prosentiksi. BdB toimitti komissiolle myös tietoja Saksan joidenkin yksityisten suurpankkien jälleärahoituskustannuksista samaan aikaan, jona Wfa:n omaisuuden siirto tapahtui. Nämä luvut jäivät WestLB:n menettelyn aikaisemmassa vaiheessa kohtuullisiksi jälleärahoituskuluiksi ilmoittamaa 7,5:tä prosenttia huomattavasti alhaisemmiksi. BdB:n käsityksen mukaan tässä on tehtävä ero ennen veroja ja niiden jälkeen pätevien arvojen välillä. Jälleärahoituskustannukset vähensivät verotettavaa voittoa. Jos jälleärahoituskustannukset on otettava huomioon, vastaavat jälleärahoituskorot oli laskettava vasta verojen jälkeen.
- iii) Korvauksen laskentaperusteena oleva pääoma
- (88) Kuten edellä on todettu, BdB esittää, että ydinpääomaksi hyväksytylle koko 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrälle olisi maksettava 14—17 prosentin korko. Mutta BdB väittää huomautuksissaan vielä, että WestLB hyötyy tämän BAKred:in ydinpääomaksi hyväksymän määrän lisäksi myös sen ylittävistä 1,9 miljardin Saksan markan (970 miljoonan euron) määrästä. Viimeksi mainittua määrää ei tosin voi käyttää liiketoimien perustana, mutta se näkyy kuitenkin taseessa omana pääomana. Luokitusyritykset ja sijoittajat eivät huomioi hyväksytyä ydinpääomaa, vaan taseessa esitetyn koko oman pääoman, koska se on tappioiden kattamiseen käytettävissä olevien varojen arvioinnissa alalla tavallisesti sovellettava perusta. Toisin sanoen kyseinen määrä lisäsi WestLB:n luottokelpoisuutta, joten siitä oli maksettava vakuuskorkoa vastaava korvaus.
- iv) Synergiaedut
- (89) Väitetyt synergiaedut eivät BdB:n mukaan ole omaisuuden siirron todellinen syy. Tämän osoittaa selvästi myös se, että siirtoa koskevassa laissa toimenpidettä perusteltiin tarpeella vahvistaa WestLB:n kilpailuasemaa ja että siirrosta oli sovittu maksettavaksi rahallinen korvaus.
- (90) Lisäksi BdB kysyy, miten synergiaedut on tarkoitus saavuttaa, jos Wfa:n ja WestLB:n kaupalliset liiketoiminnat on asiaa koskevien säännösten mukaisesti tarkoitus pitää taloudellisesti, organisatorisesti ja henkilöstöllisesti erillisinä. Jos Wfa:n toiminnalle koituisi synergiaetua, tämä alentaisi asuntorakentamisen tuen kustannuksia, mutta sitä ei voisi pitää WestLB:n osavaltiolle maksamana korvauksena.
- b) Verotukselliset näkökohdat
- (91) BdB esittää, että Wfa:n omaisuus on myös siirron jälkeen vapaa yhteisö-, omaisuus- ja elinkeinoverosta. Julkisoikeudellisten luottolaitosten verovapaus on kuitenkin perusteltua vain, jos nämä harjoittavat yksinomaan tukitoimintaa eivätkä siten kilpaile yksityisten verovelvollisten laitosten kanssa.
- (92) BdB:n mukaan tavallisen pankin, joka korottaa pääomaansa, on maksettava lisäpääomasta vuosittain 0,6 prosenttia omaisuusveroa ja 0,8 prosenttia elinkeinoveroa. WestLB on muihin pankkeihin nähden etuoikeute-

tussa asemassa. Vapautus yhteisöverosta hyödyttää WestLB:tä välillisesti. Verotuloista luopuminen on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

c) Vapauttaminen velvoitteista

- (93) BdB:n mukaan osavaltio vapautti Wfa:n ennen omaisuuden siirtoa 7,3 miljardin Saksan markan (3,77 miljardin euron) velvoitteista. Osavaltio oli vapauttanut Wfa:n takausvelvoitteesta vaatimatta tästä korvausta Wfa:lta tai WestLB:ltä. Markkinatalouden olosuhteissa toimiva sijoittaja vaatisi tällaisesta vapautuksesta korvauksen. Vapautus takausvelvoitteesta oli ratkaiseva edellytys sille, että Saksan luottolaitostarkastusvirasto (BAKred) hyväksyi 4 miljardia Saksan markkaa (2,5 miljardia euroa) ydinpääomaksi. Näin ollen velvoitteista vapauttaminen hyödytti suoraan WestLB:tä.

2 Muiden asianomaisten huomautukset

- (94) WestLB:n ja BdB:n lisäksi kaksi muuta asianomaista toimitti huomautuksensa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevasta komission päätöksestä.

a) *Association française des banques*

- (95) Ranskan pankkiyhdistys (*Association française des banques*) väittää, että omien varojen siirtäminen WestLB:hen vain olemattoman pientä korvausta vastaan ja osavaltion pankille antama vakuus aiheuttivat kilpailun vääristymistä Ranskan luottolaitosten vahingoksi. Koska WestLB:n osakkaiden omalta pääomalta edellyttämä tuotto oli selvästi tavanomaista tasoa alhaisempi, WestLB pystyi tarjoamaan palvelujaan kustannukset alittavaan hintaan ("polkumyyntihintaan"). Takaajan vastuun ansiosta WestLB kuului AAA-luokkaan, joten se pystyi hankkimaan markkinoilta jälleenerahoitusta erittäin edullisin ehdoin.
- (96) Nämä WestLB:n edut saattoivat Saksassa toimivat ranskalaiset pankit epäedulliseen asemaan. WestLB puolestaan kykeni näiden erityisolosuhteiden ansiosta laajentamaan liiketoimintaansa Ranskassa ennen kaikkea kunnallisrahoituksen alalla. Väitteen mukaan pankkialan kilpailu oli vääristynyt Saksassa, Ranskassa ja muissa jäsenvaltioissa.

b) *British Bankers' Association*

- (97) Britannian pankkiyhdistys (*British Bankers' Association*) esittää, että WestLB on Saksassa ja koko Euroopan markkinoilla muunmaalaisten pankkien aktiivinen kilpailija. WestLB:lle myönnetyt tuet vääristävät näin ollen yhteisön sisäistä kauppaa. Yhdistys kehottaa komissiota

saattamaan sisämarkkinoiden periaatteet voimaan ja pidättymään sallimasta julkisessa omistuksessa oleville pankeille poikkeuksia perustamissopimuksen kilpailusäännöistä.

3 WestLB:n huomautukset

- (98) EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevan komission päätöksen julkaisemisen jälkeen WestLB esitti kantanaan jäljennöksen Saksan liittohallituksen samasta aiheesta tekemistä huomautuksista ja ilmoitti yhtyvän täysin näihin huomautuksiin. Liittotasavallan väitteet vastaavat siksi yleisesti katsoen myös WestLB:n kantaa, jota sen vuoksi esitellään tässä vain lyhyesti.

a) *Omaisuuuden siirtoa koskevia yleisiä huomautuksia*

- (99) WestLB:n käsityksen mukaan markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ei voi käyttää, kun yritysten talous on terveellä pohjalla ja niiden toiminta on voitollista. Väitteen mukaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien (jäljempänä "tuomioistuin") on vahvistanut tämän soveltamalla periaatetta aina vain silloin, jos kyseinen yritys on sijoituspäätöksen tekohetkellä kärsinyt jo pitkän aikaa merkittävistä tappioista ja toimii alalla, jolla on rakenteellista ylikapasiteettia. Oikeuskäytännöstä ei näin ollen löydy perusteita periaatteen soveltamiseksi terveisiin ja kannattaviin yrityksiin.
- (100) Wfa:n erityisen tehtävän vuoksi sen omaisuus ei ole vertailukelpoinen tavanomaisten omien varojen kanssa. Koska Wfa:n omaisuutta ei voi käyttää muulla tavoin, sen liittäminen WestLB:hen oli taloudellisesti järkevin tapa käyttää tätä omaisuutta. Osavaltio oli omaisuuden siirrolla optimoinut asuntorakentamisen tukeen sidotun omaisuuden käytön. Yksityinen omistaja olisi toiminut samalla tavoin.
- (101) Osavaltion omistusosuuden korottaminen omaisuuden siirron yhteydessä olisi WestLB:n mielestä ollut paitsi tarpeetonta myös ristiriidassa Wfa:n omaisuuteen liittyvän erityisen riskirakenteen kanssa. Koska Wfa:n omaisuuden siirto ei lisännyt maksuvalmiutta, sitä ei voinut verrata muuhun pääoman siirtoon. Muihinkaan markkinoiden oman pääoman määräisiin instrumentteihin ei liittynyt äänioikeutta.

- (102) Koska osavaltion saama korvaus oli määrältään kohtuullinen, ei WestLB:n tuottavuuden lisäämistä ole syytä vaatia. WestLB ei myöskään ymmärrä, miksi markkinataloussijoittaja vaatisi tietyn suuruista tuottoa sijoittaessaan kannattavaan yritykseen. Koska WestLB on tähän saakka toiminut voitolla, ei myöskään ole tarvetta

tehdä rakenneuudistussuunnitelmaa. Tuomioistuin on WestLB:n mukaan vaatinut sellaista vain, jos kysymyksessä ovat tappiollisten yritysten hyväksi tarkoitetut rakenneuudistustuet.

b) *Kohtuullinen korvaus pääomasta*

(103) WestLB:n käsityksen mukaan Wfa:n pääomasta maksettu korvaus on kohtuullinen. Käsityksensä tueksi WestLB esittää lausunnon investointipankilta, jota se oli pyytänyt arvioimaan korvauksen. Asiantuntijalausunnossa Wfa:n omaisuuden riskirakennetta verrataan pääomamarkkinoilla tarjottaviin muihin oman pääoman määräisiin instrumentteihin, ja tämän vertailun perusteella Wfa:n erityisvarauksesta maksettavaksi kohtuulliseksi korvaukseksi päätellään 0,9—1,4 prosenttia. Tämän todetaan vastaavan WestLB:lle Wfa:n omaisuuden käytöstä aiheutuvia 1,1 prosentin kustannuksia (ennen veroja). WestLB korostaa, että Wfa:n omaisuuden hyödyntäminen täysin aiheuttaa lisäksi jälleenrahoituskuluja, jotka arvioidaan eri asiakirjoissa 7,5—9,3 prosentiksi.

(104) WestLB väittää myös, että BdB:n esittämät Saksan pankkien oman pääoman tuottoja koskevat luvut ovat eri syistä virheellisiä. BdB:n laskelmissaan käyttämän sijoitusjakson väitetään johtavan pörssikurssien erityisen kehityksen vuoksi huomattavan korkeisiin tuottoarvoihin. BdB:n käyttämän aritmeettisen keskiarvomenetelmän väitetään antavan virheelliset tulokset, ja sen sijaan olisi pitänyt käyttää geometrista keskiarvomenetelmää (compound annual growth rate). BdB:n väitetään käyttävän laskelmassaan investointikausia, jotka olivat vuonna 1992 tehdyn sijoituspäätöksen kannalta merkityksettömiä, ja laskevan yksittäiset vuodet useaan kertaan ottamalla huomioon kaikki mahdolliset sijoituksen kestoajat. Luottolaitokset, joita BdB oli käyttänyt Saksan suurpankkien oman pääoman keskimääräisen tuoton laskemisessa, eivät olleet toisenlaisen ydinliiketoimintansa vuoksi vertailukelpoisia WestLB:n kanssa. Jos BdB:n ilmoittama 16,6 prosentin keskimääräinen tuotto puhdistetaan kaikista näistä tekijöistä, tulokseksi saadaan arvo 5,8 prosenttia.

c) *Synergiaedut*

(105) WestLB:n mukaan Wfa:n liittäminen WestLB:hen tuotti Wfa:lle huomattavia kustannussäästöjä. Kumpanakin ensimmäisenä vuotena Wfa:n henkilöstömäärää (aikaisemmin 588 henkilöä: "entisen" Wfa:n henkilöstö ja WestLB:n asuntorakentamisosaston työntekijät, joiden kustannuksista Wfa:n oli vastattava ennen omaisuuden siirtoa) voitiin supistaa 53 henkilöllä. Wfa:n liittäminen tuotti ensimmäisinä vuosina yhteensä 13 miljoonan Saksan markan (7 miljoonan euron) vuosittaiset synergiaedut. Henkilöstömäärän supistamista ilmoitettiin jatkettavan niin, että vuotuiset säästöt voisivat kohota vuo-

desta 1997 alkaen noin 25 miljoonaan Saksan markkaan (13 miljoonaan euroon). Näiden määrien väitettiin hyödyttävän yksinomaan osavaltion asuntorakentamisen tukemista. Toisessa asiakirjassa mainitaan vähintään 35 miljoonan Saksan markan (18 miljoonan euron) vuotuinen synergiaetu.

(106) Liittämisen aikana WestLB oli ottanut vastatakseen Wfa:n työntekijöiden eläkejärjestelmän muuttamisesta aiheutuneista [...] Saksan markan ([...] euron) kuluista ja suorittanut tätä tarkoitusta varten vastaavan suuruisen maksun liittotasavallan ja osavaltioiden eläkelaitokselle. Tämän maksun ilmoitettiin pienentävän Wfa:lle tulevaisuudessa aiheutuvia kustannuksia.

d) *Vapautukset veroista*

(107) WestLB:n mukaan Wfa:n vapauttaminen tietyistä veroista vastaa Saksan vero-oikeudellista järjestelmää, jonka mukaisesti kyseiset verot eivät koske laitoksia, jotka palvelevat julkista tarkoitusta eivätkä kilpaile veroja maksavien laitosten kanssa. WestLB itse on täysin kaikkien näiden verojen alainen, eikä sille ole Wfa:n nauttimista eduista mitään hyötyä. Omaisuusveron kantaminen on WestLB:n antamien tietojen mukaan lopetettu 1 päivänä tammikuuta 1997 ja elinkeinotoiminnan pääomaveron kantaminen 1 päivänä tammikuuta 1998.

e) *Vapauttaminen velvoitteista*

(108) Kyseisistä velvoitteista vapauttaminen oli tapahtunut ennen omaisuuden siirtoa ja siihen liittynyttä Wfa:n omaisuuden arviointia. Mainittu 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrä koski näin ollen tilannetta, joissa velvoitteita ei enää ollut. Koska korvaus liittyi tähän määrään, WestLB ei hyötynyt vapautuksesta.

IV SAKSAN HALLITUKSEN HUOMAUTUKSET

(109) Saksan hallituksen käsityksen mukaan toimenpiteeseen ei sisälly EY:n perustamissopimuksessa tarkoitettua valtiontukea WestLB:n hyväksi. Nordrhein-Westfalenin osavaltio saa kohtuullisen markkinatilannetta vastaavan korvauksen. Muiden WestLB:n osakkaiden osalta menettely ei myöskään sisällä valtiontukea, koska omistusrakenteen säilyttäminen Wfa:n liittämisen jälkeen on WestLB:n maksaman kohtuullisen korvauksen perusteella oikeutettua. Wfa:ta koskevat verovapautukset eivät myöskään sisältäneet WestLB:n hyväksi myönnettyä valtiontukea, koska ne eivät vaikuttaneet pankin kaupalliseen liiketoimintaan.

(110) Saksan hallituksen käsityksen mukaan komissio saa tutkia tapausta vain investointipäätöksen ajankohtana eli vuoden 1991 lopussa vallinneiden olosuhteiden perusteella. Osavaltion sijoituspäätös on voinut perustua vain näihin olosuhteisiin. Myöhemmät kysymykset ja tapah-

tumat kuten BEKred:in hyväksyntä vakuutena olevalle pääomalle ja Wfa:n omaisuuden ja velvoitteiden vuotuisen arviointi ja liittäminen WestLB:n taseeseen eivät kuulu komission tutkimuksen kohteisiin.

oman jälkeen. Koska tämä sisäinen sopimus ei koske oikeudellista vastuuta ulospäin, BAKred hyväksyi 30 päivänä joulukuuta 1992 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) erityisvarauksen ydinpääomaksi.

(111) Saksan hallituksen mukaan ajatus Wfa:n liittämisestä WestLB:hen on peräisin jo 70- ja 80-luvuilta. Syynä ilmoitetaan olleen asuntorakentamisen tuen tehostaminen. Ennen liittämistä oli menettely lainan saamiseksi asuntorakentamista varten ollut varsin monimutkainen, koska toimivaltaisten viranomaisten lisäksi siihen osallistuivat myös Wfa ja WestLB. WestLB:n sisällä oli ollut oma asuntorakentamisen tukiosasto, jonka kustannuksista Wfa vastasi. Tämä rakenne merkitsi kaksinkertaista henkilöstöä, kaksinkertaisia asiakirjoja ja muita tehokkuutta heikentäviä puutteita. Liittämisestä alkaen tuensaajien on tarvinnut asioida aikaisempien kahden sijasta enää yhden osapuolen kanssa.

1 Markkinataloussijoittajaa koskeva periaate

(112) Liittotasavallan hallitus väittää edelleen, että WestLB olisi voinut täyttää uudet vakavaraisuusperusteet myös hankkimalla täydennyspääomaa. Pankin toimintakyvyn varmistamiseksi pitkällä aikavälillä oli kuitenkin ollut järkevää korottaa ydinpääoman määrää. Tämän kaiken väitteen osoittavan, että omaisuuden liittäminen perimmäinen syy ei ollut WestLB:n oman pääoman korottaminen, vaan mahdolliset synergiaedut ja asuntorakentamisen tukimenettelyn parantaminen. Vakavaraisuusvaatimusten muuttuminen toimi yksinomaan sysäyksenä toimenpiteen toteuttamiselle.

(113) Asiaa koskevassa lakialoitteessa on väitteen mukaan jo todettu, että osavaltion asuntorakentamisrahasto oli sidottava tarkoitukseensa, sen ydintoiminta turvattava ja asuntorakentamispolitiikan toteuttamisvälineet säilytettävä. Siksi WestLB:n oli hoidettava Wfa:ta organisatorisesti ja taloudellisesti itsenäisenä laitoksena, joka laatii oman tilinpäätöksensä. Jos WestLB:n toiminta lakkaisi, osavaltio olisi etuoikeus Wfa:n netto-omaisuuteen. Kaikki Wfa:n tulot on aina käytettävä asuntorakentamisen tukeen. WestLB voi käyttää pankkivalvontaa koskevan lainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin vain sen osuuden Wfa:n omista varoista, jota tämä ei itse tarvitse pääomansa perustaksi. Valvontaa, tiedottamista ja yhteistoimintaa koskevien nimenomaisten sääntöjen myötä osavaltio säilyttää itsellään erityiset oikeudet vaikuttaa Wfa:N toimintaan.

(114) Ulkoapäin tarkasteltuna erityisvaraus oli rajoittamaton vakuus. WestLB:n mahdollisen konkurssin tai selvitystilän yhteydessä velkojilla ilmoitetaan olevan välitön oikeus periä saataviaan Wfa:n erityisvarauksesta. Mahdolliset tappiot voidaan tasata täysin erityisvarauksen avulla. Yrityksen sisällä WestLB:n osakkaat ovat kuitenkin järjestäneet toisin oikeudet, joiden mukaisesti Wfa:n omaan pääomaan voidaan puuttua. Wfa:n omaisuus on vasta toissijaisena vakuutena WestLB:n muun oman pää-

(115) Saksan hallitus huomauttaa, että osavaltiolla ei ollut minkäänlaista velvollisuutta suunnitella Wfa:n liittäminen vaihtoehtona myös yksityistämistä, joka olisi antanut WestLB:lle mahdollisuuden käyttää hyväkseen pääomamarkkinoita ja hankkia näin tarvitsemansa oman pääoman. Osavaltio ei ollut väitteen mukaan velvollinen avaamaan WestLB:tä yksityiselle pääomalle. Tämä olisi ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 295 artiklan kanssa.

(116) WestLB:n kokonaiskannattavuuden nostaminen ei ollut liittohallituksen mukaan tarpeen, koska toimenpiteet tuoton lisäämiseksi ovat välttämättömiä vain siinä tapauksessa, että valtio sijoittaa pääomaa tappiolliseen yritykseen. Tuomioistuimien väitteen mukaan soveltanut markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ainoastaan, jos kysymyksessä ovat olleet valtion toimenpiteet tappiollisten yritysten ja rakenteellisesta ylituotannosta kärsivien toimialojen hyväksi. Oikeuskäytännöstä ei voida näin ollen päätellä, että komissio voisi tutkia valtion investointeja terveisiin ja kannattaviin yrityksiin saadakseen selville, onko kyseisten investointien tuotto vähintään keskimääräinen. Valtio voi ottaa huomioon myös pitkäaikaisia strategisia perusteita, sillä on tietty yritystaloudellinen päätäntävalta eikä komissiolla ole oikeutta tutkia tämän toimivallan puitteissa tehtyjä yritystoimintaan kuuluvia päätöksiä. Näin ollen komissio ei saanut edellyttää tiettyä vähimmäistuottoa, jos oletetaan, että kyseiset yritykset eivät ole pitkällä aikavälillä tappiollisia. Keskimääräiset tuottoluvut merkitsevät myös vääjäämättä, että monien yritysten kannattavuus on alan keskiarvoa alhaisempi. Lisäksi on epäselvää, mitkä yritykset ja mitkä ajanjaksot olisi otettava huomioon keskimääräisiä tuottolukuja laskettaessa. Valtio ei ole väitteen mukaan velvollinen noudattamaan yritystoimintaan liittyvissä päätöksissään yksinomaan kannattavuusperusteita. Myös yksityinen sijoittaja voi ottaa huomioon aivan muita näkökohtia. Yritystoiminnan vapauteen kuuluu jatkaa kannattavuudeltaan keskitasoa heikompien yritysten toimintaa ja osoittaa niille lisäpääomaa. Valtion osalta raja on liittohallituksen mukaan vedettävä vasta siihen, jos toimenpide ei enää ole yksityisen sijoittajan mahdolliseen käyttäytymiseen verrattuna lainkaan taloudellisesti perusteltavissa.

(117) Suoritettu omaisuuden siirto oli kuitenkin myös markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen kannalta perusteltu toimenpide, jonka yksityinenkin omistaja olisi voinut tehdä. Siirrettyä omaisuutta ei voinut sen sidotun käyttötarkoituksen vuoksi verrata tavanomaiseen oman pääoman lisäykseen, ja Wfa:n liittäminen WestLB:hen oli kaupallisesti katsoen järkevin ja tehokkain tapa käyttää

Wfa:n omaisuutta. Liittämällä Wfa:n omaisuuden WestLB:hen osavaltio oli sijoittanut sen mahdollisimman tuottavasti. Jos Wfa:n pääomaa verrataan yksityiseen, yleishyödyllistä tarkoitusta varten sidottuun omaisuuteen (esimerkiksi säätiöön), kyseisen omaisuuden yksityinen omistaja olisi toiminut samalla tavalla saadakseen muuhun tarkoitukseen kelpaamattoman käyttötarkoitukseen sidotun omaisuuden taloudelliseen käyttöön.

- (118) Saksan hallituksen mielestä Wfa:n omaisuuden julkinen käyttötarkoitus merkitsee yleiseen taloudelliseen etuun liittyvää tehtävää, jonka valvomiseen komissiolla ei EY:n perustamissopimuksen 295 artiklan nojalla ole oikeutta. Jäsenvaltioilla on oikeus hankkia itselleen tällaisia tiettyyn käyttötarkoitukseen sidottuja pääomia.
- (119) Saksan hallituksen käsityksen mukaan on tukioikeudellisesti yhdenmukaista, millä tavoin kohtuullinen korvaus maksetaan. Koska osavaltio saa kohtuullisen korvauksen, sen osuuden kasvattaminen WestLB:ssä ei olisi ollut tarpeellista eikä perusteltua, koska osavaltio olisi näin saanut taloudellista lisäetua vastikkeetta. Tällainen osuuden kasvattaminen ei olisi myöskään vastannut Wfa:n omaisuuden erityistä luonnetta (maksuvalmiuden puuttuminen, yrityksen sisällä toissijainen vakuus). Myöskään tietyt Wfa:n omaisuuden kanssa verrannolliset pääomamarkkinainstrumentit eivät oikeuta äänoikeuteen. Koska sovittu korvaus oli kohtuullinen, muut osakkaat eivät saaneet niille tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa kuulumatonta tuloa, eikä WestLB:n houkuttelevuus muiden sijoittajien kannalta tämän vuoksi myöskään lisääntynyt. Koska WestLB:llä oli lisäksi pysyvät osakkaat eikä se voinut saada uusia (yksityisiä) osakkaita, ei edes teoreettisesti ajatellen liian alhainen korvaus olisi vaikuttanut mahdollisiin yksityisiin sijoittajiin. Vaikka toiset osakkaat saisivatkin tosiasiallista etua, olisi vaikutus säästökassoihin siitä huolimatta aivan liian vähäinen, jotta sillä olisi merkitystä.

- (120) Koska osavaltio sqi kiinteän, kohtuullisen korvauksen ja WestLB oli ollut koko ajan ja oli edelleen kannattavasti toimiva yritys, joka kykeni epäilemättä maksamaan sovittuun korvaukseen, WestLB:n oman pääoman todellisen tuoton suuruudella ei ollut merkitystä. Näin ollen osavaltioilla ei ollut syytä vaatia pankilta sen kannattavuuden parantamista.

2 Kohtuullinen korvaus pääomasta

- (121) Saksan hallituksen käsityksen mukaan WestLB maksaa siirretystä omaisuudesta kohtuullisen korvauksen. Hallitus väittää, että osavaltio on koko ajan pitänyt siirron ehtona WestLB:n maksamaa korvausta käytettäväkseen saamastaan pääomasta. Korvauksen suuruudesta ja määrittämisestä oli käyty asianomaisten kesken yksityiskohtaisia neuvotteluja. Koska vuonna 1991 ei kuitenkaan vielä ollut tiedossa, minkä määrän BAKred hyväksyisi ydinpääomaksi, korvauksesta oli sovittu omaisuuden siirron tapahtuessa vain periaatteessa mutta ei konkreettisesti. Korvauksen tosiasiallinen 0,6 prosentin määrä vahvistettiin myöhemmin vuonna 1993, kun neuvottelut WestLB:n muiden omistajien kanssa oli käyty⁽²⁵⁾. Saksan hallitus ei toimittanut komissiolle asiakirjoja, joissa olisi selvitetty tarkemmin tämän arvon määräytymisperusteita. Sen sijaan se väittää, ettei korvauksen suuruuden määräytymisperusteilla ollut tuki-oikeudellista merkitystä vaan yksinomaan niiden tuloksella, joka oli kohtuullinen. Kiinteä korvaus oli maksettava jakokelpoisesta voitosta ennen osigonjakoa. Jos korvausta ei jonakin vuotena maksettaisi voiton puuttuessa, seuraavina vuosina korvaavat maksut eivät ole oikeutettuja⁽²⁶⁾. Mainitusta 0,6 prosentin korvauksesta koituu WestLB:lle noin 1,1 prosentin kustannus ennen veroja.
- (122) Seuraavassa taulukossa on lueteltu WestLB:n korvauksena siirretystä omaisuudesta osavaltiolle suorittamat maksut.

- (123) Taulukko 6: WestLB:n maksama korvaus Wfa:n omaisuuden siirrosta (Saksan hallituksen antamien tietojen mukaan)

	<i>(miljoonaa Saksan markkaa)</i>					
	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Korvaus (ennen veroja)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Maksu Wfa:n henkilöstön eläkesaatavien kattamiseksi	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Osavaltiolle maksettu korvaus yhteensä	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁽²⁵⁾ Korvauksen määräksi vahvistettiin 0,6 prosenttia vuodessa 11 päivänä marraskuuta 1993 päivätystä kokonaissopimuksen pöytäkirjamuistiossa.

⁽²⁶⁾ Saksan hallitus väittää, että osakkaat ovat sopineet keskenään tällaisten korvaavien maksujen suorittamisesta, vaikka WestLB ei ole oikeudellisesti velvollinen niitä maksamaan.

(124) Saksan hallitus esitti ulkopuolisen konsulttiyrityksen WestLB:n toimesta laatiman selvityksen siitä, kuinka suuri kohtuullinen korvaus olisi ollut vuonna 1991 pääomasta, jonka riskirakenne vastasi Wfa:n pääoman riskirakennetta. Asiantuntijalausunnoissa tarkastellaan sekä yrityksen ulkoista että sisäistä riskirakennetta ja ehtoja, joilla korvauksia maksetaan. Kohtuullisen korvauksen määrittämiseksi näitä ominaisuuksia verrataan erilaisiin kansainvälisillä pääomamarkkinoilla tarjottaviin pääomainstrumentteihin. Vertailua selitetään seuraavassa kappaleessa. Lausunnoissa päädytään suuruudeltaan 0,9—1,4 prosentin kohtuulliseen korvausmäärään. Koska 0,6 prosentin korvaus merkitsee WestLB:lle 1,1 prosentin kustannusta ennen veroja, korvaus katsotaan kohtuulliseksi. Tämän suoran korvauksen lisäksi on otettava huomioon myös omaisuuden siirrosta aiheutuvat synergiaedut (katso jäljempänä).

a) Vertailu muihin pääomainstrumentteihin

(125) Lausunnot perustuvat havaintoon, että pääomainstrumentin tuotto riippuu sen riskirakenteesta, eli mitä suurempi riski on, sitä korkeampi on riskipremio eli korkoero verrattuna varmoihin valtion obligaatioihin. Siksi seuraavat kolme tekijää ovat erityisen merkittäviä analysoitaessa pääomainstrumentin riskirakennetta: säännöllisten korkojen maksumenettely, sijoittajan asema toiminnan ollessa jatkuvasti tappiollista ja sijoittajan asema konkurssin tai selvitystilän yhteydessä. Lausunnoissa kuvataan useiden rahoitusmarkkinoilla esiintyvien pääomainstrumenttien (kantaosakkeiden, äänettömien osakkuuksien, voitto-osuustodistusten, perpetual preferred share -osuuksien, trust preferred security -todistusten ja toissijaisten velkakirjojen) eri ominaisuuksia⁽²⁷⁾ ja verrataan niitä Wfa:n omaisuuteen. Lausuntojen mukaan Wfa:n omaisuus muistuttaa eniten voitto-osuustodistuksia, perpetual preferred share -osuuksia ja äänettäviä osakkuuksia⁽²⁸⁾. Saksassa ei hyväksyttyä mainituista pääomainstrumenteista trust preferred share -todistuksia eikä perpetual preferred share -osuuksia. Lausuntojen mukaan Saksassa vuoden 1991 lopussa tarjolla olevat ydinpääomakelpoiset pääomainstrumentit olivat kantaosakkeita, etuoikeutettuja osakkeita ja äänettäviä osakkuuksia.

(126) Lausunnoissa korostetaan, että Wfa:n omaisuus olisi WestLB:n konkurssin yhteydessä velkojien käytettävissä (vakuusasema). Samanaikaisesti WestLB voisi rajoituksetta tasoittaa tappioitaan Wfa:n erityisvarauksella

(tappiontasausasema). Sisäiset sopimukset ja Wfa:n omaisuuden sitominen tarkoitukseensa olisivat tässä tapauksessa merkityksettömiä. Sisäisissä suhteissa erityisvaraus olisi kuitenkin toissijaisena vakuutena WestLB:n muun oman pääoman jälkeen, ja tämä olisi sijoittajan päätösten kannalta ratkaisevaa.

(127) Tappiontasausaseman kannalta Wfa:n erityisvarausta voidaan verrata perpetual preferred share -osuuksiin. Koska Wfa:n erityisvaraus otettaisiin käyttöön — voitto-osuustodistusten (jotka ovat täydennyspääomaa) tavoin — vasta siinä tapauksessa, kun WestLB:n muu ydinpääoma olisi käytetty loppuun ja myös voitto-osuustodistukset olisi muun ydinpääoman ohella jo otettu osittain käyttöön, siihen liittyvä riski on pienempi kuin voitto-osuustodistuksiin kohdistuva riski. Sama koskee myös äänettäviä osakkuuksia.

(128) Vakuusaseman kannalta tarkasteltuna erityisvaraus otettaisiin huomioon muun ydinpääoman jälkeen mutta ennen äänettäviä osakkuuksia, voitto-osuustodistuksia ja muuta täydennyspääomaa. Näin ollen Wfa:n erityisvaraukseen kohdistuva riski olisi suurempi kuin voitto-osuustodistuksiin ja äänettäviin osakkuuksiin kohdistuva riski. Myös vakuusasemaan liittyvän riskirakenteen osalta Wfa:n erityisvaraus voidaan rinnastaa perpetual preferred share -osuuksiin. Koska lausuntojen mukaan WestLB:n konkurssin todennäköisyys on äärimmäisen pieni, tätä riskiä ei kuitenkaan tarvitse käytännössä ottaa huomioon ja sijoittaja voi arvioida riskikustannukset hyvin alhaiseksi.

(129) Korkeaa Wfa:n pääomalle maksetaan jakokelpoisesta voitosta, ja sillä on osinkoihin nähden etuoikeus. Jos voitto ei riitä, korvausta ei makseta. Tämä järjestely vastaa periaatteessa perpetual preferred share -osuuksien asemaa. Voitto-osuustodistusten riski on pienempi, koska saamatta jääneiden korkojen maksua lykätään ja ne kumuloituvat maksettaviksi myöhemmin vuosina. Myös äänettömien osakkuuksien tuotto voidaan maksaa kumulatiivisesti myöhemmin. Wfa:n erityisvarauksen osalta tuoton saamatta jäämisen riski koskee vain riskipremiota (jonka syynä ovat maksuvalmiutta rajoittavat tekijät, katso jäljempänä), kun taas kummankin muun instrumentin riski kohdistuu koko arvopaperiin (ilman riskiä määritettyyn korkoon ja riskilisään). Koron maksuun kohdistuva riski on siksi Wfa:n erityisvarauksen osalta hieman alhaisempi kuin kolmen muun instrumentin osalta.

(130) Lausunnoissa päädytään siihen, että Wfa:n erityisvarausta koskevan riskipremion pitäisi olla pienempi kuin voitto-osuustodistusten ja äänettömien osakkuuksien ja myös perpetual preferred share -osuuksien riskipremio. Riskipremion ennen veroja todetaan olleen perinteisesti voitto-osuustodistuksilla 1,0—1,2 prosenttia, äänettämillä osakkuuksilla 1,1—1,5 prosenttia ja perpetual pre-

⁽²⁷⁾ Kuvaus koskee seuraavia ominaisuuksia: instrumentin liikkeeseenlaskumaa ja liikkeeseenlaskijan maa, asema pankkivalvonnan kannalta, tavanomainen maturiteetti, kohtelu konkurssin tai selvitystilän tapahtuessa tai osallistuminen tappioihin, mahdollisuus maksaa takaisin ennen eräpäivää, mahdollisuus lykätä koron maksua ja mahdollisuus kumuloitua maksun lykkäykseen.

⁽²⁸⁾ Toisessa versiossa Wfa:n omaisuutta verrataan vain voitto-osuustodistuksiin ja perpetual preferred stock -osuuksiin, toisessa taas kaikkiin näistä kolmesta instrumentista.

ferred share -osuuksilla 1,5—2,0 prosenttia⁽²⁹⁾. (Kantao-sakkeita koskevaksi vastaavaksi arvoksi ilmoitetaan 2,8—3,3 prosenttia⁽³⁰⁾.) Wfa:n erityisvarauksen osalta korvauksesi vuosilta 1993—1996 lasketaan 1,1 prosenttia⁽³¹⁾. Vuoden 1992 arvoksi ilmoitetaan 255 prosenttia⁽³²⁾. Myös synergiaedut on otettava huomioon. Lausunnoissa päädytään tulokseen, jonka mukaan WestLB:n maksama korvaus oli ollut vuonna 1992 liian korkea ja vuosina 1993—1996 kohtuullinen.

b) Maksuvalmiutta rajoittavat tekijät

- (131) Käteisvarojen syöttäminen yritykseen lisää sen omien varojen määrää ja maksuvalmiutta. Käteisvarat voidaan sijoittaa uudelleen ja ne voivat tuottaa korkoa, mistä sijoittaja vaatii korvauksen. Wfa:n liittäminen WestLB:hen kasvatti tämän omia varoja mutta ei parantanut maksuvalmiutta. Wfa:n pääoma on sidottu asuntorakentamisen tukeen. Koska WestLB ei saanut käteistä pääomaa, se ei voinut sijoittaa käteisvaroja uudelleen, vaan sen oli tätä tarkoitusta varten parannettava maksuvalmiuttaan pääomamarkkinoiden avulla. Tästä aiheutui lisää korkokuluja. Tämän maksuvalmiuden puuttumisen vuoksi osavaltio voi asiantuntijalausuntojen mukaan vaatia vain korvausta, joka on riskipreemion suuruinen eli vastaa investoinnin kokonaistuoton ja vastaavanlaisista valtion obligaatioista saatavan tuoton välistä erotusta.
- (132) Lisäksi ilmoitetaan, että maksuvalmiutta tarvitaan käytännöllisesti katsoen kaikissa luottolaitoksen aktiivisesti toteuttamissa riskiä sisältävissä liiketoimissa, kuten swap-, forward- ja johdannaiskaupoissa. Vain vakuuksien ja takauksien antaminen on mahdollista ilman käteis-

⁽²⁹⁾ Koska perpetual preferred share -osuuksia ei ole Saksassa saatavilla, laskelmissa käytettiin niitä koskevia tietoja Yhdysvaltojen ja Britannian markkinoilta.

⁽³⁰⁾ Tutkimuksessa käytetään näiden riskipreemioiden laskemiseen niin sanottua capital asset pricing model -menetelmää. Menetelmä perustuu ilman riskiä määritettyyn korkoon (tässä tapauksessa Saksan valtionobligatioiden, joiden jäljellä oleva laina-aika on 10 vuotta, 8,26 prosentin korko vuoden 1991 lopussa), johon lisätään markkinatietojen mukainen oman pääoman riskilisa (tässä 3,0—4 prosenttia): tätä arvoa korjataan kertoimella, joka vastaa kyseisen yrityksen järjestelmäriskiä markkinakokonaisuuteen verrattuna (tässä kerroin on 0,77 prosenttia, joka on laskettu kahden saksalaisen pankin, BHF-Bankin ja IKB:n markkinatuloksen perusteella).

⁽³¹⁾ Tämän arvon perustana ovat 0,6 prosentin korvaus, vuoteen 1993 voimassa ollut 46 prosentin ja sen jälkeen 42 prosentin tuloveroaste sekä solidaarisuuslisä, joka oli vuonna 1992 3,75 prosenttia, vuonna 1993 0 prosenttia ja sen jälkeen 7,5 prosenttia.

⁽³²⁾ Tämä johtuu ensiksi siitä, että BAKred hyväksyi erityisvarauksen vasta 30 päivänä joulukuuta 1992, joten laskelmissa käytetään lähtökohtana tosiasiallisesti WestLB:n käytettävissä ollutta vain [...] Saksan markan ([...] euron) määrää, ja toiseksi siitä, että WestLB maksoi vuonna 1992 [...] Saksan markkaa ([...] euroa) Wfa:n työntekijöiden tulevia eläkeosaatavia, ja tätä määrää käsitellään WestLB:n kyseisenä vuonna osavaltiolle maksamana korvauksena.

varoja, mutta tällaiset liiketoimet eivät myöskään näy pankin taseessa.

- (133) Huomioon otettavien jälleenaohituskustannusten perustana olisi käytettävä riskittömien Saksan valtion pitkäaikaisten (laina-aika kymmenen vuotta) obligaatioiden korkoa. Vuoden 1991 lopussa niiden jälkimarkkina-korko oli 8,26 prosenttia. WestLB:n todelliset keskimääräiset jälleenaohituskustannukset olivat marraskuussa 1991 tutkimuksen mukaan [...] prosenttia.

c) Korvauksen laskemisen perustana oleva pääoma

- (134) Kokonaissopimuksen erään pöytäkirjamuistion mukaan korvaus on maksettava siitä osasta Wfa:n erityisvarausta, jonka WestLB keskimäärin käyttää vuosittain oman liiketoimintansa tukemiseen, ja ensimmäinen maksu on suoritettava vuonna 1993. WestLB ei kuitenkaan todellisuudessa maksa korvausta käytetystä vaan käytettävissä olevasta osasta eli siitä erityisvarauksen osasta, jota Wfa ei tarvitse oman liiketoimintansa tukemiseen.

- (135) Niin sanottu loppupääoma eli se erityisvarauksen osa, jonka Wfa tarvitsee oman liiketoimintansa tukemiseen, ja 1,9 miljardia Saksan markkaa (970 miljoonaa euroa), joka on WestLB:n taseessa omana pääomana mutta jota BAKred ei ole hyväksynyt ydinpääomaksi, ei hyödytä WestLB:tä taloudellisesti, koska sillä ei näin ollen voi tukea riskiä sisältäviä aktiivisia liiketoimia. Taseessa näkyvä 1,9 miljardia Saksan markkaa (970 miljoonaa euroa) on vain arvonmäärityksen tuloksena saatu erotus. Koska luokitusyritykset ja markkinakokemusta omaavat sijoittajat kiinnittävät huomiota vain hyväksytyyn määrään, kyseiset 1,9 miljardia Saksan markkaa (970 miljoonaa euroa) ovat WestLB:lle taloudellisesti merkityksettömiä. Yksikään yksityinen sijoittaja ei voi vaatia tästä markkinoilla korvausta, koska pankilla on aina muita mahdollisuuksia hankkia markkinoilta (esimerkiksi tavallisenä käteisvarojen lisäyksenä) omaa pääomaa, joka hyväksytään ydinpääomaksi.

- (136) Liittotasavallan hallituksen mukaan Wfa:n vastaava ja vastattava diskontataan vuosittain, jotta omaisuus voidaan näyttää nettomääräisenä WestLB:n taseessa. Koska saadut lyhennykset ja korot annetaan pitkällä aikavälillä uudelleen halpakorkoisina asuntorakennuslainoina asiakkaille, Wfa:n omaisuuden nimellisarvon kasvu on mahdollista, vaikka sen diskontattu arvo ja riskipainotettu arvo pienenevät.

d) Synergiaedut

- (137) Saksan hallituksen antamien tietojen mukaan osavaltio odotti Wfa:n liittämisen tuottavan synergiaetuja, joiden vuotuinen määrä ylittäisi pitkällä aikavälillä 30 miljoonaa Saksan markkaa (15 miljoonaa euroa). Edut johtuisi-

vat tukimenettelyn yksinkertaistumisesta ennen kaikkea tehtävien aikaisempien päällekkäisyyksien poistuessa, tiedonkulun yksinkertaistuksessa ja nopeutuessa sekä koordinoitutarpeen vähetessä. Wfa tarvitsee liittämisen jälkeen vähemmän henkilökuntaa eikä sen tarvitse enää suorittaa korvauksia töistä, jotka WestLB:n asuntorakentamisen tukiosasto teki aikaisemmin Wfa:n puolesta. Osavaltion odotusten ilmoitettiin täyttyneen ja Wfa:n liittämisen WestLB:hen olleen liiketaloudellisesti katsoen ainoa tapa, jolla nämä synergiaedut oli mahdollista saavuttaa. Lisäksi tapa, jolla synergiaedut saavutettiin, kuuluu EY:n perustamissopimuksen 295 artiklassa turvattuun osavaltion taloudellisen toimintavapauden piiriin.

- (138) Saksan hallitus huomauttaa, että WestLB oli maksanut vuonna 1992 [...] Saksan markkaa ([...] euroa) Wfa:n työntekijöiden nykyisiä ja tulevia eläkesaatavia, mikä vähensi Wfa:lle tulevaisuudessa aiheutuvia menoja. Nämä maksut kuoletetaan WestLB:n kirjanpidossa 15 vuoden kuluessa [...] Saksan markan ([...] euron) vuotuisina erinä.

3 Vapautukset veroista

- (139) Wfa:n vapauttamisen omaisuusverosta, elinkeinotoiminnan pääomaverosta ja yhteisöverosta ilmoitetaan johtuvan Saksan verojärjestelmästä. Wfa ja muut julkisoikeudelliset yritykset oli vapautettu veroista, koska ne eivät kilpailleet veronalaisten rahoituslaitosten kanssa, vaan valtio oli perustanut ne erityisiä tukitarkoituksia varten. Verovapauden vuoksi säästyneiden varojen ansiosta valtion tarvitsi osoittaa vähemmän tukea Wfa:n toimintaa varten. WestLB maksoi koko tuotostaan (siis myös Wfa:n omalla pääomalla tuetusta kilpailuun perustuvasta toiminnasta kertyvästä tuotosta) täydet verot eikä saanut Wfa:n verovapaudesta mitään taloudellista etua, koska se ei lisännyt ydinpääomaksi hyväksytyyn pääoman määrää. Vaikka verovapaus nostaisikin hyväksytyyn pääoman määrää, WestLB ei hyötyisi tästä, koska sen olisi tällöin maksettava erotuksesta kohtuullinen korvaus.
- (140) Omaisuusveron ja elinkeinotoiminnan pääomaveron osalta omaisuutta voi verottaa vain kertaalleen ja verotuksen on tapahduttava omaisuuden välittömän käyttöönoton yhteydessä. Koska Wfa:n omaisuus on tässä välittömän käyttöönoton vaiheessa eli sitä asuntorakentamisen tukemiseen käytettäessä verovapaata, sitä ei voi enää verottaa myöhemmän, toissijaisen käyttöönoton yhteydessä. Tämä olisi Saksan laillisen verotusjärjestelmän vastaista. Sama koskee yksityisen verovapaan yksikön liittämistä yksityiseen pankkiin. Koska verovapauksista ei koidu WestLB:lle vastikkeetonta taloudellista hyötyä, ne eivät myöskään sisällä valtioneutua. Elinkei-

notoiminnan pääomaveroa ja omaisuusveroa ei lisäksi ole vuodesta 1997—1998 alkaen enää kannettu, koska liittotasavallan perustuslakituomioistuimien Bundesverfassungsgericht on päättänyt, että ne ovat perustuslain vastaisia.

4 Vapauttaminen velvoitteista

- (141) Saksan hallitus ilmoittaa, että takausveloitteesta vapauttaminen esti osavaltion asuntorakentamisen tukirahaston jatkuvan supistumisen sille vuosittain kertyvien velvoitteiden vuoksi. Vapauttaminen ei vähennä osavaltion omaisuutta, sillä Wfa:n lakkauttamisen yhteydessä sille siirtyisi yhtä suuri asuntorakentamisen tukirahasto. Koska Wfa:lta poistetut velvoitteet olisi pantu täytäntöön vain tällaisessa lakkauttamistapauksessa, ei takausveloitteesta vapauttaminen muuttanut osavaltion taloudellista kokonaistilannetta. Osavaltio on loppujen lopuksi vain luopunut itseensä kohdistuvasta vaatimuksesta.
- (142) Kun BAKred arvioi Wfa:n oman pääoman määrää, se oli ottanut vapauttamisen velvoitteista huomioon, ja arvion perusteella WestLB maksoi kohtuullista korvausta. Siten takausveloitteesta vapauttaminen ei ollut tuottanut WestLB:lle minkäänlaista taloudellista hyötyä.

5 Huomautukset asianomaisten huomautuksista

- (143) Kummankin pankkiyhdistyksen huomautuksista Saksan hallitus väittää, että yleisluontoisia syytöksiä ei ollut perusteltu tosiseikoilla eikä luottolaitosten esittämällä WestLB:n toimintaa markkinoilla koskevilla konkreettisilla kanteluilla. Eräässä huomautuksista esitetty kysymys viranomaisvastuusta ja takaajan vastuusta ei liittynyt tarkasteltavana olevaan tapaukseen ja sitä olisi käsiteltävä muussa yhteydessä.
- (144) BdB:n huomautuksesta Saksan hallitus toteaa, ettei Wfa:n liittäminen ollut tilapäisratkaisu, vaan perustui pitkään strategiseen harkintaan, jonka tavoitteena oli erityisesti Wfa:n tehokkuuden lisääminen. Tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei ole tapausta, jossa valtion tekemä investointi terveeseen ja kannattavasti toimivaan yritykseen olisi katsottu valtioneutuksi. BdB:n tarkoittama tapaus koskee yrityksiä, joiden toiminta on ollut tappiollista. Koska WestLB on perustamisestaan lähtien tuottanut aina voittoa, markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ei voida soveltaa tähän tapaukseen. Tätä kantaa tukee tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jossa kyseistä periaatetta ei ole koskaan sovellettu terveisiin ja kannattaviin yrityksiin. Yksityinenkin sijoittaja ei aina käytä perusteena odotettavissa olevaa tuottoa, vaan ottaa huomioon muita strategisia näkökohtia. Myönnettäessä tukia yritysten pelastamiseksi ja niiden rakenteiden uudistamiseksi on otettava huomioon muita perusteita kuin koro-

tettaessa kannattavan yrityksen pääomaa. Valtion tekemiä investointeja ei voida arvioida käyttäen perusteena yksinomaan sitä, onko alan keskimääräinen kannattavuus saavutettu. Muutoin jokainen investointi, jonka valtio tekee keskimääräistä alhaisempaa kannattavuutta osoittavaan pankkiin, olisi valtiontukea, samalla kun yksityisten sijoittajien investoinnit samaan yritykseen olisivat mahdollisia. Sijoittajat eivät perusta toimintaansa alan keskimääräiseen kannattavuuteen, vaan tulevaisuudenodotuksiin.

- (145) Valtiontukia koskevat säännöt oikeuttavat tutkimaan vain Wfa:n omaisuuden siirron ehdot mutta ei kyseisen omaisuuden erityispiirteitä, jotka ovat EY:n perustamis-sopimuksen 295 artiklan suojaamia. Koska mainittu artikla turvaa Wfa:n omaisuuden erityisluonteen, WestLB:hen liitettyä Wfa:n pääomaa ei voi verrata tavanomaiseen käteisen oman pääoman lisäykseen. Myös siviilioikeuden piiriin kuuluva säätiö voitaisiin siirtää Wfa:n tavoin ilman, että tämä muuttaisi tuottojen sidotua käyttötarkoitusta.
- (146) Wfa:n pääoman riskirakennetta ajatellen on erotettava osavaltion rooli WestLB:n omistajana ja Wfa:n erityisvarauksen sijoittajana. Wfa:n pääoman sijoittajana osavaltion riski on pienempi, koska WestLB:n osakkaiden välillä on sovittu, että erityisvarausta käytetään sisäisesti vasta toissijaisena vakuutena. Osavaltion riski Wfa:n pääoman sijoittajana rajoittuu siirrettyyn omaisuuteen eikä ylitä sitä, vaikka BdB näin väittää.
- (147) Saksan hallitus väittää, että BdB:n esittämät (ja puolueetoman asiantuntijan lausuntoon perustuvat) tuottolaskelmat olivat virheellisiä ja esittää tämän käsityksensä tueksi vastakkaisen lausunnon, joka on laadittu WestLB:n toimeksiannosta. Viimeksi mainitun lausunnon mukaisesti suurimmat virheet johtuvat väärästä laskentamenetelmästä (aritmeettinen keskiarvo geometrisen keskiarvon sijasta, compound annual growth rate) ja asiaan kuulumattomien investointikausien huomioon ottamisesta. Kun näiden virheiden vaikutus on korjattu, Saksan yksityisten suurpankkien kannattavuus supistuu 16,86 prosentista ennen veroja 7,0 prosenttiin. Vertailuarvon laskemisessa käytettyjä viittä saksalaista yksityistä pankkia ei myöskään voinut verrata WestLB:hen, koska niiden pääasiallinen liiketoiminta oli toisenlaista. Vertailukelpoisia pankkeja käyttäen suoritettussa vertailussa oman pääoman tuotto aleni 5,8 prosenttiin. BdB:n lausunnossa tarkasteltiin lisäksi tähän tarkoitukseen soveltumatonta
- ajanjaksoa 1982—1992, johon sisältyi kaksi pörssikursien äkillistä nousukautta. Lyhyempää ajanjaksoa soveltaen kannattavuusluvut laskisivat vielä enemmän.
- (148) Hallitus torjuu BdB:n väitteet, että puuttuva maksuvalmius ei aiheuttaisi jälleenaikakustannuksia, koska maksuvalmiusongelma oli jo otettu huomioon diskonttaamalla sen vaikutus Wfa:n pääoman nimellisarvosta. Liittotasavallan hallituksen mukaan tämä diskonttaus ei liittynyt millään tavoin maksuvalmiuteen vaan yksinomaan siihen, että Wfa:n omaisuus koostui suurimmaksi osaksi korottomista ja halpakorkoisista pitkäaikaisista vastaavista ja vastattavista. Liittotasavallan hallitus torjuu myös väitteen, jonka mukaan jälleenaikakustannuksetkin huomioon ottaen tuottavuuden alentaminen vain 2,7 prosentilla ennen veroja olisi perusteltua. BdB:n tämän väitteensä tueksi esittämä asiantuntijalausunto oli virheellinen, koska siinä sekoitetaan harhaanjohtavasti pankin pankkitoiminnastaan saamat tuotot ja ulkopuolisen sijoittajan saamat tuotot. BdB:n lausunnossa käytetään lisäksi lähtökohtana bruttotuottoa, vaikka oikeastaan pitäisi vertailla nettotuottoja, ja 6,35 prosenttia on aivan liian alhainen korkotaso. Oikea taso olisi vuoden 1991 lopussa voimassa ollut Saksan pitkäaikaisten valtionobligaatioiden korko (8,26 prosenttia). Tästä Saksan hallitus esitti ulkopuolisen konsulttiyrityksen laatiman oman lausuntonsa.
- (149) Synergiaedut koituvat yksinomaan Wfa:n, ei WestLB:n hyväksi, kun kaksinkertainen työ ja rinnakkaiset hallintoyksiköt poistettiin (WestLB:n entisen asuntorakentamisosaston siirto). Synergiaedut ovat näin ollen täysin riippumattomia Wfa:n ja WestLB:n taloudellisesta, organisatorisesta ja henkilöstöllisestä erillisyydestä. Niiden ansiosta osavaltio pystyi vähentämään Wfa:lle antamaansa taloudellista tukea, ja ne johtuivat suoraan Wfa:n liittämisestä WestLB:hen.
- (150) Taseesta ilmenevän Wfa:n erityisvarauksen ja BAKred:in pankkivalvonnallisesti hyväksymän pääoman ero on ilmoitettu ulkopuolisille selvästi ymmärrettävällä tavalla. Velkojan kannalta pankkivalvonnallisesti hyväksymätön pääoma ei ole vakuuskelpoinen. Koska WestLB:lle oli taloudellista hyötyä vain siitä osasta, jota se pystyi käyttämään pankkitoimintansa tukena, osavaltio ei voinut vaatia korvausta loppupääomasta.
- (151) BAKred oli ottanut Wfa:n pääomaa arvioidessaan huomioon velvoitteista vapauttamisen, ja tällä perusteella WestLB maksoi korvausta. Wfa:n vapauttaminen takausvelvoitteista ei vaikuttanut osavaltion taloudelliseen kokonaistilanteeseen. Verovapauskaan ei tuottanut etua WestLB:lle.

V ARVIOINTI TOIMENPITEESTÄ

- (152) Toimenpiteen arvioimiseksi valtioneutukia koskevien perustamissopimuksen määräysten mukaisesti on ensiksi tutkittava, onko toimenpide EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtioneutukaa.

1 Valtion varat ja tietyn yrityksen suosiminen

- (153) Kuten edellä on todettu, Wfa oli julkisoikeudellinen laitos, jonka ainoa osakas oli Nordrhein-Westalenin osavaltio ja jonka tehtävänä oli asuntorakentamisen tukeminen myöntämällä halpakorkoisia ja korottomia lainoja. Osavaltio vastasi sen kaikista sitoumuksista viranomaisvastuulla ja takaajan vastuulla. Wfa:n toiminnan pääasiallinen rahoituslähde, osavaltion asuntorakentamisrahasto, muodostui siihen vuosittain osavaltion talousarviosta osoitetuista varoista ja asuntorakentamislainojen korkotuotoista.
- (154) Jos tällainen valtion omaisuus, jolla on kaupallista arvoa, siirretään korvauksetta jollekin yritykselle, on syytä olettaa, että kysymyksessä ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen valtion varat.
- (155) Tutkiessaan sitä, suosiiko valtion varojen siirtämien julkiselle yritykselle kyseistä yritystä ja voiko se näin ollen merkitä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtioneutukaa, komissio soveltaa niin sanottua markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta. Tuomioistuimien on hyväksynyt tämän periaatteen lukuisissa oikeustapauksissa (ja on myös kehittänyt sitä edelleen). Tämän periaatteen mukainen arviointi suoritetaan jäljempänä V osan 3 luvussa. Jos kysymyksessä on valtioneutuki, WestLB:tä eli EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yritystä suositaan yksiselitteisesti.

2 Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

- (156) Rahoituspalveluiden vapautumisen ja rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen seurauksena on yhteisön pankkialan herkkyyden kilpailun vääristymiselle lisääntynyt. Nykyisin tätä kehitystä nopeuttaa vielä talous- ja rahaunionin syntyminen, jonka myötä rahoituspalvelumarkkinoilla vielä jäljellä olevat kilpailun esteet poistetaan.
- (157) Vuoden 1997 toimintakertomuksensa mukaan WestLB pitää itseään yleispankkitoimintaa kansainvälisesti harjoittavana liikepankkina, säästökassojen keskuspankkina ja osavaltion sekä kuntien pankkina. Se kuvaa itseään eurooppalaiseksi pankkiryhmäksi, joka palvelee suuriakkaita ja toimii maailman rahoitusalan ja talou-

den tärkeimmässä keskuksissa. Sen ulkomaisen toiminnan painopiste on Euroopassa, jossa sillä on tytäryhtiöitä, konttoreita ja edustuksia kaikissa tärkeissä maissa. Maailmanlaajuisesti WestLB-konserni on omin toimipistein edustettuna yli 35 maassa.

- (158) Nimestään, perinteistään ja laissa määräytyistä tehtävistään huolimatta WestLB ei ole millään muotoa paikallinen tai alueellinen pankki. Sen läsnäolo Euroopassa ja kansainvälisillä markkinoilla kuvattiin jo II osan 1 luvussa. Ulkomainen liiketoiminta tuotti vuonna 1997 48 prosenttia pankin konsolidoimattomista tuotoista. Vuoden 1997 toimintakertomuksen mukaan pankin kasvu kyseisenä vuotena johtuu ennen kaikkea ulkomaantoimintojen laajentamisesta.
- (159) Näin on kiistatta selvää, että tarjotessaan pankkipalveluja WestLB kilpailee Euroopan muiden pankkien kanssa Saksan ulkopuolella ja — koska Euroopan muiden maiden pankit toimivat Saksassa — myös Saksassa. Kahden jäsenvaltion pankkiyhdistykset ovat vahvistaneet tämän huomautuksissaan. Näin ollen on osoitettu, että WestLB:lle myönnettävät tuet vääristävät kilpailua ja vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (160) Lisäksi on korostettava, että luottolaitoksen oma pääoma ja sen harjoittama pankkitoiminta ovat hyvin läheisessä yhteydessä keskenään. Pankki voi toimia ja laajentaa taloudellista toimintaansa vain, jos sillä on riittävä hyväksytyt oma pääoma. Koska WestLB sai valtion toimenpiteen avulla tällaisen vakavaraisuutta tukevan oman pääoman, toimenpide vaikutti välittömästi sen liiketoimintamahdollisuuksiin.

3 Markkinataloussijoittajaa koskeva periaate

- (161) Arvioidessaan, sisältääkö yrityksen julkisen osakkaan toteuttama pääomatoimenpide valtioneutukaa, komissio soveltaa niin sanottua markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta. Komissio on käyttänyt tätä periaatetta useissa tapauksissa ja tuomioistuimien on hyväksynyt sen ja kehittänyt sitä edelleen monissa päätöksissään⁽³³⁾. Periaate mahdollistaa komissiolle kuhunkin tapaukseen vaikuttavien erityisten seikkojen huomioon ottamisen, jollaisia voivat olla esimerkiksi holdingyhtiön tai yritysyhmittämisen noudattamat tietyt strategiat tai ero sijoittajan lyhyen ja pitkän aikavälin etujen välillä. Markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta sovelletaan myös tarkasteltavana olevassa asiassa.

⁽³³⁾ Ks. esim. tuomiot asiassa C-303/88, Italia v. komissio, Kok. 1991, I-1433 ja asiassa C-305/89, Italia v. komissio, Kok. 1991, I-1603.

- (162) Kyseisen periaatteen mukaisesti valtiontueksi ei katsota pääoman osoittamista yrityksen käytettäväksi ehdoilla, joilla "tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimiva yksityinen sijoittaja olisi valmis sijoittamaan varoja yksityiseen yritykseen" ⁽³⁴⁾. Rahoitustoimenpide on erityisesti katsottava soveltumattomaksi markkinatalous-sijoittajalle, jos yrityksen rahoitustilanne on sellainen, että tavanomaista tuottoa (osinkojen tai arvonnousun muodossa) ei ole odotettavissa kohtuullisen ajan kuluessa ⁽³⁵⁾.
- (163) Tiettyä tapausta arvioidessaan komission on luonnollisesti käytettävä perusteina tietoja, jotka olivat sijoittajan käytettävissä sen tehdessä kyseistä rahoitustoimenpidettä koskevan päätöksen. Toimivaltaiset viranomaiset tekivät vuonna 1991 päätöksen Wfa:n siirrosta. Näin ollen komission on arvioitava toimenpidettä tuolloin käytettävissä olleiden tietojen ja kyseisenä ajankohtana vallinneiden taloudellisten ja markkinoihin liittyvien olosuhteiden perusteella. Tässä päätöksessä annettuja myöhempiä vuosia koskevia tietoja käytetään osoittamaan vain siirrosta WestLB:n asemalle aiheutuneita seurauksia eikä niillä ole tarkoitus perustella tai kyseenalaistaa toimenpidettä jälkeen päin.
- (164) Saksan hallitus muistutti komissiota siitä, että tapausta on tutkittava vain siirtoa koskevan päätöksen ajankohtana, vuoden 1991 lopussa, vallinneiden olosuhteiden perusteella ja että myöhemmät tapahtumat on jätettävä huomiotta. Tämän mukaan komissio ei voisi ottaa huomioon, että BAKred hyväksyi ydinpääomaksi vain 4 miljardia Saksan markkaa (2,05 miljardia euroa) vaaditun 5,9 miljardin Saksan markan (3,02 miljardin euron) sijasta, eikä sitä, että vuonna 1993 sovittiin 0,6 prosentin korvauksesta. Siirron tapahtuessa ei sovittu korvauksen suuruudesta, vaikka osavaltio ja WestLB olivat yhtä mieltä Wfa:n 5,9 miljardin Saksan markan (3,02 miljardin euron) arvosta. Tämän vuoksi komissio pitää tarpeellisena ottaa toimenpidettä arvioidessaan huomioon olosuhteet myös silloin, kun korvaus vahvistettiin lopullisesti.
- (165) Komissio ei ole samaa mieltä Saksan hallituksen ja WestLB:n kanssa siitä, että markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta ei voi soveltaa terveeseen ja kannattavaan yritykseen ja että tämä perustuisi tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Periaatteen tähänastainen soveltaminen pääasiassa vaikeuksissa oleviin yrityksiin ei rajoita sen soveltamista mainittuun ryhmään kuuluviin yrityksiin.
- (166) Yrityksille saa myöntää rakenneuudistustukia vain, jos rakenneuudistussuunnitelma johtaa yrityksen elinkelpoisuuden palautumiseen eli niin sanottuun tavanomaiseen tuottavuuteen niin, että tukea saanut yritys voi jatkaa toimintaansa omin voimin, koska markkinataloussijoittaja voi hyväksyä tämän markkinoilla tavanomaisen tuoton. Tapauksissa, joissa tuomioistuin on joutunut päättämään tämänkaltaisista asioista, se ei ole koskaan asettanut kyseenalaiseksi sitä, että komissio on asettanut vaatimukseksi täysin tavanomaista markkinatuottoa vastaavan tuoton eikä vain kustannukset kattavaa tai symbolista tuottoa.
- (167) Ei ole olemassa sääntöjä, joiden mukaisesti yrityksen voitollisuus sulkisi ennalta pois mahdollisuuden, että pääoman ohjaaminen siihen voi sisältää valtiontukea. Vaikka yritys tuottaa voittoa, markkinataloussijoittaja voi kieltäytyä sijoittamasta siihen (lisää) pääomaa, jos se ei voi odottaa sijoittamalleen pääomalle kohtuullista tuottoa (osinkojen tai arvonnousun muodossa). Jos yritys ei sijoitusajankohtana tuota odotetun suuruista kohtuullista voittoa, markkinataloussijoittaja vaatisi toimenpiteitä tuottavuuden parantamiseksi. Siten markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta on sovellettava samalla tavoin kaikkiin julkisiin yrityksiin riippumatta siitä, tuottaako niiden toiminta voittoa vai tappiota.
- (168) Pääoman todennäköisen tuoton kohtuullisuus riippuu taas siitä, mitä markkinataloussijoittaja voi odottaa saavansa vertailukelpoisista sijoituksista, joiden riski on kyseisen sijoituksen kanssa verrannollinen. On oletettavissa, että yritys, jonka tulokset ovat jatkuvasti huonot eivätkä osoita paranemisen merkkejä, ei ole pitkällä aikavälillä elinkelpoinen. Uudet sijoittajat hylkäisivät yrityksen vaatimuksen lisäpääoman saamisesta ja nykyiset sijoittajat vetäytyisivät lopulta yrityksestä — kärsien tarvittaessa tappioitakin — sijoittaakseen pääomansa kannattavampiin kohteisiin. Komissio onkin huomauttanut tiedonannossaan jäsenvaltioille valtiontukia koskevien sääntöjen soveltamisesta julkisiin yrityksiin, että verratesaan valtion toimintaa markkinataloussijoittajan toimintaan se tutkii yrityksen taloudellisen tilanteen ajankohtana, jona lisäpääoman ohjaamisesta yritykseen on päätetty "erityisesti tapauksissa, joissa yrityksen toiminta ei ole tappiollista" ⁽³⁶⁾.
- (169) Lisäksi on otettava huomioon, että "terveet ja kannattavat yritykset" ei tarkoita samaa kuin tappiota tuottamattomat yritykset. Yrityksiä, jotka tuottavat vain vähäistä

⁽³⁴⁾ Komission tiedonanto jäsenvaltioille perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan sekä komission direktiivin 80/723/ETY 5 artiklan soveltamisesta julkisiin yrityksiin tehdasteollisuuden alalla, EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3, kohta 11. Tässä tiedonannossa on tosin kysymys nimenomaisesti tehdasteollisuudesta, mutta periaate koskee epäilemättä samalla tavoin kaikkia muita talouden aloja. Rahoituspalvelujen osalta tämä on vahvistettu useilla komission päätöksillä, esimerkiksi tapauksissa *Crédit Lyonnais* (EYVL L 221, 8.8.1998, s. 28) ja *GAN* (EYVL L 78, 16.3.1998, s. 1).

⁽³⁵⁾ Julkisen vallan osallistuminen yritysten pääomaan — Komission kanta, Tiedote EY 9-1984, s. 93 ja seuraavat.

⁽³⁶⁾ EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3, ks. 37 kohta.

voittoa tai eivät tuota sen paremmin voittoa kuin tappiotakaan, ei voida tosiasiallisesti pitää terveinä ja kannattavina. On kieltämättä vaikea määritellä, mitä "keskimääräinen kannattavuus" tarkoittaa, koska tähän vaikuttavat useat tekijät, esimerkiksi yrityksen toimialasta johtuva riski. Yritykset, joiden voitot ovat kuitenkin tietyn ajan kuluessa jatkuvasti vastaavan riskirakenteen omaavien yritysten voittoja alhaisemmat, ovat pitkällä aikavälillä pakotettuja väistymään markkinoilta, kuten edellä jo todettiin. Saksan hallituksen ja WestLB:n kanta johtaisi tilanteeseen, jossa valtio voisi EY:n perustamis-sopimuksessa määrätyistä valtioneuvostoa koskevista säännöistä välittämättä sijoittaa yrityksiin, joiden tilikauden voitto on yhden euron suuruinen.

(170) Komission tehtävä ei varmasti ole ryhtyä järjestelmällisesti välittömiin toimenpiteisiin, jos julkisen yrityksen kannattavuus jää keskimääräistä alhaisemmaksi. Myös yksityisten yritysten toiminta on välillä keskimääräistä huomommin kannattavaa (on loogista, että keskiarvosta esiintyy poikkeamia kumpaankin suuntaan). Tavanomainen markkinoilla toimiva yritys pyrkisi kuitenkin sellaisessa tapauksessa parantamaan kannattavuuttaan, uudistamaan rakenteitaan ja toteuttamaan muita vastaavia toimenpiteitä, jotta tilanne ei jäisi pysyväksi. Markkinoilla toimivat sijoittajat odottavat tässä suhteessa riittävien toimenpiteiden toteuttamista.

(171) Kuten edellä on todettu, olisi erotettava toisistaan myös nykyiset ja uudet sijoitukset, koska sijoituspäätösten lähtökohdat — mutta eivät peruseriaatteet — ovat erilaiset. Sijoituksen jo tehnyt sijoittaja voisi olla valmiimpi hyväksymään lyhytaikaisesti alhaisemman (tai jopa negatiivisen) tuoton, jos se odottaa tilanteen paranevan. Sijoittaja voisi varmasti myös korottaa sijoitustaan heikokosti tuottavaan yritykseen mutta jättäisi tämän tekemättä, ellei se odottaisi tilanteen pitkällä aikavälillä paranevan ja kohtuullisen tuoton olevan saavutettavissa. Jos se toisaalta odottaa, että riskin ja tuoton suhde on epäedullisempi kuin vertailukelpoisten yritysten osalta, se harkitsee sijoitustensa vetämistä pois. Uuden investoinnin osalta sijoittajan valmius hyväksyä alhaisempi tuotto on mahdollisesti alusta alkaen vähäisempi⁽³⁷⁾. Kuten edellä on jo todettu, periaatteet ovat kaikissa päätöstilanteissa samat: sijoituksen pitkällä aikavälillä odotettavissa olevan tuoton (riski ja muut tekijät huomioon ottaen)

⁽³⁷⁾ Ei voida sanoa, että markkinoilla tehtäisiin sijoituksia vain kannattaviin yrityksiin. Riskialttiit sijoitukset esimerkiksi innovatiivisiin tai uutta teknologiaa hyödyntäviin yrityksiin ovat varsin tavallisia. Tällaisissa tapauksissa sijoittaja kuitenkin käyttää pääomaansa odotustensa mukaisesti, toisin sanoen ottaen huomioon, voiko se tasoiittaa alkuvaiheen tappiot ja ottamansa riskit myöhemmin saatavilla suurilla voitoilla. Myös tällaisissa sijoituksissa lähtökohdana on odotettavissa oleva pitkän aikavälin tuotto.

on oltava vähintään yhtä korkea kuin vertailukelpoisten sijoitusten tuotto. Jos näin ei ole, yritys ei pysty hankkimaan tarvitsemiaan varoja eikä voi siksi olla pitkällä aikavälillä elinkelpoinen.

(172) WestLB:n käsityksen mukaan kysymys siitä, onko pankki tuottanut siirtoa edeltävinä vuosina keskimääräistä voittoa, voidaan periaatteessa jättää vastaamatta, jos kohtuullisesta kiinteästä korvauksesta on sovittu ja jos kannattavuus näyttää pitkällä aikavälillä korvauksen saamiseksi riittävältä. Tästä voidaan olla periaatteessa samaa mieltä. Kuitenkin olisi otettava myös huomioon, että kannattavuus riippuu pitkällä aikavälillä siitä, saavuttaako yritys omalle pääomalleen keskimääräisen tuoton.

(173) Markkinatalouden olosuhteissa toimivan sijoittajan todennäköinen käyttäytyminen huomioon ottaen on yhdentekevää, että myös muiden pankkien oli vakavaraisuutta koskevan direktiivin määräysten kiristymisen vuoksi hankittava lisäpääomaa. Direktiivissä ei velvoiteta pankkeja hankkimaan lisäpääomaa. Siinä vahvistetaan vain pääoman vähimmäisosuus suhteessa riskipainotettuun vastaavaan, siinä siis asetetaan oikeudellinen vaatimus siitä, mikä on välttämätöntä pankin elinkelpoisuudelle. Tämä tarkoittaa, että markkinataloussijoittaja olisi mahdollisesti kehottanut pankkia muuttamaan riskirakennetta uusien vakavaraisuusvaatimusten täyttämiseksi eikä olisi korottanut pankin pääomaa. Tämä olisi suoraan supistanut pankin liiketoimintaa ja pienentänyt sen osuutta markkinoista.

(174) Jos julkinen osakas päättää, että pääoman ohjaaminen pankille on asianmukaista omaa pääomaa koskevien vaatimusten täyttämiseksi, on kysyttävä, olisivatko pääomaa käytettäväksi annettaessa vallinneet erityiset olosuhteet olleet markkinataloussijoittajan hyväksyttävissä. Jos pääomatoimenpide on vakavaraisuusvaatimusten täyttämiseksi välttämätöntä, markkinataloussijoittaja voisi olla valmis toteuttamaan kyseisen toimenpiteen jo tekemiensä sijoitusten arvon säilyttämiseksi. Se vaatisi kuitenkin sijoittamalleen uudelle pääomalle kohtuullisen tuoton. Markkinataloussijoittaja odottaisi todennäköisesti suurempaa tuottoa tehdessään pääomasijoituksen pankkiin, jonka pääoma on käytetty loppuun ja joka tarvitsee kipeästi uutta pääomaa, koska siihen kohdistuu tällaisessa tilanteessa myös suurempi riski.

(175) Markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen nojalla ydinkysymys on, olisiko tällainen sijoittaja osoittanut WestLB:lle Wfa:n omaisuuden erityispiirteitä vastaavaa pääomaa samoin ehdoin erityisesti sijoituksesta todennäköisesti saatavan tuoton vuoksi. Tätä kysymystä tarkastellaan jäljempänä.

a) EY:n perustamissopimuksen 295 artikla

(176) Saksan hallituksen käsityksen mukaan Nordrhein-Westfalenin osavaltion ei tarvinnut harkita WestLB:n yksityistämistä tämän oman pääoman vahvistamiseksi, osavaltiolla oli periaatteellinen oikeus vapaasti liittää Wfa WestLB:hen synergiaetujen saavuttamiseksi eikä osavaltiolla ollut yhteisön lainsäädännön nojalla velvollisuutta ottaa huomioon mahdollisuutta Wfa:n liittamisestä yksityiseen luottolaitokseen. Tästä voidaan olla samaa mieltä. Saksan hallitus esittää lisäksi, että Wfa:n julkisoikeudellinen tehtävä palvelee yleistä taloudellista etua eikä Wfa 295 artiklan nojalla näin ollen ole komission valvonnan alainen.

(177) Mikäli julkiset laitokset hoitavat yksinomaan julkisia tehtäviä eivätkä kilpaile kaupallisten yritysten kanssa, niihin ei sovelleta kilpailusääntöjä. Tilanne on toinen, jos toiminta vaikuttaa kilpailuun. EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on määrätä toimintatavoista tilanteissa, joissa poikkeaminen kilpailusäännöistä voi olla tarpeen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen turvaamiseksi. EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa käsitellään jäljempänä V osan 6 luvussa. Toisaalta perustamissopimuksessa turvataan 295 artiklan mukaisesti eri jäsenvaltioiden omistus-oikeusjärjestelmien koskemattomuus, mikä ei kuitenkaan oikeuta rikkomaan perustamissopimuksessa määrättyjä kilpailusääntöjä.

(178) Saksan viranomaiset ja WestLB väittävät, että koska asuntorakentamistukilaisissa on määrätty Wfa:n omaisuuden sitomisesta käyttötarkoitukseensa, kyseisiä varoja ei voi käyttää kannattavasti muulla tavoin kuin liittämällä ne samankaltaiseen julkisoikeudelliseen laitokseen. Siten siirto WestLB:hen oli kaupallisesti katsoenärkevin tapa käyttää tätä omaisuutta. Niinpä mikä tahansa siirrosta maksettu korvaus, eli mikä tahansa Wfa:n pääomasta saatava lisätuotto olisi riittävä osoittamaan siirron markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukaiseksi. Tätä väitettä ei voida pitää oikeana. Voi pitää paikkansa, että Wfa:n pääoman liittäminen WestLB:hen ja WestLB:n sen ansiosta saama mahdollisuus käyttää osa Wfa:n pääomasta vakavaraisuutensa vahvistamiseen oli taloudellisestiärkevin menettely. Jäsenvaltioilla on oikeus käyttää julkisia varoja toimivaltaansa kuuluviin julkisiin tarkoituksiin ja olla vaatimatta tässä yhteydessä voittoa tai vaatia sitä tavallista vähemmän. Komissio ei kyseenalaista jäsenvaltioiden oikeutta perustaa erityisrahastoja yleiseen taloudelliseen etuun liittyvien tehtävien täyttämiseksi. Jos kuitenkin julkista rahaa ja muita varoja käytetään hyväksi kaupallisissa, kilpailuun perustuvissa toiminnosissa, markkinoilla sovellettavia sääntöjä on noudatettava. Tämä tarkoittaa sitä, että valtion päättäessä käyttää julkisiin tarkoituksiin varattua omaisuutta (myös) kaupallisesti sen on vaadittava tästä markkinaehtojen mukainen korvaus.

b) Toimenpiteen erityisluonne

(179) Ohjatessaan edellä kuvatulla siirrolla WestLB:lle tämän tarvitsemaa ydinpääomaa osavaltion viranomaiset pää-

tyivät noudattamaan pääoman lisäysmenettelyä, jonka piirteet olivat hyvin erikoiset. Perusajatuksena oli fuusoida erityistä tehtävää hoitava yleishyödyllinen luottolaitos (Wfa) tavalliseen kilpailuperiaatteella toimivaan liikepankkiin yleishyödyllisen laitoksen (vakavaraisuutta koskevien sääntöjen kannalta) ylimääräisen pääoman käyttämiseksi kilpailuperiaatteella toimivan laitoksen tarpeisiin. Siirretty omaisuus pysyi samalla sidottuna alkuperäiseen tarkoitukseensa. Näin valittiin laitosta laitoksen sisällä merkitsevä ratkaisu, jossa Wfa:n omaisuus muodostaa riippumattoman ja suljetun kierron siten että Wfa:lle kertynyt ylijäämä koituu vain sen hyväksi ja jää sen haltuun.

(180) Komissio ei tunne ennakkotapauksia, joissa pääoma olisi korotettu tällaisen "vaillinaisen fuusion" avulla, sikäli kuin tällä voisi olla tukisääntöjen kannalta merkitystä. Jos jäsenvaltio päätyy nyt tarkasteltavana olevan kaltaiseen ratkaisuun, asia on komission käsityksen mukaan kuitenkin tutkittava tarkoin sen selvittämiseksi, mitkä ovat ratkaisun rahoitukselliset ja taloudelliset vaikutukset laitoksen kilpailuperiaatteella toimivaan osaan. Vain näin voidaan estää se, ettei ulospäin suljettuja rakenteita käytetä EY:n perustamissopimuksessa määrättyjen valtioneutkia koskevien sääntöjen kiertämiseksi. On arvioitava, missä määrin yrityksen kilpailuperiaatteella toimiva osa hyötyy taloudellisesti omaisuuden liittamisestä erillisistä kieroista huolimatta.

(181) Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että tapauksen monimutkaisuus ja sen kanssa suoraan vertailukelpoisten vapailla markkinoilla toteutettujen omaisuuden siirtojen puuttuminen tekevät arvioinnin suhteellisen vaikeaksi. Tämän vuoksi komissio on käyttänyt tietojen keräämiseen ja tapauksen analysointiin paljon aikaa. Lisäksi se on antanut ulkopuoliselle asiantuntijalle tehtäväksi laatia omaisuuden siirtoa ja siitä maksettavaa markkinoilla kohtuullisena pidettävää korvausta koskevan lausunnon. Vasta kaikkien käytettävissä olevien tietojen ja huolellisten tutkimusten jälkeen komissio on lopulta tehnyt päätelmänsä ja tämän päätöksen.

c) Omistusrakenne säilyy ennallaan

(182) Jos markkinataloussijoittaja sijoittaa pankkiin pääomaa, se vaatii itselleen kohtuullisen osuuden pankin voitoista. Yksi tapa varmistaa tämä on muuttaa pankin omistussuhteita. Näin sijoittaja voi saada asianmukaisen osuuden pankin osingoista ja sen parantuneiden tuottomahdollisuuksien ansiosta mahdollisesti tapahtuvasta avoimesta ja piilevästä arvonnoususta. Yksi keino varmistaa käytettäväksi annetun pääoman kohtuullinen tuotto olisi näin ollen ollut lisätä osavaltion osuutta WestLB:ssä pääoman määrää vastaavasti edellyttäen, että pankin kokonaiskannattavuus vastaa tavanomaista tuottoa, jota

markkinataloussijoittaja odottaa sijoitukselleen. Näin ei olisi tarvinnut pohtia kysymystä siitä, onko 0,6 prosentin korvaus kohtuullinen. Osavaltio ei ole kuitenkaan valinnut tätä toimintatapaa.

- (183) WestLB:n osuuksien jakaminen uudelleen ei ollut Saksan viranomaisten mukaan omaisuuden siirtotoimenpiteen erityisluonteen vuoksi mahdollista, ja syynä olivat ennen kaikkea suljetun kierron järjestelmä ja WestLB:n omistajien keskenään sopima osavaltion (vain sisäisesti voimassa oleva) etuotto-oikeus Wfa:n netto-omaisuuteen WestLB:n konkurssitilanteessa.
- (184) Tässä tapauksessa osavaltion olisi kuitenkin pitänyt markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta noudattaen vaatia pääomasta kohtuullinen korvaus jossakin muussa muodossa. Jos osavaltio luopuu tavanomaisen markkinakäytännön mukaisesta korvauksesta, se ei toimi markkinataloussijoittajan tavoin ja myöntää WestLB:lle edun, joka sisältää valtiontukea.

d) Korvauksen laskemisen pääomaperusta

- (185) Saksan hallituksen ja WestLB:n käsityksen mukaan vain sillä osalla hyväksytystä ydinpääomasta, jota WestLB voi käyttää kaupallisen toimintansa tukemiseen, on pankille taloudellista arvoa ja näin ollen osavaltio voi vaatia korvausta vain tästä osasta. BdB väittää, että riski kohdistuu koko 5,9 miljardin Saksan markkan (3,02 miljardin euron) määrään ja siksi korvaus on maksettava tästä määrästä. Hyväksytystä 4 miljardin Saksan markkan (2,05 miljardin euron) ydinpääomasta suoritettavan korvauksen olisi oltava eri suuruinen kuin 1,9 miljardin Saksan markkan (970 miljoonan euron) loppumäärästä suoritettava korvaus.
- (186) Komission neuvonantajat tukevat BdB:n arviota oletuksesta, että Wfa:n arvo määritettiin sen omaisuuden siirtäessä osavaltiolta WestLB:lle 5,9 miljardiksi Saksan markaksi (3,032 miljardiksi euroksi) ja näin ollen markkinataloussijoittaja vaatisi periaatteessa korvauksen tästä arvosta, riippumatta myöhemmistä tapahtumista kuten BAKred:in antamasta hyväksynnästä pääomalle (tai vain osalle siitä) ydinpääomana. Pääomasijoituksesta maksettavan korvauksen määrittämisessä ovat ratkaisevia vain investointipäätöksen ajankohtana vallitsevat olosuhteet eivätkä myöhemmin seuraavat tapahtumat. Komission neuvonantajat myöntävät kuitenkin, että omaisuuden siirto olisi tapahtunut toisin, jos siinä olisi noudatettu tavanomaisia markkinaehtoja.
- (187) Komission mielestä omaisuuden siirtotapahtuman etenemisestä voi todella saada sen käsityksen, että WestLB:n taseessa näkyvästä koko pääomasta maksettaisiin yhtä suuri korvaus. Ensin siirrosta päätettiin ja se toteutettiin,

sitten BAKred:iä pyydettiin hyväksymään Wfa:n erityisvaraus ydinpääomaksi, ja vasta lähes kaksi vuotta siirtopäätöksen jälkeen vahvistettiin korvaus. Tavanomaisen markkinaehdoin ei mikään pankki olisi kuitenkaan suostunut ottamaan Wfa:ta 5,9 miljardin Saksan markkan (3,02 miljardin euron) arvoisena taseeseensa ja maksamaan tästä määrästä yhdenmukaista korvausta selvittämättä ensin, hyväksyykö pankkivalvontaviranomainen tämän määrän ydinpääomaksi. Kuten myös komission ulkopuoliset asiantuntijat ovat korostaneet, järkevästi toimiva sijoittaja ei varmasti toimisi tällä tavoin eli suostuisi huomattavaan pääoman lisäykseen sopimatta etukäteen asianmukaisesta korvauksen määritystavasta. Komission käsityksen mukaan tapaukseen liittyvät erityisosuhteet selittävät kuitenkin tapahtumien kulun. Osavaltiolta oli pankkiin pitkäaikaiset taloudelliset suhteet ja se oli tämän pääomistaja. Omistajia oli vain muutamia (kaikki julkisia osakkaita), mikä merkitsee käytännössä, että läpinäkyvyyttä ja avoimuutta tarvitaan vähemmän kuin tilanteessa, jossa yrityksellä on suuri määrä (ns. ulkopuolisia) osakkaita tai jos yritys on noteerattu pörsissä. Näiden erityisosuhteiden vuoksi oli mahdollista päättää omaisuuden siirrosta ja vahvistaa lopullinen korvaus vasta, kun Wfa:n pääoman todellinen käyttökelpoisuus kilpailuun perustuvassa toiminnassa oli selvillä.

- (188) Kohtuullisen korvauksen vahvistamiseksi oli erotettava toisistaan Wfa:n erityisvarauksen eri osat sen perusteella, mitä hyötyä niistä oli WestLB:lle. WestLB:n taseeseen omaksi pääomaksi merkittiin 5,9 miljardia Saksan markkaa (3,02 miljardia euroa). BAKred hyväksyi ydinpääomaksi 4 miljardia Saksan markkaa (2,05 miljardia euroa). Näistä varoista vain 2,5 miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa) mahdollistavat WestLB:lle toimintojensa laajentamisen, ja tätä osuutta olisi käytettävä osavaltiolle maksettavan korvauksen ensisijaisena perustana. Loput 1,5 miljardia Saksan markkaa (770 miljoonaa euroa) hyväksytystä ydinpääomasta näkyvät taseessa, mutta ne tarvitaan Wfa:n asuntorakentamisen tukitoiminnan perustaksi. Taseessa näkyy 1,9 miljardia Saksan markkaa (970 miljoonaa euroa), mutta tätä määrää ei ole hyväksytty käytettäväksi vakavaraisuuden tukemiseen. Näin ollen WestLB:n taseessa näkyvä määrä, jota ei kuitenkaan voi käyttää pankin kilpailuun perustuvien liiketoiminta-alueiden laajentamiseen, on 3,4 miljardia Saksan markkaa (1,74 miljardia euroa).
- (189) Omalla pääomalla ei ole kuitenkaan merkitystä yksinomaan pankkivalvonnan kannalta. Taseessa näkyvä oma pääoma antaa pankin rahoittajille myös kuvan sen vakaudesta ja vaikuttaa näin ehtoihin, joilla pankki voi hankkia vierasta pääomaa. Saksan hallituksen ja WestLB:n väitteiden vastaisesti velkojat ja luokitussytykset ottavat huomioon hyväksytyin oman pääoman lisäksi myös pankin taloudellisen ja rahoituksellisen kokonais-

tilanteen. Hyväksytyt omat varat ovat vain osa tällaista analyysia, jolla pankin luotettavuus arvioidaan. Osavaltio ja WestLB vahvistivat 5,9 miljardia Saksan markkaa (3,02 miljardia euroa) todennäköiseksi arvoksi, joka Wfa:sta olisi mahdollista saada myytessä se ulkopuoliselle ostajalle. Ellei tämä arvio olisi ollut kohtuullinen, eivät WestLB:n tilintarkastajat olisi hyväksyneet sen kuulumista taseeseen. BAKred:in hyväksymä 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrä perustuu valvontaviranomaisen hyvin varovaiseen arvioon. On syytä huomauttaa, että myös BAKred:in toimeksiannosta tehdyssä arviossa Wfa:n arvon vaihteluväli on 4 miljardista Saksan markasta (2,05 miljardista eurosta) 5,4 miljardiin Saksan markkaan (2,76 miljardiin euroon). Näin ollen mahdollinen velkoja katsoo 5,9 miljardin Saksan markan (3,02 miljardin euron) kokonaismäärän rahojensa vakuudeksi, mikä parantaa WestLB:n luottokelpoisuutta. Tämä omaisuuden siirron myönteinen vaikutus pankin luotettavuuteen todettiin myös Wfa:ta koskevassa arvioinnissa, jonka WestLB teetti vuonna 1992. Koska 3,4 miljardin Saksan markan (1,74 miljardin euron) määrää ei voi käyttää liiketoiminnan laajentamiseen, vaan se parantaa velkojien pankkia kohtaan tuntemaa arvostusta, voidaan sen taloudellista merkitystä — vaikka se näkyikin pankin taseessa omana pääomana — pitää tässä suhteessa vähintään takaukseen verrattavana.

(190) Koska myös 3,4 miljardin Saksan markan (1,74 miljardin euron) määrästä on näin ollen WestLB:lle taloudellista hyötyä, markkinataloussijoittaja olisi vaatinut siitä korvauksen. Tämä korvaus jää varmasti alhaisemmaksi kuin WestLB:lle hyödyllisemmästä 2,5 miljardin Saksan markan (1,28 miljardin euron) määrästä maksettava korvaus, koska sitä voidaan käyttää vakavaraisuutta koskevien sääntöjen mukaisesti myös kilpailuun perustuvan liiketoiminnan laajentamista tukevana oman pääoman perustana.

e) Kohtuullinen korvaus pääomasta

(191) Taludellisesti eri arvoisilta pääomasijoituksilta odotetaan erilaista tuottoa. Tutkittaessa, onko sijoitus tavanomaisen markkinataloussijoittajan hyväksyttävissä, on siten käytettävä perusteena kyseisen pääomansiirron taloudellista erityisluonnetta ja käytettäväksi asetetun pääoman arvoa WestLB:lle.

(192) Alun perin kantelija väitti, että kyseinen toimenpide merkitsi Nordrhein-Westfalenin osavaltion myöntämää valtion takausta WestLB:n sitoumuksille. WestLB näyttää kuitenkin siirretyn pääoman taseessaan omana pääomana, ja BAKred hyväksyi omia varoja koskevan direktiivin mukaiseksi ydinpääomaksi 4,0 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrän, josta WestLB voi käyttää kilpailuun perustuvan liiketoimintansa tukemiseen 2,5 miljardia Saksan markkaa (1,28 miljardia euroa). EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukainen johdonmukainen arviointi pääoman siirrosta edellyttää, että se luokitellaan periaatteessa pää-

oman lisäykseksi ja että siitä vaaditaan tällaista toimenpidettä vastaava korvaus. Samaa pääomaa kohdistuvaa toimenpidettä ei voi pitää pankkivalvonnan kannalta pääoman lisäyksenä ja EY:n perustamissopimuksen valtiontukia koskevien määräysten kannalta takauksena. Tämä periaatteellinen luokittelu ei kuitenkaan estä komissiota rinnastamasta sitä osaa tästä pääomasta, jota WestLB ei voi käyttää "tavanomaisen" oman pääoman tavoin, takaukseen voidakseen laskea kohtuullisen korvauksen ja kyseisen pääomanosan erityisluonteen vuoksi.

i) Vertailu muihin oman pääoman instrumentteihin

(193) Saksan hallitus väittää, että koska suora vertailu muihin liiketoimiin ei ole mahdollinen, kohtuullisen korvauksen laskeminen käytettäväksi annetusta pääomasta olisi selvitettävä vertaamalla omaisuuden siirtoa erilaisiin markkinoilla tavanomaisiin oman pääoman instrumentteihin. Saksan hallitus on esittänyt tästä ulkopuolisen tahon laatimat lausunnot, joiden sisältö on jo kuvattu edellä ja joissa on päädytty siihen, että Wfa:n pääomaa voidaan parhaiten verrata voitto-osuustodistuksiin, perpetual preferred stock -osuuksiin ja äänettämiin osakkuuksiin.

(194) Komission käsityksen mukaan Wfa:n liittämistä WestLB:hen on toimenpiteen erityisluonteen vuoksi vaikea verrata mihinkään markkinoilla olevaan instrumenttiin. Vaikka siirto muistuttaisikin joitakin osin tiettyjä instrumentteja, jokaisessa instrumentissa on kuitenkin niin monia eroja, että kaikkien vertailujen pätevyys jää rajalliseksi. Saksan hallituksen esittämät lausunnot eivät lisäksi ole myöskään aivan täydellisiä, koska jotkin asiaan liittyvät instrumentit, esimerkiksi äänettömät osakkuudet, jätetään käsittelemättä.

(195) On merkillepantavaa, että liittotasavallan hallituksen vertailussa esille ottamia instrumentteja käytetään tavallisesti vain hyvin rajallisessa määrin pankin omien varojen lisäämiseen. Ne ovat täydentäviä instrumentteja, joilla täydennetään niin sanottua oman pääoman ydintä, joka koostuu pääasiassa peruspääomasta ja vapaista varauksista. Wfa:n omaisuuden siirron ansiosta WestLB:n vakavaraisuuden laskemisessa käytetyt omat varat kasvoivat 5,09 miljardista Saksan markasta (2,6 miljardista eurosta) 9,09 miljardiin Saksan markkaan (4,65 miljardiin euroon), eli lisäys oli 80 prosenttia. Jos huomioon otetaan vain 2,5 miljardin Saksan markan (1,28 miljardin euron) korotus, jota WestLB voi käyttää liiketoimintansa tukemiseen, tämä merkitsee edelleen omien varojen kasvua 50 prosentilla. Sekamuotoisia instrumentteja on tavallisesti käytetty kattamaan vain korkeintaan 20 prosentin osuutta. WestLB:n pääoman lisääminen samalla tavoin — ja pysyvästi — ei olisi ollut mahdollista millään vertailussa käytetyllä instrumentilla⁽³⁸⁾.

⁽³⁸⁾ Tätä näkemystä korostavat myös komission ulkopuoliset asiantuntijat, jotka arvoastelevat Saksan hallituksen lausuntoa siitä, että siinä ei viitata millään tavoin toimenpiteen suuruuteen vaan tätä verrataan (kooltaan) marginaalisiin instrumentteihin; Wfa:n pääomaa on verrattava pikemminkin ydinpääomainstrumentteihin kuten äänioikeudet osakkeisiin.

- (196) Niin kutsuttu Baselin komitea korosti vuonna 1998 sekamuotoisten oman pääoman instrumenttien käytännössä toissijaista luonnetta, joka koskee myös (ainakin joidenkin kansallisten viranomaisten taholta) periaatteessa ydinpääomaksi hyväksytyjä sekamuotoisia instrumentteja. Komitea päätti, että kyseisen kaltaiset instrumentit (niin kutsuttu lower tier-1 capital) saivat tulevaisuudessa muodostaa ydinpääomasta enää korkeintaan 15 prosenttia, toisin sanoen enintään 0,6 prosenttiyksikköä vaaditusta 4 prosentin ydinpääomasta. Tämä vuonna 1998 tehty päätös ei voi luonnollisesti vaikuttaa Wfa:n omaisuuden liittämistä WestLB:hen ja tästä vaadittua korvausta koskevaan alkuperäiseen arvioon. Päätös vahvistaa kuitenkin sen, että luottolaitokset tarvitsevat lujan ydinpääomaperustan voidakseen käyttää sekamuotoisia oman pääoman instrumentteja. Wfa:n pääoma ei ole pankkivalvonnan kannalta sekamuotoista pääomaa vaan perusmuotoista omaa pääomaa. On myös huomautettava, että luokitusyritykset olivat jo aikaisemmin painostaneet jonkinlaiseen vapaaehtoiseen pidättyvyyteen näiden instrumenttien käyttämisessä oman pääoman osana, mikä oli havaittavissa kyseisten laitosten tätä osuutta kohtaan osoittamasta suuresta mielenkiinnosta. Baselin komitean reaktiossa ilmenevät myös valvontaviranomaisten ja markkinoiden eli rahoitusmaailman huoli näiden instrumenttien merkityksen lisääntymisestä.
- (197) Tässä yhteydessä on myös syytä korostaa, että vuonna 1991, kun Wfa:n siirrosta WestLB:hen päätettiin, ja vuonna 1993, kun WestLB:n oli alettava noudattaa tuolloin voimaan tulleita omaa pääomaa koskevia kiristyneitä vaatimuksia, Saksassa ei ollut vielä käytettävissä sitä suhteellisen laajaa sekamuotoisten oman pääoman instrumenttien valikoimaa ydinpääoman ja täydennyspääoman tarpeisiin, joka on nyt useiden maiden luottolaitosten käytettävissä. Joitakin näistä instrumenteista on kehitetty vasta sen jälkeen ja joitakin oli jo olemassa, mutta niitä ei hyväksytty Saksassa. Käytännössä käytettävissä olevat ja käytetyt instrumentit olivat pääasiassa voitto-osuustodistuksia ja toissijaisia sitoumuksia (molemmat täydennyspääomaa, jälkimmäinen instrumentti on hyväksytty vasta vuodesta 1993 alkaen). Näin ollen Wfa:n pääoman vertaaminen tällaisiin sekamuotoisiin instrumentteihin, joista useimmat on kehitetty myöhemmin ja joista osa oli käytettävissä vain muissa maissa, ei ole vakuuttavaa. Myös Saksan hallitus itse hylkää (välillisesti) tällaisen vertailun, kun se esittää, että komission olisi arvioitava tapausta päätöksen tekemisen ajankohdaksi vuoden 1991 lopussa vallinneen tilanteen pohjalta.
- (198) Saksan hallituksen lausunnossa esitetään WestLB:n konkurssin mahdollisuus niin epätodennäköisenä, että tämä riski voidaan jättää käytännössä huomiotta. Tämän ajattelutavan tiukka noudattaminen merkitsi sitä, ettei sijoittaja, joka tekee sijoituksen turvallisena pidettyyn yritykseen, saisi vaatia rahoilleen minkäänlaista riskittömien valtion obligaatioiden tuoton ylittävää riskilisää.
- Tämä ei varmasti vastaa markkinatodellisuutta. Vaikka tietyn pääomasijoituksen konkurssiriski voi olla hyvin alhainen, markkinataloussijoittaja ottaa sen kuitenkin huomioon. Se vaatii tällaisista sijoituksista pankkeihin kuten muihinkin niin sanottuihin varmoihin osuuksiin selkeän lisän.
- (199) Saksan hallituksen suorittamassa vertailussa lähimpinä vertailukohteina käytettyjen oman pääoman instrumenttien eli perpetual preferred shares -osuuksien ja voitto-osuustodistusten osalta on korostettava joitakin erityispiirteitä. Perpetual preferred shares -osuudet kuuluvat joissakin maissa ydinpääomaan, mutta Saksassa niitä ei toistaiseksi sellaiseksi tunnusteta. Voitto-osuustodistukset kuuluvat vain täydennyspääomaan, kun taas Wfa:n pääomalla on ydinpääoman asema. Tämän vuoksi WestLB hyöttyy Wfa:n pääomasta paljon enemmän, koska se antaa sille mahdollisuuden hankkia enintään samansuuruisen täydennyspääoman (esimerkiksi voitto-osuustodistuksina) ja laajentaa näin oman pääomansa perustaa. Jos tappiollisten vuosien jälkeen seuraisi jälleen voitollisia vuosia, voitto-osuustodistusten määrä korotettaisiin nimellisarvoonsa ennen Wfa:n pääomaa. Lisäksi Wfa:n pääoma on WestLB:n käytettävissä ilman minkäänlaista aikarajoitusta, kun taas voitto-osuustodistukset annetaan tavallisesti kymmeneksi vuodeksi. On muistutettava vielä uudelleen siitä, että pääoman lisäys on epätavallisen suuri ja että mahdollisten menetysten merkittävyys on suhteutettava tähän. Koska Wfa:n osuus pankin pääomasta on suhteellisen suuri, suurehkojen tappioiden ilmetessä se jouduttaisiin ottamaan käyttöön suhteellisen pian.
- (200) Kaikkien edellä esitettyjen syiden perusteella komissio katsoo, että Wfa:n pääoman erityispiirteiden vuoksi Saksan hallituksen tekemä vertailu sekamuotoisiin oman pääoman instrumentteihin ei sovellu käytettäväksi kyseisestä pääomasta maksettavan kohtuullisen korvauksen määrittämisperustana⁽³⁹⁾.
- (201) Wfa:n pääoman ja muiden oman pääoman instrumenttien suhteesta BdB väittää, että WestLB:n osakkaiden keskinäisessä kokonaissopimuksessa vahvistettu toissijaisuusperiaate rajoittaa kolmannen osapuolen asemaa ja on siten mitätön; siinä sovitaan, että Wfa:n erityisvarausta saa käyttää WestLB:n mahdollisten tappioiden kattamiseen vasta toissijaisesti muun WestLB:n oman pääoman jälkeen. Saksan hallituksen ja WestLB:n perus-

⁽³⁹⁾ Ulkopuolisen asiantuntijan komission toimeksiannosta laatima lausunto vahvistaa tämän näkökannan. Siinä käsitellään myös joitakin yksittäisiä arviota, jotka sisältyvät Saksan hallituksen lausuntoon. Esimerkiksi niin sanottua kuponkivaikutusta tarkastellaan eri näkökannalta ja todetaan, että tappioiden jatkuessa tai selvitystilassa menetettäisiin ilman muuta koko pääoma eikä vain osaa siitä. Lausunnossa viitataan lisäksi kahteen Saksan hallituksen lausunnossa olevaan subjektiiviseen näkökohtaan: toisaalta markkinatietoja käytetään päätelmissä mainitulla tavalla valikoiden ja toisaalta markkinatietoja korvataan osittain tiedoilla, jotka perustuvat lausunnon laatijoiden omiin kokemuksiin, ilman että lausunnossa olisi tästä nimenomaista mainintaa.

telut voidaan kuitenkin hyväksyä siltä osin, että sopimus koskee yksinomaan Wfa:n erityisvarauksen suhdetta osakkaiden käytettäväksi osoittamaan muuhun ydinpääomaan eli konkreettiseen peruspääomaan ja varauksiin, mutta tarkoituksena ei ole toissijaistaa Wfa:n pääomaa täydennyspääomaan kuten voitto-osuustodistuksiin ja toissijaisiin sitoumuksiin nähden.

ii) Maksuvalmiutta rajoittavat tekijät

(202) Maksuvalmiutta rajoittavia tekijöitä koskevat Saksan hallituksen ja WestLB:n perustelut voidaan periaatteessa hyväksyä. Tavanomainen pääomasijoitus pankkiin sekä parantaa maksuvalmiutta että vahvistaa oman pääoman perustaa, joka on pankkivalvonnan kannalta välttämätön liiketoiminnan laajentamiseksi. Jotta pääoman voisi käyttää täysin hyväkseen, toisin sanoen laajentaa sen sataprosenttisesti riskipainotettua vastaavaa kertoimella 12,5 (eli 100 jaettuna 8 prosentin vakavaraisuusuhdeluvulla), pankin on hankittava rahamarkkinoilta 11,5-kertainen jälleerahoitus. Yksinkertaisemmin sanoen tästä pääomasta 12,5-kertaisena saatujen ja 11,5-kertaisena maksettujen korkojen erotus vähennettynä pankin muilla kuluilla (esimerkiksi hallintokuluilla) antaa tulokseksi oman pääoman tuoton⁽⁴⁰⁾. Koska Wfa:n pääoma ei paranna välittömästi WestLB:n maksuvalmiutta — siirretty omaisuus ja Wfa:n kaikki tuotot on lailla määrätty käytettäväksi asuntorakentamisen edistämiseen —, WestLB:lle aiheutuu pääoman koko määrää vastaavat ylimääräiset rahoituskustannukset, jos se turvautuu rahoitusmarkkinoihin hankkiakseen varat, jotka se tarvitsee hyödyntääkseen oman pääoman lisäyksen tarjoamat liiketoimintamahdollisuudet kokonaan eli laajentaakseen riskipainotteen omaisuutensa pääomaan nähden 12,5-kertaiseksi (tai säilyttääkseen nykyisen omaisuutensa tämän suuruisena)⁽⁴¹⁾. Näiden lisäkustannusten vuoksi, joita tavanomaisesta omasta pääomasta ei aiheudu, on kohtuullisen korvauksen selvittämiseksi tehtävä niitä vastaava vähennys. Markkinataloussijoittaja ei voi odottaa saavansa pääomastaan samaa korvausta kuin sijoittaessaan käteis-pääomaa.

(203) WestLB:n ja Saksan hallituksen kannasta poiketen komissio katsoo kuitenkin, että koko jälleerahoituskorkoa ei ole otettava huomioon. Jälleerahoituskustannukset ovat yrityksen toimintakuluja ja vähentävät siten sen verotettavaa tuloa. Siksi pankin nettotulos ei pienene ylimääräisen koron määrää vastaavalla määrällä. Osa näistä kuluista näet tasoittuu pienemmän yhteisöveron ansiosta. Vain nettokustannukset on otettava huomioon WestLB:lle siirretyn pääoman erityisluonteesta

⁽⁴⁰⁾ Todellinen tilanne on luonnollisesti paljon monimutkaisempi joutuksen esimerkiksi taseen ulkopuolisista eristä, vastaavien vaihtelevasta riskipainotuksesta ja riskittömistä eristä. Pohdinnan ydin jää kuitenkin muuttumattomaksi.

⁽⁴¹⁾ Tilanne ei muutu, vaikka otetaan huomioon mahdollisuus hankkia täydennyspääomaa ydinpääoman verran (ydinpääoman kerroin 25 eikä 12,5).

aiheutuvana lisäkustannuksena. Komissio myöntää kuitenkin yleisesti, että WestLB:lle aiheutuu maksuvalmiuteen liittyviä kustannuksia, joiden suuruus vastaa verotuksen jälkeisiä jälleerahoituskustannuksia.

(204) Laskelman pohjana käytettävän koron osalta asianomaiset ovat yhtä mieltä siitä, että pitkäaikainen riskitön korko (Saksa valtion obligaatiot, joiden laina-aika on kymmenen vuotta) oli vuoden 1991 lopussa 8,26 prosenttia. Kahdelle Saksan liittotasavallan obligaatiolainalle, joiden maturiteetti on 30 vuotta ja jotka oli laskettu liikkeeseen 1986, noteerattiin kyseisenä ajankohtana 7,8 ja 7,6 prosentin jälkimarkkinakorot. WestLB ilmoitti, että sen rahoitusrakenteesta johtuvat jälleerahoituskustannukset olivat omaisuuden siirron tapahtuessa [...] prosenttia. Menettelyn aikana WestLB ja Saksan hallitus mainitsivat useissa asiakirjoissa ja keskusteluissa jälleerahoituskustannuksiksi 7,0 ja 7,5 prosenttia⁽⁴²⁾. Ottaen huomioon nämä korot ja olettaen, että WestLB hankki pitkäaikaisia varoja tasoittaakseen (myös pitkällä aikavälillä käytettävissä olevan) Wfa:n ydinpääoman maksuvalmiutta koskevat rajoitukset, vaikuttaa perustellulta pitää kohtuullisena korkona Saksan liittotasavallan obligaatioiden 8,26 prosentin korkoa. Myös Saksan hallituksen esittämässä korvauksen suuruutta koskevassa lausunnossa tämä sama arvo mainitaan kohtuullisena pitkän aikavälin jälleerahoituskorkona. Saksan veroastetta soveltaen nettoraioituskustannuksiksi saadaan näin ollen 4,2 prosenttia⁽⁴³⁾. Jälleerahoituskustannuksia ei missään tapauksessa voida hyväksyä yksityisten pankkien kustannuksia korkeammiksi, koska luottokelpoisuudeltaan AAA-luokkaan kuuluvan WestLB:n maksamien korkojen pitäisi kaikesta päätellen olla keskimääräistä alhaisemmat.

(205) On myös syytä muistuttaa, että BdB hyväksyi kantelusaan Saksan hallituksen ja WestLB:n perustelut ja katsoi myös, että kohtuullista korvausta selvitetessä olisi tehtävä WestLB:n jälleerahoituskustannusten suuruisen vähennys. BdB kyseenalaisti nämä perustelut vasta myöhemmin, viralliseen menettelyyn liittyvän kuulemisen yhteydessä. Komissio katsoo kuitenkin, että ottaen huomioon Wfa:n tuottojen säilyttämisen Saksan hallituksen väitteen mukaisella tavalla suljetussa kierrossa ei maksuvalmius siirry WestLB:n liiketoiminta-alueelle.

⁽⁴²⁾ EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio ilmoitti WestLB:n tuolloin esittämiin tietoihin perustuen alustavaksi koroksi 7 prosenttia.

⁽⁴³⁾ Saksan hallituksen esittämien asiakirjojen mukaisesti yhteisövero oli vuonna 1992 46 prosenttia, johon lisättiin vielä 3,75 prosenttiyksikön solidaarisuuslisä (eli yhteensä 49,75 prosenttia). Näin päädytään 4,15 prosentin nettoraioituskustannuksiin. Kokonaisveraste palautui vuonna 1993 jälleen 46 prosenttiin ja on ollut vuodesta 1994 alkaen 49,5 prosenttia. Näin nettoraioituskustannuksiksi saadaan 4,46 ja 4,17 prosenttia. Siten 4,2 prosentin kustannus vaikuttaa vuoden 1992 lisäksi myös keskimäärin oikealta.

- iii) Kohtuullinen korvaus 2,5 miljardin Saksan markan (1,28 miljardin euron) määrästä
- (206) Kohtuullinen korvaus käytettäväksi asetetusta omasta pääomasta voidaan epäilemättä laskea periaatteessa usealla eri tavalla. Saksan hallitus ja WestLB ehdottavat capital asset pricing model -menetelmän noudattamista ja Wfa:n erityisvarauksen riskilisen laskemista mutta riskittömän peruskoron jättämistä maksuvalmiutta rajoittavien tekijöiden vuoksi huomiotta. BdB ja komission ulkopuoliset asiantuntijat väittävät, että lähtökohtana olisi käytettävä pankkialan tavanomaista sijoitustuottoa, joka olisi sitten mukautettava toimenpiteen monia erityispiirteitä vastaavasti.
- (207) Capital asset pricing model -menetelmä on kehitetty osakesalkkuna hyvin hajauttaneen sijoittajan olevien osakkeiden arvon määrittämiseksi. Nyt tarkasteltavana oleva sijoituspäätös oli sen sijaan ainutkertainen eikä koskenut hajautettuun osakesalkkuun sisältyvää tiettyä osaketta. On myös kysyttävä, olivatko WestLB:n neuvonantajat todella tehneet parhaan mahdollisen valinnan niiden kahden pankin osalta, joita ne käyttävät WestLB:n beetakertoimen määrittämisessä, koska WestLB on paljon monimutkaisempi ja toiminnaltaan kansainvälisempi kuin kyseiset kaksi pankkia. Kummankin menettelytavan pitäisi periaatteessa kuitenkin johtaa samankaltaisiin tuloksiin.
- (208) Kuten myös Saksan hallituksen toimittamissa asiakirjoissa todetaan, jotkin kokeneetkin sijoittajat nojautuvat tavallisesti aikaisempien vuosien lukuihin arvioidessaan todennäköisiä tulevia tuottoja. On kuitenkin korostettava, että markkinataloussijoittaja tekee päätöksensä ennen kaikkea tuotto-odotusten eikä aikaisempien tulosten perusteella.
- (209) Komissio on tutkimuksessaan ottanut huomioon omien kokemustensa lisäksi useita investointipankkien ja konsulttirytysten lausuntoja ja tutkimuksia oman pääoman ja investointien tosiasiallisista ja odotettavissa olevista tuotoista ja myös eri asianomaisten toimittamat huomautukset. Näiden tietojen, asiaa koskevien kokemustensa, markkinatilastojen ja aikaisempien, valtion käytettäväksi antamaa pääomaa koskevien päätösten perusteella⁽⁴⁴⁾ komissio käyttää arviointinsa lähtökohtana tälle
- oman pääoman luonteiselle sijoitukselle siirron tapahtuma-aikana odotettua verojen jälkeistä⁽⁴⁵⁾ 12 prosentin vähimmäistuottoa⁽⁴⁶⁾. On syytä uudelleen muistuttaa, että aikaisemmat keskimääräiset tuotot ovat vain yksi sijoittajan sijoituspäätökseen vaikuttava tekijä. Todellisuudessa sijoittajat toimivat tulevia tuottoja koskevien odotustensa mukaisesti. Tällöin tavoitteena ei ole yksinomaan keskimääräinen tuotto, vaan sijoittavat pyrkivät — kuhunkin sijoitukseen liittyvä riski huomioon ottaen — jopa korkeampaan tuottoon. Siksi yritysten on käytännössä saatava sijoittajat vakuuttuneiksi siitä, että ne kykenevät tuottamaan saamalleen pääomalle vähintään keskimääräisen koron. Jos yritys ei pysty täyttämään vähintään keskimääräistä tuottoa koskevia odotuksia, sijoittaja harkitsee sijoittamista toiseen yritykseen, jonka näkymät ovat suotuisimmat. Osavaltio ei todennäköisesti ole pohtinut tällaisia muita mahdollisuuksia. Sijoittajan tällaisia päätöksiä ja arvioita ei voida asettaa jälkikäteen kyseenalaiseksi vedoten markkinoilla kyseisen päätöksen jälkeen tapahtuneeseen todelliseen kehitykseen perustuviin tietoihin.
- (210) Kyseiseen toimenpiteeseen liittyvät kolme näkökohtaa ovat kuitenkin ratkaisevia selvitetessä kohtuullista korvausta, ja ne on otettava asianmukaisesti huomioon: ensiksi se tosiasia, että omaisuuden siirto merkitsee hyvin laajaa pääomasijoitusta yritykseen, joka tarvitsee huomattavan määrän pääomaa, jonka tuotto on alhainen ja jolla ei ole rakenneuudistussuunnitelmaa, toiseksi uusien osuuksien ja niihin liittyvän äänioikeuden puuttuminen ja kolmanneksi kyseessä on pysyväluonteinen sijoitus noteeraamattomiin osuuksiin (eli mahdollisuus vetää pääoma myöhemmin pois yrityksestä puuttuu).
- (211) Siirretyn omaisuuden suuri määrä ja sen vakavaraisuusmääräysten kannalta ratkaiseva vaikutus WestLB:lle on edellä jo mainittu. Vuonna 1991 WestLB oli voitollinen, mutta sen tuotto jäi muiden pankkien keskimääräistä tuottoa alhaisemmaksi. Tämän vuoksi markkinatalouden olosuhteissa toimiva sijoittaja olisi Wfa:n pääoman suhteellisesti ja absoluuttisesti suuren määrän huomioon

⁽⁴⁴⁾ Samaa korkoa käytettiin perustana myös ranskalaiselle Crédit Lyonnais -pankille myönnettyjä valtiontukia koskevassa komission päätöksessä, jossa tämä totesi, että kohtuullisen koron olisi oltava vähintään "samansuuruinen kuin koron, jota pääomamarkkinat olisivat käyttäneet arvioidakseen tukensa tuottoa. Monien asiantuntijoiden, mukaan lukien Crédit Lyonnais, arvioiden mukaan pankkiin sijoitettujen pääomien asianmukainen kannattavuusaste on 12 prosenttia", EYVL L 308, 21.12.1995, s. 92, 6.3 kohta.

⁽⁴⁵⁾ On syytä huomauttaa, että periaatteessa sijoittajat käyttävät ensisijaisesti nettotuottoa vertaillessaan eri sijoituksia keskenään.

⁽⁴⁶⁾ Komission toimeksiannosta lausunnon antaneet asiantuntijat tukevat tätä arviota, kun ne katsovat verojen jälkeisen oman pääoman vähimmäistuottoon olleen omaisuuden siirron tapahtuma-aikaan 12—13 prosenttia. Toimenpiteen tapahtuma-aikaan sijoittajat olisivat asiantuntijoiden mukaan todennäköisesti odottaneet Euroopan lähentymiskehityksen vuoksi jopa noin yhden prosenttiyksikön verran korkeampaa tuottoa.

ottaen vaatinut sijoituksestaan merkittävän lisätuoton⁽⁴⁷⁾.

- (212) Wfa:n liittäminen WestLB:hen lisäsi osavaltiolle WestLB:n maksukyvyttömyystilanteesta aiheutuvaa riskiä. Kuitenkaan liittäminen ei lisännyt osavaltion äänivaltaa WestLB:ssä. Äänivallasta luopuessaan sijoittaja luopuu myös vaikutusmahdollisuudesta pankin johdon tekemiin päätöksiin. Ottaessaan suuremman riskin ilman, että siihen liittyy vastaavaa vaikutusvallan lisäystä yrityksessä, tavanomainen markkinataloussijoittaja vaatisi vastapainoksi (vaikka riskiä lieventäisivät muiden osakkaiden kanssa tehdyt sisäiset sopimukset) sijoituksestaan suuremman korvauksen. Tilannetta voidaan verrata äänioikeudettomiin osakkeisiin. Niitä maksetaan tavallisesti suurempi osinko kuin kantaosakkeilta. Markkinataloussijoittaja vaatisi korvauksen luopuessaan vaikutusmahdollisuuksista⁽⁴⁸⁾.
- (213) Tavallisesti sijoittaja voi myydä markkinoilla minkä tahansa mainituista eri tyypisistä oman pääoman instrumenteista ja päättää siten sijoituksensa. Wfa:n omaisuuden siirtoon liittyvien erityisolosuhteiden vuoksi osavaltioilla ei ole tätä mahdollisuutta. Tämä tosiasia ei vaaranna osavaltion julkista tehtävää asuntorakentamisen tukemisessa eikä Wfa:n omaisuuden sitomista samaan tarkoitukseen. Tilanne on kuitenkin sellainen, että vaikka osavaltio haluaisi jälleen erottaa asuntorakentamisen tukijärjestelmänsä WestLB:stä esimerkiksi siksi, että se pitää muuta rakennetta tämän julkisen tehtävän hoitamiseksi tehokkaampana, se ei voi näin tehdä. Osavaltio näet menettää ainakin osittain hallintaoikeutensa asuntorakentamisrahastoon. Koska sijoitus on tällä tavoin sidottu, samassa asemassa oleva markkinataloussijoittaja vaatisi sijoituksestaan suuremman korvauksen.
- (214) Osakkeiden suhteen korvaus riippuu suoraan yrityksen tuloksesta ja ilmenee pääasiassa osinkona sekä osuutena yrityksen arvonnoususta. Osavaltio saa kiinteän korvauksen, jonka suuruuden pitäisi vastata kumpaakin näistä tavanomaisen pääomanlisäyksen korvauksista. Voidaan

⁽⁴⁷⁾ Komission toimeksiannosta lausunnon antaneet asiantuntijat käyttivät esimerkkinä yhdysvaltalaisista tappiollista pankkia, joka tarvitsi huomattavan määrän pääomaa ja laati kunnianhimoisen rakennuudistussuunnitelman. Sijoittajan houkuttelemiseksi sen oli myönnettävä kertaluontoinen merkittävä alennus osakkeensa pörsissä noteeratusta kurssista. Kyseistä tapausta ei tosin voi suoraan verrata tarkasteltavana olevaan tapaukseen (ja osakekurssin alennusta sovellettiin vain kerran, pääomansiirron kanssa samanaikaisesti), mutta se osoittaa, että mikäli pääomaa tarvitaan nopeasti suuri määrä, sijoittaja vaatii sille lisätuottoa.

⁽⁴⁸⁾ Komissio on jo aikaisemmin joissakin päätöksissään todennut, että äänioikeudettomien osakkeiden pitäisi tuottaa tavanomaista tasoa suurempi etuoikeutettu osinko (ks. esim. 25 päivänä heinäkuuta 1984 päivätty yritystä Sidmar koskeva komission kirje Belgian valtiolle).

väittää, että osavaltion WestLB:n tulokseen liittyvän korvauksen sijasta saama kiinteä korvaus on etu, jolla korvauksen alentaminen voidaan perustella. Tällaisen kiinteän korvauksen tosiasiallinen edullisuus vaihtelevaan, voitosta riippuvaiseen korvaukseen nähden riippuu yrityksen toiminnan tuloksista. Jos tulokset ovat heikkoja, kiinteä korvaus merkitsee sijoittajalle etua, mutta jos tulokset ylittävät odotukset, siitä on sijoittajalle haittaa. Todellista kehitystä ei kuitenkaan voi käyttää sijoituspäätöksen arviointiperusteena jälkikäteen, sillä päätös on perustunut sijoittajan tiettyihin odotuksiin pankin tulevasta tuloksista. Tarkasteltavana olevassa asiassa on myös otettava huomioon, että toiminnan ollessa tappiollista korvausta ei makseta ja että päätös mahdollisesti myöhemmin suoritettavista kasautuneista maksuista riippuu WestLB:stä. Tältä osin kiinteästä korvauksesta ei myöskään ole sijoittajalle etua. Kaikki nämä seikat huomioon ottaen komissio katsoo, että korvausta ei ole tästä syystä muutettava.

- (215) Komission käsityksen mukaan markkinataloussijoittaja olisi vaatinut käytettäväksi asettamastaan pääomasta toimenpiteen esille tulleiden erityispiirteiden vuoksi markkinoilla tavanomaista tuottoa korkeamman tuoton. Komissio pitää tässä kohtuulliseksi katsottavana vähimmäismääränä 1,5 prosenttiyksikön korotusta⁽⁴⁹⁾.
- (216) Kaikki edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen komissio päättää, että kohtuullinen korvaus kyseisestä pääomasta olisi 9,3 prosenttia, eli 12 prosentin tavanomainen tuotto tästä sijoituksesta korotettuna 1,5 prosenttiyksiköllä toimenpiteen erityispiirteiden vuoksi ja vähennettynä 4,2 prosenttiyksiköllä rahoituskustannusten vuoksi, jotka aiheutuvat WestLB:lle siirretyn omaisuuden maksuvalmiuteen kohdistuvista puutteista.
- (217) On myös syytä todeta, että siirretystä omaisuudesta maksettava korvaus sovitaan tavallisesti yrityksen ja sijoittajan kesken. Tässä tapauksessa WestLB:n maksettava korvaus sovittiin kuitenkin ilmeisesti WestLB:n osakkaiden kesken, mikä vaikuttaa epätavalliselta. Korvauksen suuruuden ei pitäisi riippua siitä, mitä muut osakkaat ovat valmiit hyväksymään, vaan osavaltiolle aiheutuvasta riskistä ja WestLB:lle koituvasta hyödyistä. Saksan hallitus ei ole myöskään toimittanut mitään asiakirjoja korvausta koskevista neuvotteluista eikä sen suuruuden laskemisesta. Saksan hallituksen kanssa on varmasti syytä olla samaa mieltä sen väitteestä, että komission tukioikeudellisen arvioinnin kannalta ratkaisevaa on vain tulos eli korvauksen suuruus eikä tapa, jolla tulok-

⁽⁴⁹⁾ Komission toimeksiannosta laaditussa asiantuntijalausunnossa korostetaan, että markkinataloussijoittaja odottaisi korotusta mainituista erityispiirteistä jokaisen vuoksi ja esitetään kaikkien kolmen seikan osalta yhteiseksi korotukseksi 1—2 prosenttiyksikköä.

seen on päädytty. Komission kannalta korvauksen määrittämistapa ja siihen vaikuttaneet seikat voivat kuitenkin antaa kuvan siitä, missä määrin osavaltio on noudattanut markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta.

(218) WestLB:n osakkaat sopivat lisäksi, että korvaus vahvistettiin vasta, kun WestLB:n taloudelliset tulokset alkaen vuodesta 1992 olisivat käytettävissä. Komission käsityksen mukaan pankin taloudellisten tulosten ei pitäisi kuitenkaan vaikuttaa kiinteän korvauksen suuruuden määrittämiseen. Tällaisen korvauksen ei nimenomaan pitäisi riippua WestLB:n siirrosta pankille koituvasta mahdollisesta hyödystä. Markkinataloussijoittaja ei suostuisi kyseisen yrityksen huonompien tulosten perusteella hyväksymään alhaisempaa kiinteää korvausta. Tämä sopimus ei näin ollen anna kuvaa markkinataloussijoittajan toimintatavan noudattamisesta.

(219) Komission alustavien tutkimusten aikana kantelija ja WestLB neuvottelivat tavoitteenaan löytää ratkaisu ilman EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä, toisin sanoen löytää yhteisesti hyväksyttävä tapa määrittää markkinoita vastaava korvaus. Nämä neuvottelut eivät johtaneet tulokseen. Näiden neuvottelujen aikana WestLB ehdotti kuitenkin, että osavaltiolle annettaisiin jo voimassa olevan 0,6 prosentin kiinteän korvauksen lisäksi oikeus saada kohtuullinen korvaus Wfa:n omaisuuden siirron WestLB:lle mahdollistaman liiketoiminnan laajentamisen vuoksi saamasta arvonn lisäyksestä siinä tapauksessa, että WestLB joutuisi selvitystilaan, toisin sanoen osavaltio saisi lisäosuuden vapaista ja käyttämättömistä varuksista. Tämän ehdotuksen sisältö viittaa siihen, että siirretyn omaisuuden arvo oli WestLB:lle tosiasiaa sovitun korvausta suurempi. Tällaisesta osuudesta nettoarvoon ei kuitenkaan sovittu. Markkinataloussijoittaja ei myöskään hyväksyisi tällaista kuvitteellista korvausta, koska se ei WestLB:n kaltaisen pitkäaikaisen sijoituskohteen tapauksessa koskaan pystyisi saamaan korvauksesta rahallista hyötyä, joten se olisi arvoton.

iv) Kohtuullinen korvaus 3,4 miljardin Saksan markan (1,74 miljardin euron) määrästä

(220) Kuten edellä on todettu, myös 3,4 miljardin Saksan markan (1,74 miljardin euron) oman pääoman osuudesta on WestLB:lle aineellista hyötyä ja sen taloudellinen arvo

voidaan rinnastaa takaukseen tai vakuuteen. Tällaisen riskin ottava markkinataloussijoittaja vaatisi siitä vastineeksi kohtuullisen korvauksen.

(221) Komissio mainitsi EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään 0,3 prosentin koron, jonka Saksan hallitus oli ilmoittanut WestLB:n kaltaiselta pankilta perittäväksi kohtuulliseksi takauspalkkioksi. Tässä on kuitenkin otettava huomioon kaksi tekijää. Ensiksi 3,4 miljardia Saksan markkaa (1,74 miljardia euroa) on suurempi kuin vastaavilla pankkitakauksilla tavallisesti katettava määrä. Toiseksi pankkitakaukset liittyvät yleensä tiettyihin liiketoimiin ja ovat määräaikaista. Wfa:n erityisvaraus on kuitenkin WestLB:n käytettävissä rajoittamattoman ajan. Kumpikin tekijä edellyttää korvauksen korottamista noin 0,5—0,6 prosenttiin. Koska takauspalkkiot luetaan tavallisesti liiketoiminnan kuluksi ja siten supistavat verotettavaa tuottoa, mutta osavaltiolle Wfa:n pääomasta maksettava korvaus maksetaan voitosta verojen jälkeen, on korkoa mukautettava tätä vastaavasti. Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen komissio katsoo, että 0,3 prosentin korvaus verojen jälkeen on kohtuullinen korvaus tällaisesta pääomasta.

v) Synergiaedut

(222) Saksan viranomaiset väittävät, että siirron varsinainen syy olivat mahdolliset synergiaedut eikä WestLB:n oman pääoman korottaminen. On aivan mahdollista, että keskustelut asuntorakentamisen tuen tehokkuudesta on aloitettu jo 1970-luvulla. Tästä pitkäaikaisesta keskustelusta huolimatta siirto kuitenkin tapahtui vasta vuonna 1991, kun WestLB:n pääomantarve pakotti sen julkiset omistajat ryhtymään asiassa toimeen. Asiakirjoista — erityisesti siirtoa koskevaan lakiin ja sen perusteluihin liittyvistä asiakirjoista tai osavaltion parlamentin keskustelupöytäkirjoista — käy kiistattomasti ilmi, että siirron todellinen tarkoitus oli luoda WestLB:lle vakavaraisuutta koskevien uusien määräysten mukainen oman pääoman perusta. Synergiaetuja pidettiin myönteisenä (sivu)vaikutuksena, mutta ne eivät varmasti olleet kyseisenä ajan-kohtana toimenpiteen varsinainen peruste.

(223) Saksan viranomaiset ja WestLB väittävät, että 2,5 miljardin Saksan markan (1,28 miljardin euron) määrästä saamansa 0,6 prosentin korvauksen lisäksi osavaltio saa vuosittain edukseen noin 30 miljoonan Saksan markan (15 miljoonan euron) synergiaedut, jotka johtuvat Wfa:n siirrosta ja sulauttamisesta sekä WestLB:n vastattavakseen ottamista Wfa:n 33 miljoonan Saksan markan (17 miljoonan euron) eläkkeenmaksuvelvoitteista. Synergiaetujen mukanaan tuomien säästöjen väitetään johtuvan Wfa:n yhdistämisestä WestLB:n entiseen asuntorakenta-

(miljoonaa Saksan markkaa)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Markkinatilannetta vastaava korvaus yhteensä	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Todellinen korvaus (verojen jälkeen)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Tukiosuus	-14,2	228,5	254,5	273,8	278,8	279,1	279,2

4 Vapautukset veroista

- (233) Kuten komissio on EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään todennut, valtiontuesta voi olla kyse myös silloin, kun tietty yritys on vapautettu tavanomaisesta verotuksesta, jonka alaisia sen kilpailijat ovat. Jos yrityksen rakenteeseen sisältyy toinen yksikkö, joka on yleishyödyllinen ja vapautettu veroista, on ryhdyttävä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että verohelpotusten taloudelliset vaikutukset rajoittuvat yksinomaan yleishyödylliseen yksikköön eivätkä vaikuta kilpailuperiaatteella toimivaan yritykseen.
- (234) WestLB:n ei tarvitse maksaa siirretystä omaisuudesta omaisuusveroa eikä elinkeinotoiminnasta kannettavaa pääomaveroa. Lisäksi Wfa:n liiketoiminta ei ole omaisuuden siirron jälkeenkään yhteisöverotuksen alaista. Saksan hallituksen käsityksen mukaan WestLB:tä ei ole tarkoitus suosia tämän verojärjestelyn avulla eikä sitä sillä myöskään suosita.
- (235) Voittoa WestLB:n kilpailuun perustuvasta toiminnasta, jonka Wfa:n pääoman käyttö vakavaraisuuslaskelmissa mahdollistaa, verotetaan tavanomaisesti. Vain asuntorakentamisen tukitoiminnan voitot ovat verovapaita. Samoin vapautukset omaisuusverosta ja elinkeinotoiminnan pääomaverosta rajoittuvat asuntorakentamisen tukitoimintaan. Päätäminen siitä, onko Saksan määräyksiä yleishyödyllisten laitosten verovapaudesta rikottu, ei kuulu komissiolle, vaan se arvioi toimenpidettä yksinomaan EY:n perustamissopimuksen valtiontukia koskevien määräysten perusteella.
- (236) Wfa:n vapauttaminen WestLB:n sisällä omaisuusverosta, yritystoiminnan pääomaverosta ja yhteisöverosta kasvat-
taa Wfa:n voittoa (tai supistaa sen tappiota), pienentää mahdollisuutta, että osavaltio joutuisi osoittamaan lisäpääomaa asuntorakentamisen tukeen, ja voi lisätä Wfa:n netto-omaisuutta. Koska Wfa tarvitsee vain tietyn osan tästä (laajennetusta) oman pääoman perustasta oman liiketoimintansa ydinpääomaksi, voi myös WestLB:n oman liiketoimintansa tukemiseen käytettävissä oleva osa ajan myötä kasvaa. Tämän osan kasvaessa kasvaa kuitenkin

myös osavaltiolle maksettavan korvauksen perustana oleva määrä. Jos korvaus vahvistetaan kohtuullisen suuriseksi, asuntorakentamisen tuen veroja koskevat vapautukset eivät johda kilpailun vääristymiseen WestLB:n hyväksi. Edellä esitettyjen laskelmien mukaisesti kohtuulliset korvaukset ovat 9,3 prosenttia ja 0,3 prosenttia.

5 Vapautus velvoitteista

- (237) Saksan hallitus väittää, ettei takausvelvoitteesta vapauttaminen heikennä osavaltion taloudellista asemaa eikä merkitse Wfa:lle tai WestLB:lle koituvaa kilpailuetua. Koska Wfa:n omaisuus (osavaltion asuntorakentamisraha-
asto) ei siirron jälkeen enää pienene vuosittain kyseisen sitoumuksen määrää vastaavalla määrällä, tämä mahdollistaa Wfa:n lakkauttamisen yhteydessä suuremmat tuotot, jotka hyödyttäisivät osavaltiota. Lisäksi Saksan viranomaiset ilmoittavat, että ilman kyseistä vapautusta BAKred ei olisi hyväksynyt 4 miljardin Saksan markan (2,05 miljardin euron) määrää Wfa:n ydinpääomaksi.
- (238) Komissio on Saksan viranomaisten kanssa samaa mieltä siitä, ettei takausvelvoitteesta vapauttaminen periaatteessa muuttanut osavaltion taloudellista asemaa. Osavaltion oli joka tapauksessa maksettava kyseisestä velvoitteesta johtuvat lyhennykset ja korot. Takausvelvoitteesta vapauttaminen nostaa Wfa:n nykyarvoa ja sen arvoa mahdollisessa lakkautustilanteessa. Julkisen omistajan julkiselle yritykselle myöntämä vapautus veloista voisi kuitenkin periaatteessa olla valtiontukea. Tässä tapauksessa kyseinen laitos ei kuitenkaan toimi kaupallisesti.
- (239) On tosin todettava, ettei osavaltio siirron vuoksi enää pysty muuttamaan asuntorakentamispolitiikkaansa ja lakkauttamaan Wfa:ta. Ottaen huomioon Wfa:n pääoman toiminta WestLB:n omana pääomana ei osavaltio voi yksinkertaisesti ottaa tätä pääomaa pois. Komissio on siirrosta maksettavan korvauksen kohtuullista määrää laskiessaan ottanut huomioon tämän tilanteen.
- (240) Takuuvelvoitteesta vapautuminen on varmasti nostanut Wfa:n arvoa. Koska WestLB:n maksettavaksi tuleva korvaus riippuu Wfa:n arvosta vapauttamisen jälkeen, eli

kyseinen arvonnousu otetaan huomioon, ei vapautusta voida pitää WestLB:n etuna, kunhan korvaus vastaa markkinoilla vallitsevia olosuhteita.

6 Toimenpiteen yhdenmukaisuus EY:n perustamissopimuksen kanssa

- (241) Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella voidaan todeta, että kaikki EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrätyt perusteet täyttyvät ja että Wfa:n omaisuuden siirto sisältää näin ollen kyseisessä artiklassa tarkoitettuja valtiontukia. Tämän vuoksi on tutkittava, voidaanko tuen katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille. On tosin syytä huomauttaa, ettei Saksan hallitus ole vedonnut Wfa:n omaisuuden siirtoon sisältyvien mahdollisten tukiosuuksien osalta mihinkään perustamissopimuksen poikkeusmääräykseen.
- (242) Yhtäkään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan poikkeusmääräyksistä ei voida soveltaa tähän tapaukseen. Tuki ei ole luonteeltaan sosiaalinen eikä sitä myönnetä yksittäisille kuluttajille. Sitä ei myöskään myönnetä luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi eikä Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi.
- (243) Koska tuen tavoitteet eivät ole alueellisia — sitä ei ole tarkoitettu edistämään taloudellista kehitystä alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, eikä edistämään tiettyjen talousalueiden kehitystä — sitä ei koske EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohta eivätkä 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan alueelliset näkökohdat. Tuella ei myöskään edistetä mitään Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta. Kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistäminen eivät nekään ole tuen tavoitteina.
- (244) Koska WestLB:n taloudellinen olemassaolo ei ollut toimenpiteen toteuttamisajankohtana vaakaaludalla, ei tarvitse pohtia, voisiko WestLB:n kaltaisen yhden suuren luottolaitoksen kaatuminen johtaa Saksassa yleiseen pankkialan kriisiin, mikä voisi oikeuttaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla myöntämään tukea Saksan talouselämässä olevan vakavan häiriön poistamiseen.
- (245) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti tukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, jos sillä edistetään tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä. Tämä voisi koskea periaatteessa myös pankkialan rakennemuutokseen myönnettävää

tukea. Nyt tarkasteltavana olevassa tapauksessa ei ole kuitenkaan edellytyksiä soveltaa tätä poikkeusmääräystä. WestLB:tä ei pidetä vaikeuksissa olevana yrityksenä, jonka kannattavuuden palauttamista pitäisi edistää valtiontuilla.

- (246) EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohta, jonka perusteella sallitaan tietyissä olosuhteissa poikkeuksia perustamissopimuksen valtiontukia koskevista määräyksistä, koskee periaatteessa myös rahoituspalvelujen alaa. Komissio on vahvistanut tämän kertomuksessaan yleisiin taloudellisiin etuihin liittyvistä palveluista pankkialalla (Dienstleistungen von allgemeinem wirtschaftlichem Interesse im Bankensektor)⁽⁵⁰⁾. On tosin selvää, että siirron tarkoituksena oli mahdollistaa WestLB:lle omaa pääomaa koskevien uusien vaatimusten täyttäminen ja että asia ei koskenut minkäänlaisia yleisiin taloudellisiin etuihin liittyviä palveluja. Lisäksi Saksan hallitus ei ole väittänyt, että WestLB:lle olisi ollut Wfa:n omaisuuden siirrolla tarkoitus korvata tiettyjen taloudellisiin etuihin liittyvien palvelujen tarjoamista. Siksi ei myöskään kyseistä poikkeusmääräystä voida soveltaa tarkasteltavana olevaan tapaukseen.
- (247) Koska yksikään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan valtiontukien periaatteellista kieltoa koskevan määräyksen poikkeuksista ei sovellu tähän tapaukseen, ei kyseistä tukea voida pitää perustamissopimuksen määräysten mukaisena.

VI PÄÄTELMÄ

- (248) Komissio toteaa, että Saksa on toteuttanut tukitoimenpiteen sääntöjenvastaisesti ja rikkonut siten EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa. Näin ollen tuki on sääntöjenvastainen.
- (249) Tuen ei voida todeta soveltuvan yhteismarkkinoille 87 artiklan 2 tai 3 kohdan nojalla eikä muun perustamissopimuksen määräyksen nojalla. Tämän vuoksi tuki todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, se on kumottava ja Saksan hallituksen on perittävä takaisin sääntöjenvastaisen toimenpiteen tukiosuus,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Saksa on myöntänyt yritykselle Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja jonka määrä on yhteensä 1 579 700 000 Saksan markkaa (807 700 000 euroa) vuosina 1992—1998, ei sovellu yhteismarkkinoille.

⁽⁵⁰⁾ Kyseinen kertomus on esitetty talous- ja raha-asioista vastaavalle neuvostolle 23 päivänä marraskuuta 1998, mutta sitä ei ole julkaistu. Se on saatavissa kilpailun pääosastolta (PO IV) sekä komission Internet-sivuilta.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajalle sääntöjenvastaisesti maksetun tuen kumoamiseksi ja sen perimiseksi takaisin.

2. Tuki on perittävä takaisin kansallisen lainsäädännön mukaisten menettelyjen mukaisesti. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

3 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 8 päivänä heinäkuuta 1999.

Komission puolesta
Monika WULF-MATHIES
Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 20 päivänä heinäkuuta 1999,****valtioneudesta, jonka Saksa aikoo myöntää yritykselle CBW Chemie GmbH, Bitterfeld-Wolfen***(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 3272)***(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)***(2000/393/EY)*

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen⁽¹⁾ mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

21. maaliskuuta 1997 Saksa ilmoitti komissiolle EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti yrityksen CB Chemie GmbH Bitterfeld-Wolfen (jäljempänä 'CBW') yksityistämisestä. Asia kirjattiin 25 päivänä maaliskuuta 1997 ilmoitettujen tukien rekisteriin numerolla N 238/97.
18. huhtikuuta 1997 Komissio pyysi Saksaa toimittamaan lisätietoja (viite D/51861).
23. toukokuuta 1997 Saksa toimitti lisätietoja (kirjattu saapuneeksi 27 päivänä toukokuuta 1997 viitteellä A/34 120).
18. elokuuta 1997 Komissio ilmoitti Saksalle kirjeellä N:o SG(97) D/7102 päätöksestään aloittaa asiassa muodollinen tutkintamenettely. Menettelyn aloittamista koskeva päätös julkaistiin myös *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽¹⁾.
2. syyskuuta 1997 Saksan vastaus (kirjattu saapuneeksi 2 päivänä syyskuuta 1997 viitteellä A/37005).
12. syyskuuta 1997 Komission kirje (viite D/54167).
29. syyskuuta 1997 Saksan kirje (kirjattu saapuneeksi 30 päivänä syyskuuta 1997 viitteellä A/37729).
5. tammikuuta 1998 Huomautuksia asianomaiselta kolmannelta, Fischer & Limbergeriltä (kirjattu saapuneeksi 12 päivänä tammikuuta 1998 viitteellä A/30208).
16. tammikuuta 1998 Huomautuksia asianomaiselta kolmannelta, Fischer & Limbergeriltä, jota edusti Schön Nolte Finkelnburg & Clemm (kirjattu saapuneeksi 16 päivänä tammikuuta 1998 viitteellä A/30379).

⁽¹⁾ EYVL C 383, 17.12.1997, s. 4.

11. helmikuuta 1998 Komissio toimitti Saksalle vastaanottamansa huomautukset (viite D/50622).
23. helmikuuta 1998 Fischer & Limbergerin kirje komissiolle (kirjattu saapuneeksi 23 päivänä helmikuuta 1998 viitteellä A/31489).
11. maaliskuuta 1998 CBW:n kirje komissiolle (kirjattu saapuneeksi 11 päivänä maaliskuuta 1998 viitteellä A/32032).
24. huhtikuuta 1998 Fischer & Limbergerin kirje komissiolle (kirjattu saapuneeksi 27 päivänä huhtikuuta 1998 viitteellä A/33271).
5. kesäkuuta 1998 Fischer & Limbergerin kirje komissiolle (kirjattu saapuneeksi 8 päivänä kesäkuuta 1998 viitteellä A/34297).
11. kesäkuuta 1998 Fischer & Limbergerin kirje komissiolle (kirjattu saapuneeksi 11 päivänä kesäkuuta 1998 viitteellä A/34439).
15. kesäkuuta 1998 Komissio esitti Saksalle kysymyksiä (viite D/52467).
27. heinäkuuta 1998 Saksan vastaus (kirjattu saapuneeksi 28 päivänä heinäkuuta 1998 viitteellä A/35874).
12. marraskuuta 1998 Komission ja Saksan edustajien välinen neuvottelu Berliinissä.
8. joulukuuta 1998 Saksa toimitti lisätietoja (kirjattu saapuneeksi 4 päivänä tammikuuta 1999 viitteellä A/30043).
2. helmikuuta 1999 Herra Thiemen komission jäsenelle Karel Van Miertille osoittama kirje (kirjattu saapuneeksi 8 päivänä helmikuuta 1999 viitteellä A 000542), johon vastaanottaja otti kantaa 24 päivänä helmikuuta 1999 päivätyllä kirjeellä (viite D/508350386).

II YLEINEN KUVAUS

1 Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen syyt

Komissio on ilmoituksen ja Saksan toimittamat lisätiedot tutkittuaan päättänyt seuraavista syistä aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun muodollisen menettelyn:

- a) elinkelpoisuutta koskevat epäilykset: Ilmoituksessa annetut tiedot antoivat aiheen epäillä yrityksen elinkelpoisuutta, koska yrityksen tuloksen ei odoteta olevan voitollinen ennen vuotta 2005;
- b) sijoittajan osuuden riittämättömyys: Alun perin suunniteltu 3,5 prosentin osuus rakenneuudistuksen kustannuksista oli riittämätön;
- c) kilpailun vääristyminen: Saksan viranomaisten antamat puutteelliset tiedot antoivat aiheen epäillä, että merkityksellisillä markkinoilla oli mahdollisesti liikakapasiteettia.

2 Tuensaajayritys

Entinen Chemiekombinat Bitterfeld-Wolfen, Bitterfeld (Sachsen-Anhalt), muutettiin vuonna 1990 yritykseksi nimeltä Chemie AG. Kun Treuhandanstaltin (jäljempänä 'THA') ponnistukset yrityksen yksityistämiseksi kokonaisuudessaan epäonnistuivat kiinnostuneiden ostajien puutteen vuoksi, Chemie AG jaettiin liiketoimintansa mukaisesti osiin. Näin syntyi myös Chemie GmbH Bitterfeld-Wolfen (vanha CBW), joka toimii väri- ja lääketeollisuuden tarvitsemien kemiallisten perustuotteiden tuotannon eri aloilla.

Kuusi CBW:n liiketoimintayksikköä, jotka nimettiin myöhemmin CBW Chemie GmbH Bitterfeld-Wolfeniksi (CBW), siirtyivät 13 päivänä maaliskuuta 1997 tehdyllä sopimuksella kahden henkilön, Bräutigamin ja Riemannin (jäljempänä 'B&R') omistukseen yhteensä 1,0 miljoonan Saksan markan kauppahinnasta. Kauppaan liittyy lisäksi muuttuva hintaosuus, joka määräytyy vuosittaisen kassavirtakehityksen mukaisesti. Koska CBW:llä on nykyisin vielä 246 työntekijää ja sen liikevaihto oli 74 miljoonaa Saksan markkaa vuonna 1997, se täyttää pienten ja keski suurten yritysten (pk-yritysten) määritelmässä asetetut ehdot.

3 Rahoitustoimenpiteet

Yksityistämissopimuksen mukaisesti kustannukset jakautuvat yksittäisten rahoittajien kesken seuraavasti:

BvS

(miljoonaa Saksan markkaa)

Käyttötarkoitus	Määrä
Investointituet	46,100
Sekalaiset kulut (kemiallisten jätteiden käsittely, infrastruktuuriin liittyvät toimenpiteet)	11,240
Vastaaminen ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 syntyneiden kemiallisten jätteiden käsittelykustannuksista	1,280
Negatiivisen kassavirran tasapainottaminen	9,000
Yhteensä	67,620

Sachsen-Anhaltin osavaltio

(miljoonaa Saksan markkaa)

Käyttötarkoitus	Määrä
Investointituet yhteisen edun mukaiseen tehtävään kuuluvista varoista ⁽¹⁾	28,800
Yhteensä	28,800

⁽¹⁾ Alueellisen talousrakenteen parantamista koskevan liittovaltion ja osavaltion yhteisen puiteohjelman mukaiset toimenpiteet ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja alueellisia investointitukia ja ne on hyväksytty EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla: 25. puiteohjelma, katso valtioneuvoston päätös N:o C 37/96 (ex N 186/96), EYVL C 35, 4.2.1997.

Sijoittajat

(miljoonaa Saksan markkaa)

Käyttötarkoitus	Määrä
Kauppahinta	1,000
Velkojen siirto	8,857
Pääoman korotus	1,000
Takaus	2,000
Käyttöomaisuusluotto	2,000
Investointiluotto	8,000
Yhteensä	22,857

Vanhan CBW:n osakkeet siirrettiin B&R:lle 13 päivänä maaliskuuta 1997 tehdyllä sopimuksella heti erään tyvästä 1 miljoonan Saksan markan kauppahinnasta. Kauppahinnan muuttuva lisäosa, joka lasketaan vuo-

sina 2000–2004 odotettavissa olevan kassavirran perusteella, on enintään 50 prosenttia vuotuisesta kassavirrasta ja erääntyy maksettavaksi aina seuraavan vuoden syyskuussa. Saksa on ilmoittanut komissiolle menettelyn aikana, että hinnan tämän osan arvo on kohonnut yrityksen selvästi paremman tilanteen myötä 20 miljoonaan Saksan markkaan⁽²⁾. Sijoittaja on lisäksi ottanut vastatakseen CBW:n 8,857 miljoonan Saksan markan velat, jotka erääntyvät maksettaviksi 30 päivänä kesäkuuta 2005.

Kauppasopimuksen mukaan sijoittajat korottavat CBW:n osakepääomaa 1 miljoonalla Saksan markalla ja lisäksi ne ottavat vastuulleen 2 miljoonan Saksan markan äänettömät osuudet.

Yksityiset luottolaitokset, kuten [...] (*) myöntävät yritykselle kaksi yhteensä 10 miljoonan Saksan markan luottoa, jotka sijoittajat takaavat. Niistä toinen on 2 miljoonan Saksan markan käyttöomaisuusluotto, joka erääntyy 30 päivänä kesäkuuta 1998 ja jonka vuotuinen korko on 8,25 prosenttia, ja toinen on kymmeneksi vuodeksi myönnetty 8 miljoonan Saksan markan investointiluotto, jonka vuotuinen korko on 5,75 prosenttia. Nämä luotot oli alun perin tarkoitus kattaa 80-prosenttisesti Sachsen-Anhaltin osavaltion takauksilla, mutta Saksan komissiolle menettelyn aikana antaman tiedon mukaan pankit ovat yrityksen parantuneen tilanteen vuoksi luopuneet julkisista takauksista.

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen jälkeen yrityksen ostosta myös kiinnostunut yritysryhmä — Fischer & Limberger (jäljempänä 'F&L') — ilmoitti epäilevänsä sitä, että sijoittajien B&R tekemä ostotarjous olisi todella ollut paras.

IV SAKSAN HUOMAUTUKSET

Komissio on toimittanut huomautukset edelleen Saksalle ja antanut tälle mahdollisuuden antaa niistä lausuntonsa. Saksa antoi lausuntonsa 23 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyllä kirjeellä ja toimitti sijoittajan valintaa, tarjouskilpailumenettelyä ja yrityksen senhetkistä tilaa koskevia lisätietoja.

V ARVIOINTI TUESTA

1 EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun tuen olemassaolo

a) Yritysten yksityistämiseen liittyvät tuet

Yksityistämismenettelyt eivät sisällä valtiontukea, jos ne täyttävät seuraavat ehdot⁽³⁾:

- on järjestettävä julkinen tarjouskilpailu, joka on kaikille avoin ilman ehtoja,
- yritys on myytävä eniten tarjoavalle ostajaehdokkaalle, ja
- tarjoajille on annettava riittävästi aikaa ja tietoja, jotta ne voivat suorittaa tarjouksen tekemistä varten tarvittavan arvioinnin kaupan olevasta omaisuudesta.

Jos nämä ehdot eivät täyty, toimenpiteistä on annettava ilmoitus, jotta voidaan tutkia, rikkooko yksityistämiseen liittyvien rahallisten avustusten myöntäminen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrättyä tukia koskevaa kieltoa.

Yritysryhmä F&L on esittänyt 5 päivänä tammikuuta 1998 päivätyssä kirjeessään, että sitä on syrjitty tarjouskilpailumenettelyssä. Tämän kirjeen perusteella komissio epäilee tarjouskilpailumenettelyn sääntöjen mukaisuutta.

(*) Liikesalaisuus.

(²) Tämän tiedon on toimittanut BvS 12 päivänä marraskuuta 1998 järjestettyjen tapaamisten yhteydessä.

(³) Ks. 23. kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus (1993), kohta 402 ja seuraavat.

i) Yksityistämismenettelyn kulku

Vuoden 1995 puolivälissä yritys nimeltä KPMG järjesti kansainvälisen tarjouskilpailun vanhan CBW:n yhdeksän liiketoimintayksikön myymiseksi. Kiinnostuksensa ilmaiseista yrityksistä ja yksityishenkilöistä tuli lopulta kuuden yksittäisiä yksityistämisiä koskevan tarjouksen ohella sijoittajina kysymykseen kolme tarjoajaa:

- yksityishenkilöt B&R
- yritysryhmä F&L
- eräs yhteenliittymä⁽⁴⁾.

KPMG:n ja johtokomitean (Leitungsausschuß)⁽⁵⁾ 22 päivänä elokuuta 1995 pitämässä kokouksessa saavutetun tuloksen mukaisesti vain B&R ja F&L olivat esittäneet kaikkia myytävänä olevia liiketoimintayksiköitä koskevan toteuttamiskelpoisen tarjouksen. Yhteenliittymän tarjous hylättiin siihen liittyvän kohtuuttoman suuren julkisen rahoitusosuuden vuoksi. Myös joukkoa yksittäisten liiketoimintayksiköiden erillistä yksityistämistä koskevia tarjouksia pidettiin liian kalliina.

Yhdeksän liiketoimintayksikön ostamisesta tehtyihin alkuperäisiin tarjouksiin liittyvien kokonaiskustannusten vertailu:

(miljoonaa Saksan markkaa)

Kokonaiskustannukset	
B&R	140,6
F&L	212,0
Yksittäin tapahtuva yksityistäminen	kaikkiaan 178,7

Vuoden 1995 lopulla BvS päätti supistaa yksityistettävien liiketoimintayksiköiden määrän yhdeksästä kuuteen, koska ostotarjousten tarkastelu oli osoittanut, ettei kolmen yksikön yksityistäminen ollut kannattavaa. Maaliskuusta 1996 alkaen myyntiä koskevissa neuvotteluissa kumppaneina olivat enää B&R ja F&L.

Yritysryhmä F&L valitti huhtikuussa 1996 ensimmäisen kerran BvS:lle siitä, että sijoittajat B&R olivat saaneet kilpailuetua Bräutigamin aikaisemmasta toiminnasta THA:n kemian yksikön neuvonantajana. Entisenä neuvonantajana hän oli voinut MBO-suunnitelmaa vuodelle 1996 laatiessaan tukeutua lausuntoihin, jotka oli rahoitettu THA:n/BvS:n varoilla. Nämä väitteet on tutkittu johtokomitean heinäkuussa 1996 pitämässä kokouksessa, mutta niille ei saatu vahvistusta. Johtokomitea torjui kaikki syytökset BvS:n sääntöjenvastaisesta toiminnasta, koska KPMG oli toimittanut kaikki asiaa koskevat lausunnot F&L:n käytettäväksi ja vastannut kaikkiin F&L:n lisätietoja koskeviin kysymyksiin. Lisäksi BvS on toimittanut komissiolle kertomuksen, jonka Hallen yleinen syyttäjä oli laatinut aloitettuaan BvS:n kemian alan työryhmää ja johtokomitean jäseniä koskevaan rikosilmoitukseen perustuvat petostutkimukset rikoslain (Strafgesetzbuch) 263 pykälän rikkomisesta, jotka päätettiin 18 päivänä syyskuuta 1998 epäilysten tueksi tarvittavan näytön puuttuessa.

Johtokomitean kokouksessa 18 päivänä elokuuta 1996 hyväksytyyn kannan mukaan B&R ja F&L ovat esittäneet kaksi keskenään vertailukelpoista suunnitelmaa. B&R:n suunnitelma edellytti hieman (noin 4 miljoonaa Saksan markkaa) suurempaa julkista rahoitusosuutta. Suunnitelma vaikutti sisällöllisesti mielenkiintoisemmalta, mutta siihen liittyi myös suuremmat riskit vuoteen 2000 saakka.

Arvioituaan kummankin suunnitelman tässä esitetyn taulukon perusteella BvS:n johtokunta päätti 17 päivänä syyskuuta 1996, että se jatkaisi neuvotteluja ensisijaisesti B&R:n kanssa. Jos nämä neuvottelut eivät olisi johtaneet tyydyttävään tulokseen, neuvotteluja olisi jatkettu F&L:n kanssa. Ennen yksityistämissopimuksen tekemistä B&R:n kanssa johtokunta vaati useita täydennyksiä.

⁽⁴⁾ Yhteenliittymään kuului neljä kumppania: Buch Umwelttechnik GmbH, Manifattura Chemica Italiana, H. Schmidt ja tuemattomaksi jäänyt neljäs yritys.

⁽⁵⁾ Johtokomitea on toimivaltaisen ministeriön asettama riippumaton elin, joka arvioi esitetyt suunnitelmat. Komitean suositukset eivät sido BvS:ää, mutta useimmiten tämä noudattaa niitä.

	B&R:n suunnitelma (1997)	B&R:n suunnitelma (elokuu 1996)	F&L:n suunnitelma (elokuu 1996)
Kokonaiskustannukset 1997–2000 (miljoonaa Saksan markkaa)	309,9	309,9	361,5
Henkilöstön määrä,	254	254	203
josta sakon uhalla vaadittu määrä	190	190	184
Investoinnit yhteensä,	84,9	95,2	99,9
josta sakon uhalla vaadittu määrä (miljoonaa Saksan markkaa)	84,9	84,2	99,9
BvS:n rahoitusosuus (miljoonaa Saksan markkaa)	55,1	56,4	39,1
Osavaltion rahoitusosuus (yhteisen edun mukaiseen tehtävään kuuluvista varoista, miljoonaa Saksan markkaa)	28,8	28,8	42,3
Julkinen rahoitus (BvS ja osavaltio, miljoonaa Saksan markkaa)	83,9	85,2	81,4
Sijoittajan rahoitusosuus (ilman kauppahintaa, miljoonaa Saksan markkaa)	3,0 8,857 (vuonna 2005)	0,3 (ehdotus)	20,0 (ehdotus)
Kauppahinta (miljoonaa Saksan markkaa)	1,0 + muuttuva osuus		ei ilmoitettu

Muodollisen tutkintamenettelyn aikana annettujen tietojen mukaan BvS on valinnut B&R:n suunnitelman seuraavista syistä:

- BvS:llä oli F&L:n rahoitussuunnitelmaa ja erityisesti sen maksukykyä koskevia vakavia epäilyksiä. BvS ei ollut saanut toistuvista tiedusteluista huolimatta — viimeisin tehtiin 19 päivänä heinäkuuta 1996 päivätyllä kirjeellä — kyseiseltä yritysryhmältä tarkkoja tietoja tämän rahoitusosuudesta. Kun ryhmän osakepääoma oli kaikkiaan 16,8 miljoonaa Saksan markkaa, ei sen ehdottaman 20 miljoonan Saksan markan rahoitus vaikuttanut realistiselta [...]. BvS:n pyynnöistä huolimatta ryhmä on jatkuvasti kieltäytynyt toimittamasta sille konsernitilinpäätöstä. Vaikka ryhmä on lisäksi useita kertoja luvannut toimittaa tiedot konserniin kuuluvien yksittäisten yritysten liiketoiminnasta, BvS ei ole missään vaiheessa saanut kyseisiä tietoja.
- Julkisten avustusten osalta BvS epäili, ettei F&L saisi Sachsen-Anhaltin osavaltiolta investointeihin tarkoitettua rahoitusta, joka kattaisi 42 prosenttia investointikustannuksista. Osavaltion viranomaisten aikoinaan toimittamien tietojen mukaan tämä laskelma vaikutti epärealistiselta ottaen huomioon epävarmuuden ryhmän luokittelusta pk-yritykseksi⁽⁶⁾. F&L ei ole onnistunut poistamaan BvS:n tätä koskevia epäilyksiä. Sen sijaan BvS piti uskottavana B&R:n suunnitelmaa, koska tämän luokittelusta pk-yritykseksi ei ollut epäilyksiä ja suunnitelmassa esitettiin avustuksen määräksi 33:a prosenttia investointikustannuksista.
- Lisäperusteena BvS:n päätökselle oli B&R:n suunnitelman strateginen tavoite ottaa käyttöön sopimus-tuotanto ja keskittyä niin sanottuun toll-processing-tekniikkaan, jotta yrityksen olemassaolo voitaisiin taata pitkällä aikavälillä. BvS piti tätä suunnitelmaa järkevämpänä ja tulevaisuuden kannalta lupaavampana kuin F&L:n suunnitelmaa, joka perustui vain liikevaihdon kasvattamiseen nykyisten tuotteiden pohjalta, joista suurin osa oli elinkaarensa loppuvaiheessa. Merkityksellisten markkinoiden analyysi oli myös osoittanut, että suuret kemian alan yritykset kuten BASF tai Hoechst ulkoistivat enenevässä määrin tuotantoaan ja tilasivat muilta valmistajilta kemialliset tuotteet, joiden tuotannon ne ovat itse lopettaneet. Tämä markkinakehitys oli otettu huomioon B&R:n suunnitelmassa, jonka mukaan CBW oli tar-

⁽⁶⁾ Luokittelu pk-yritykseksi on tärkeää, koska se on edellytyksenä tietyn ylärajan noudattamiselle, johon saakka investointikustannuksiin voidaan myöntää aluetukia liittovaltion ja osavaltion yhteisestä puiteohjelmasta alueellisen talousrakenteen parantamiseksi.

koitus muuttaa saman alan suuryritysten tilauksesta kemiallisia tuotteita valmistavaksi yritykseksi. Näiden tuotteiden oli tarkoitus olla alan huipputuotteita, jotta nettoarvonlisäystä voitaisiin saavuttaa⁽⁷⁾. F&L:n suunnitelmassa keskeisellä sijalla oli sen sijaan yhteistyö sellaisten kumppaneiden kuten [...]. Kyselyt olivat kuitenkin osoittaneet, että nämä yritykset olivat kiinnostuneet vain yksittäisistä toiminnan alueista (esimerkiksi [...] alueesta Camposan) tai tuotantoyksiköistä (esimerkiksi [...] kokeilutehdas-yksiköstä).

ii) Arviointi

Tarjouskilpailumenettelyä ja sijoittajan valintaa koskeville epäilyksille ei ole saatu vahvistusta tuen sääntöjen mukaisuutta koskevan tutkintamenettelyn aikana. Tarjouskilpailun toteuttamisesta vastasi KPMG. BvS on noudattanut sijoittajan valinnassa määrällisiä ja laadullisia perusteita.

B&R:n suunnitelmaan sisältyvä julkinen rahoitusosuus oli hieman F&L:n suunnittelemaa korkeampi. Kuten taulukosta käy ilmi, BvS:n ja kyseisen osavaltion oli F&L:n vuonna 1996 laatimien suunnitelmien mukaan osallistettava rahoitukseen yhteensä 81,3 miljoonalla Saksan markalla, kun taas B&R ilmoitti aluksi tarvitsevänsä julkisia varoja 85,2 miljoonaa Saksan markkaa, mutta tämä summa pieneni lopulta sopimuksen tekovaiheessa 83,9 miljoonaan Saksan markkaan.

Tästä huolimatta BvS päätyi valinnassaan Bräutigamin ja Riemannin suunnitelmaan, koska se piti tätä kyseisten sijoittajien maksukyvyyn vuoksi uskottavampana. F&L-yritysryhmä ei onnistunut poistamaan BvS: epäilyksiä, jotka koskivat sen rahoituskykyä ja asemaa pk-yrityksenä. Koska BvS haluaa välttää kaikin keinoin tilanteen, jossa kertaalleen yksityistetty yritys tarvitsee taas tukea ja sopimusten hallinnointi ("Vert-ragsmanagement") on välttämätöntä yksityistämisen päätyttyä, on sijoittajan maksukyky ollut BvS:lle aina merkittävä peruste ostajan valinnassa. Koska B&R:n ja F&L:n tarvitsemien avustusmäärien erot ovat mitättömät, komissio voi hyväksyä BvS:n perustelut. Lisäksi BvS on valinnut yhdessä B&R:n kanssa nykyaikaisemman suunnitelman, joka sisältää CBW:n tuotannon muuttamisen sopimustuotannoksi (toll-processing). Näin komissio katsoo, että yritys on myyty avoimen, läpinäkyvän ja ilman ehtoja järjestetyn tarjouskilpailumenettelyn jälkeen eniten tarjoavalle ja että yksityistäminen on toteutettu asiaa koskevien sääntöjen mukaisesti⁽⁸⁾.

On kuitenkin tutkittava, olisiko yrityksen purkaminen mahdollisesti ollut sen myymistä edullisempi vaihtoehto. Komissio on jo Treuhand-järjestelmän aikana todennut⁽⁹⁾, että yrityksen purkaminen on otettava huomioon yksityistämisen taloudellisena vaihtoehtona. Jos purkamiskustannukset ovat myyntiin liittyviä kustannuksia alhaisemmat, yksityistämisen menettely sisältää valtiontukea. Tutkimuksen kohteena olevassa tapauksessa yrityksen purkamiskustannukset ovat 54 miljoonan Saksan markan luokkaa, kun yrityksen rahallinen nettoarvo on 46,303 miljoonaa Saksan markkaa.

Komissio ei ole voinut tarkastaa Saksan ilmoittamia yrityksen purkamiskustannuksia. Arvioitu arvo voi valtion sosiaaliset vastuut (sopimusveloitteiden jatkuminen) huomioon ottaen olla joissakin tapauksissa suurempi kuin yksityisen yrityksen purkamisesta aiheutuvat vastaavat kustannukset. Yksityisen sijoittajan ei tarvitsisi vastata näistä kustannuksista, koska se pitäisi konkurssia yrityksen järjestelmällistä purkamista parempana vaihtoehtona. Tämä riittää perusteeksi määritellä yksityistäminen valtiontukea sisältäväksi menettelyksi.

Saksa on noudattanut EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä velvollisuuttaan ilmoittaa komissiolle rahoitustoimenpiteistä, jotka on toteutettu CBW:n hyväksi.

b) Yksittäiset tukitoimenpiteet

Ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että kyseisillä markkinoilla toimivan yrityksen tukemiseksi toteutetuilla toimenpiteillä on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

⁽⁷⁾ Merkittävä kasvutekijä on sellaisten yritysten maailmanlaajuinen menestyminen, jotka valmistavat yleistuotteita lääketeollisuudelle ja maataloudelle — kahdelle talouden alalle, joiden omat tuottajat yhä useammin ostavat tarvitsemansa vaikuttavat aineet ulkopuolisilta toimittajilta.

⁽⁸⁾ Ks. 23. kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus (1993), kohta 402 ja seuraava..

⁽⁹⁾ Treuhandanstaltin toiminnasta tehdyt komission päätökset valtiontukiasioissa NN 108/91, (26 päivänä syyskuuta 1991 päivätty kirje, SG(91) D/17825), E15/92 (8 päivänä joulukuuta 1992 päivätty kirje SG(92) D/17613) ja N 768/94 (1 päivänä marraskuuta 1995 päivätty kirje SG(95) D/1062).

Toimenpide, jonka Sachsen-Anhaltin osavaltio on toteuttanut osana liittovaltion ja osavaltion yhteistä puiteohjelmaa alueellisen talousrakenteen parantamiseksi (yhteisen edun mukaiseen tehtävään kuuluvat varat), on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Se on tosin toteutettu osana tukiohjelmaa, joka on ilmoitettu komissiolle, jonka tämä on hyväksynyt ja joka täyttää kyseisessä ohjelmassa määritellyt ehdot.

BvS:n toimenpide, joka on katsottava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi ja jonka määräksi voidaan laskea 66,34 miljoonaa Saksan markkaa, on tutkittava, jotta saataisiin selville, voidaanko siihen mahdollisesti soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa ja onko se vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen⁽¹⁰⁾ mukainen. Ajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 peräisin olevien kemiallisten jätteiden käsittelyä (aikaisemmat rasitteet) varten osoitettu 1,28 miljoonaa Saksan markkaa ei ole valtiontukea. Jo vuotta 1991 koskevan Treuhand-ohjelman⁽¹¹⁾ yhteydessä komissio katsoi, että ajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 peräisin olevien aikaisempien rasitteiden poistamiskustannusten maksamista ei voida katsoa tueksi, koska ei yritystä eikä sijoittajaa voida asettaa vastuuseen tällaisista aikaisemmista rasitteista, jotka ovat yksinomaan vanhan hallinnon vastuulla.

2 Poikkeus tukikiellosta EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan nojalla

Komission on tutkittava, voidaanko tarkasteltavana oleva tuki katsoa soveltuvaksi yhteismarkkinoilla EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan nojalla.

Kyseisten toimenpiteiden luonteen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa. Saksa ei ole edes esittänyt, että edellytykset poikkeuksen myöntämiselle tukikiellosta täyttyisivät.

Sen vuoksi komissio tarkastelee mahdollisuutta soveltaa tukikieltoon EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta, jonka mukaan tukia tietyn talousalueen kehityksen edistämiseen voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina, jos ne eivät muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Lisäksi CBW:n toimipaikka on alueella, jolla vajaatyöllisyys on merkittävä ongelma ja elintaso on poikkeuksellisen alhainen.

Tarkasteltavana olevan tuen päätavoite ei ole kuitenkaan alueellinen kehitys vaan yhden yrityksen tervehdyttäminen. Siksi se on luokiteltava tapauskohtaiseksi tueksi, jonka tarkoituksena on auttaa epäsuotuisalla alalla toimivaa vaikeuksissa olevaa yritystä palauttamaan elinkelpoisuutensa. Tällainen tuki voidaan katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi, jos se täyttää vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevilla suuntaviivoilla asetetut ehdot.

a) Elinkelpoisuuden palauttaminen

i) "Worst-case-skennaario"

Rakenneuudistussuunnitelmaa laatiessaan sijoittajat ovat käyttäneet lähtökohtanaan äärimmäisen varovaisia arvioita.

Niin kutsuttu "Worst-case-skennaario" (oletus pahimmasta mahdollisesta tapauksesta) koskee kahta näkökohtaa: Sijoittajat B&R ovat arvioineet jotkin kustannustekijät hyvin korkeiksi. Esimerkiksi poistot on heidän suunnitelmassaan määritelty hyvin suuriksi ja ne jakautuvat enintään kymmenen vuoden jaksolle. Taloudessa yleisesti noudatettavat poistokaudet määräytyvät kuitenkin laitoksen todellisen käyttöiän mukaan, joka on kemian teollisuudessa noin 15 vuotta. Sijoittajat ovat arvioineet myös henkilöstökustannukset hyvin korkeiksi. Vaikka henkilöstön määrä lisääntyisi suunnitelmien mukaisesti, arvioitu henkilöstökustannusten nousu vaikuttaa kuitenkin liioitellulta.

Lisäksi rakenneuudistussuunnitelmasta puuttuu tiettyjä yrityksen strategista suuntautumista koskevia tekijöitä, jotka sisältyivät varsinaiseen suunnitelmaan. B&R:n suunnitelman ydinkohta oli kuuden liiketoimintayksikön yhdistäminen yhdeksi taloudelliseksi yksiköksi, josta koitua synergiavaikutus mahdollistaisi kustannusten merkittävän alentamisen. CBW:n tuotannon muuttaminen sopimustuotannoksi ja toll-processing-tekniiikan käyttöönotto mahdollistaisivat samanaikaisesti tuotantokapasiteetin hyödyntämisen tehokammin ja tuottavuuden lisäämisen. B&R:n liiketoimintasuunnitelmassa jätetään huomiotta sekä yhdis-

⁽¹⁰⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

⁽¹¹⁾ Ks. valtiontuki NN 108/91, 26 päivänä syyskuuta 1991 päivätty kirje SG(91) D/17825.

tämisestä saatava synergiaetu että tuotannon muuttaminen sopimustuotannoksi (toll-processing), koska sijoittajat eivät voineet vielä vuonna 1996 ennustaa, milloin rakenneuudistustoimenpiteiden vaikutukset alkaisivat näkyä.

ii) "Worst-case-skenaarion" uskottavuus

Sekä KPMG että BvS:n johtokomitea arvioivat kuitenkin suunnitelman uskottavaksi. Tutkimamennettelyn aikana saamiensa tietojen perusteella komissio voi hyväksyä BvS:n perustelut.

- Rakenneuudistussuunnitelman uskottavuuden arvioimiseksi on ensiksi varmistettava, että oletukset perustuvat vuotuisen kassavirran kehitykseen. Jotta yritys voitaisiin luokitella suuntaviivojen mukaisesti elinkelpoiseksi, kassavirran olisi yleensä oltava riittävän korkea kattaakseen päivittäisen toiminnan lisäksi myös ylläpidosta ja jälleinvestoinneista aiheutuvat kustannukset.

CBW:n elinkelpoiseksi luokittelua varten ei kassavirran tässä tapauksessa kuitenkaan tarvitse varsinaisesti kattaa kyseisiä ylläpito- ja jälleinvestointitoimenpiteitä ensinnäkään sen vuoksi, että yrityssuunnitelmaan sisältyy jo vuotuisia ylläpitokustannuksia 4 miljoonaa Saksan markkaa. Toiseksi yrityksen laajan tervehdyttämisen yhteydessä vuosina 1997–1999 toteutettavat huomattavat investoinnit huomioon ottaen eivät jälleinvestoinnit liene tarpeen tätä ajanjaksoa välittömästi seuraavina vuosina, vaan vasta sitten, kun CBW:n tilanne on enemmän vakiintunut.

Näin ollen kassavirran ei tarvitse tässä tapauksessa kattaa ylläpito- ja jälleinvestointitoimenpiteitä. Vuodesta 1999 alkaen CBW:n kassavirran pitäisi olla kuitenkin positiivinen⁽¹²⁾. Tämä tarkoittaa sitä, että liiketoiminnan kustannukset voitaisiin tuolloin kattaa ja yritys pystyy rahoittamaan itse itsensä.

- Sijoittajan esittämässä rakenneuudistussuunnitelmassa joukko kustannustekijöitä arvioidaan hyvin huomattaviksi. Esimerkiksi poistot erottuvat poikkeuksellisen suurina korkeintaan kymmenen vuoden poistoajan vuoksi. Suunnitelman uskottavuuden selvittämiseksi laskentaperusteena on kuitenkin käytettävä poistoajaa, jossa otetaan huomioon laitosten tosiasiallinen käyttöaika. Olettaen, että käyttöomaisuuteen investoidaan ajanjaksona 1997–1999 yhteensä 83,3 miljoonaa Saksan markkaa ja että korvaavia investointeja ei tarvita ainakaan ennen vuotta 2005, poistokulut ovat todellisuudessa pienemmät (60 prosenttia) kuin millaisiksi ne on suunnitelmassa ennakoitu. Näin ollen yritys tekisi jo vuodesta 2001 alkaen positiivisia tuloksia.
- Joitakin B&R:n suunnitelmaan sisältyviä seikkoja ei ole otettu itse rakenneuudistussuunnitelmassa riittävästi huomioon. BvS on kuitenkin ottanut huomioon suunnitelman uskottavuutta arvioidessaan sekä synergiaedut että siirtymisen tuotannossa toll-processing-tekniikkaan, joiden seurauksena kustannukset todennäköisesti alenevat ja tuottavuus lisääntyy.

iii) Yrityksen nykytila

Menettelyn kuluessa Saksa on esittänyt päivitettyjä lukuja, joiden mukaan yrityksen tuloksen odotetaan olevan positiivinen vuodesta 2000 alkaen:

miljoonaa Saksan markkaa

Ilmoituksessa esitetyt tiedot						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liikevaihto	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Liiketoiminnan tulos	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Bruttokassavirta	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁽¹²⁾ Alkuperäisessä suunnitelmassa vuosille 1997 ja 1998 ennakoitiin negatiivista kassavirtaa, joka oli tarkoitus kattaa mainitulla kassavirran tasoittamiseen varatulla 9 miljoonalla Saksan markalla.

miljoonaa Saksan markkaa

Komission menettelyn aikana saamat tiedot

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liikevaihto	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Muuttuvat kulut	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kiinteät kulut	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Poistot	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Henkilöstökulut	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Liiketoiminnan tulos	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Bruttokassavirta	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Kuten taulukosta käy ilmi, CBW:n taloudellinen tilanne on parantunut selvästi. Vuoden 1997 liikevaihto muodostui huomattavasti ennakoitua paremmaksi; se onnistuttiin nostamaan ilmoituksessa käytettyä worst-case-skenaariota 30 prosenttia korkeammaksi.

Menettelyn aikana annetut tiedot ovat todenmukaisia myös seuraavista syistä:

- Parantunut tilanne johtuu ensimmäisistä rakenneuudistustoimenpiteistä, jotka on toteutettu vuosina 1997 ja 1998 ja jotka liittyivät markkinointistrategiaan, tutkimusyksiköiden yhdistämiseen yhdeksi analyysikeskukseksi, ISO 9001 -standardin käyttöönottoon ja tietoteknisten järjestelmien käyttöönottoon.
- Saksan viranomaisten mukaan CBW on saavuttanut alan suuryritysten keskuudessa tietyn maineen sopimustoimittajana — strategisia asiakkaita ovat [...]. Yritys saa pelkästään tämän uuden maineensa avulla kiinteitä ja mahdollisia toimitussopimuksia kolmeksi vuodeksi ja pitemmäksikin ajaksi. Kuuden liiketoimintayksikön yhdistäminen yhdeksi yksiköksi ja tuotannon muuttaminen sopimustuotannoksi ovat osoittautuneet valteiksi yrityksen menestymiselle.
- Tätä CBW:n rakenneuudistuksen myötä tapahtunutta edistymistä vahvisti epäilemättä vielä maailmanmarkkinoilla vuonna 1997 tapahtunut myönteinen kehitys.

Kaikki mainitut tekijät antavat myönteistä kuvaa yrityksen elinkelpoisuuden palauttamisesta ja tukevat samalla BvS:n perusteluja, jotka herättivät epäilyksiä vielä vuonna 1997, kun tutkintamenettelyä aloitettiin. CBW:n nykyinen tilanne vahvistaa yrityksen elinkelpoisuuden palauttamista koskevan BvS:n aikaisemman arvion.

b) Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estäminen

Asianomaiset kolmannet eivät vahvistaneet menettelyn aloittamisen yhteydessä esitettyjä merkityksellisillä markkinoilla vallitsevaa liikakapasiteettia koskevia epäilyksiä. Kemian teollisuuden raaka-aineena käyttämä tuotetta Anilin 310 lukuun ottamatta ei komissiolla ole tietoja kyseisten markkinoiden kapasiteettitilanteesta niiden tuotteiden osalta, joita CBW valmistaa. Anilin 310 -tuotteen markkinoilla kuitenkin näyttää olevan jonkin verran liikatuotantoon liittyviä vaikeuksia⁽¹³⁾. Koska CBW on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tukialueella sijaitseva pk-yritys, komissio ei kuitenkaan sovelta kapasiteetin vähentämistä koskevaa vaatimusta yhtä ankarasti. Tästä huolimatta kemian alan ja ennen kaikkea lääketeollisuuden tarvitsemien tuotteiden markkinat ovat kehittymässä hyvin suotuisasti. Toisaalta aniliinin tuotannon osuus on kokonaistuotannosta vain 10 prosenttia. Siksi komissio katsoo, ettei kapasiteetin vähentäminen ole tässä tapauksessa tarpeellista.

⁽¹³⁾ CBW käsittää kaikkiaan kuusi tuotantoyksikköä: Aniline, Azo-Ost, Camposan, Nitrochlorbenzoldestillation, Pharmabau ja kokeilutehdas.

c) Tuen suhteellisuus

Vaikka otettaisiin huomioon, että tässä tapauksessa kysymyksessä on johdon tekemä yritysosto, alun perin suunniteltu sijoittajien rahoitusosuus (noin 3,5 prosenttia) oli silti riittämätön. Saksa on kuitenkin ilmoittanut komissiolle menettelyn aikana, että (yksityiset) luottolaitokset ovat yrityksen liiketoiminnan suotuisan kehityksen vuoksi luopuneet vaatimuksesta, että osavaltion on myönnettävä valtiontakaukset yhteensä 10 miljoonan Saksan markan luotoille. Tämän luopumisen kanssa samanaikaisesti sijoittajien osuus on korotettu yhteensä 22,875 miljoonaan Saksan markkaan⁽¹⁴⁾. Noin 19 prosentin rahoitusosuuden vuoksi sijoittajien osuus vaikuttaa näin ollen kohtuulliselta ottaen huomioon, että kysymyksessä on johdon suorittama yritysosto. Lisänä on vielä ostohinnan muuttuva osa, joka arvioidaan nykyisin yrityksen selvästi parantuneen tilanteen vuoksi noin 20 miljoonaksi Saksan markaksi⁽¹⁵⁾.

Yrityksen parantunut tilanne huomioon ottaen komission oli tutkittava, onko tuen intensiteetti rajoittunut rakenneuudistuksen edellyttämään vähimmäismäärään. BvS:n myöntämiin tukiin kuuluu vuosien 1997 ja 1998 alun perin negatiiviseksi ennustetun kassavirran tasoittaminen 9 miljoonalla Saksan markalla. Saksa on tosin ilmoittanut komissiolle menettelyn aikana, että vuoden 1997 kassavirta oli [...] ja vuoden 1998 kassavirran ennustetaan myös muodostuvan positiiviseksi⁽¹⁶⁾. Koska kassavirta on parantunut näin huomattavasti, komissio katsoo, että suunniteltu kassavirran tasoitus ylittää rakenneuudistuksen edellyttämän tuen vähimmäismäärän. Siksi suunniteltu kassavirran tasoitus on katsottava yhteismarkkinoille soveltumattomaksi tueksi.

VI PÄÄTELMÄ

Sachsen-Anhaltin osavaltion liittovaltion ja osavaltion yhteisen alueellisen talousrakenteen parantamista koskevan puiteohjelman perusteella myöntämä 28,8 miljoonan Saksan markan rahoitus on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Se on kuitenkin poikkeuksetta myönnetty osana ilmoitettuja ja komission hyväksymiä tukiohjelmia, joissa asetetut ehdot se täyttää.

BvS:n toimenpiteet, jotka on katsottava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi valtiontuiksi ja joiden määrä voidaan laskea yhteensä 66,34 miljoonaksi Saksan markaksi, on tutkittu sen määrittämiseksi, voidaanko niihin soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa ja noudattavtko ne vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnetty 1,28 miljoonaa Saksan markkaa ei ole valtiontukea⁽¹⁷⁾.

Sijoittajan valintamenettelyä koskeville epäilyksille ei ole saatu menettelyn aikana vahvistusta. Kilpailun toteuttamisesta vastasi KPMG. B&R:n tervehdyttämisohjelmaan sisältyvä julkinen rahoitusosuus oli hieman korkeampi kuin F&L:n esittämä. BvS valitsi kuitenkin Bräutigamin ja Riemannin suunnitelman, koska se piti tätä kyseisten sijoittajien maksukykyisyyden vuoksi luotettavampana. Yritysryhmä F&L ei onnistunut poistamaan rahoitussuunnitelmiinsa kohdistuvia BvS:n epäilyksiä. Maksukykyisyys on aina ollut BvS:lle ensisijainen peruste ostajan valinnassa. Koska B&R:n ja F&L:n edellyttämien tukimäärien ero oli mitätön, komissio hyväksyy BvS:n valinnalleen esittämät perusteet. Lisäksi BvS on valinnut B&R:n sijoittajaksi valitessaan nykyaikaisen suunnitelman, koska suunnitelmaan sisältyi CBW:n tuotannon muuttaminen sopimus-tuotannoksi (toll-processing).

Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen yhteydessä esitetyt yrityksen elinkelpoisuuden palauttamista koskevat vakavat epäilykset poistuivat menettelyn aikana annettujen tietojen ansiosta. BvS arvioi raken-

⁽¹⁴⁾ Osuus koostuu 1 miljoonan Saksan markan kauppahinnasta, omaisuudenhoitoyhtiön 8,857 miljoonan Saksan markan velkojen vastuulleotosta (velat), osakepääoman korotuksesta 3 miljoonalla Saksan markalla sekä yhteensä 10 miljoonan Saksan markan investointi- ja käyttöomaisuuslainasta. Lainat lasketaan mukaan sijoittajan rahoitusosuuteen, koska osavaltio ei enää takaa niitä.

⁽¹⁵⁾ BvS:n 12 päivänä marraskuuta 1998 pidetyssä neuvottelussa antamien tietojen mukaan.

⁽¹⁶⁾ Tässä yhteydessä on syytä todeta, että itse yksityistämissopimuksessa on määrätty tämän kassavirran tasoituksen maksamisesta takaisin aina 6,4 miljoonaan Saksan markkaan saakka, jos kassavirta ei jää negatiiviseksi.

⁽¹⁷⁾ Treuhandsaltin toiminnasta tehty komission päätös asiassa NN 108/91, 26 päivänä syyskuuta 1991 päivätty kirje SG(91)D/17825.

neuedistussuunnitelman sen perustietoja koskevista äärimmäisen varovaisista oletuksista huolimatta luotettavaksi. Komissio on tästä arviosta samaa mieltä. Koska vuodesta 1999 alkaen odotettiin positiivista kassavirtaa, jolla voitaisiin kattaa liiketoiminnan kustannukset, yrityksen pitäisi periaatteessa pystyä rahoittamaan itse itsensä. CBW:n elinkelpoisuuden palauttamista koskeva BvS:n ennuste saa yrityksen nykytilan myötä vahvistuksen, koska vuoden 1997 kassavirta on muodostunut positiiviseksi.

Komissio laskee sijoittajien osuuden yrityksen rakenneuudistuksen kokonaiskustannuksista olevan 19,1 prosenttia. Lisäksi on olemassa kauppahinnan muuttuva osa. Koska kysymyksessä on johdon suorittama yritysosto, sijoittajien rahoitusosuus katsotaan näin ollen riittäväksi.

Yrityksen nykyinen tilanne on huomattavasti suotuisampi kuin alkuperäisessä suunnitelmassa ennakoitiin. Koska bruttokassavirta oli vuonna 1997 positiivinen ([...]) ja vuoden 1998 vastaava tulos lienee myös positiivinen, komissio toteaa, että negatiivisen kassavirran tasoittaminen 9 miljoonalla Saksan markalla ylittää rakenneuudistuksen edellyttämän vähimmäismäärän eikä siksi sovellu yhteismarkkinoille.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Toimenpiteet, joiden arvo on 1,28 miljoonaa Saksan markkaa ja jotka Saksa aikoo toteuttaa yrityksen Chemie GmbH Bitterfeld-Wolfen (CBW) hyväksi osana 1 päivää heinäkuuta 1990 edeltävältä ajalta peräisin olevien aikaisempien rasitteiden hoitamista, eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2. Valtiontuki, jonka Saksa aikoo myöntää CBW:lle ja joka on määrältään 57,34 miljoonaa Saksan markkaa koostuen 46,1 miljoonan Saksan markan investointiavustuksesta sekä 11,24 miljoonan Saksan markan purkutyö- ja infrastruktuurikustannusten maksamisesta, soveltuu yhteismarkkinoille,

3. Suuruudeltaan 9 miljoonan Saksan markan valtiontuki, jonka Saksa aikoo myöntää yritykselle Chemie GmbH Bitterfeld-Wolfen negatiivisen kassavirran tasoittamiseen, ei sovellu yhteismarkkinoille. Tämän vuoksi tätä tukea ei saa myöntää.

2 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavalalle.

Tehty Brysselissä 20 päivänä heinäkuuta 1999.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 25 päivänä marraskuuta 1999,****sosiaaliturvamaksujen alentamista koskevien lakien nro 30/1997 ja nro 206/1995 mukaisista Venetsian ja Chioggian alueella sijaitseviin yrityksiin kohdistuvista tukitoimenpiteistä**

(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 4268)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2000/394/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen⁽¹⁾ ja erityisesti sen 14 artiklan,on EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti pyytänyt asianomaisia esittämään huomautuksensa⁽²⁾ ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I

MENETTELY

- (1) Italian viranomaiset ovat toimittaneet komissiolle 10 päivänä kesäkuuta 1997 päivätyllä kirjeellä sosiaaliturvamaksujen alentamisesta annetun lakitekstin, eli 31 päivänä joulukuuta 1996 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 669, jota on muutettu 28 päivänä helmikuuta 1997 annetulla lailla nro 30, 27 artiklan. Italia on toimittanut kyseiset tiedot yritysten sosiaalikulujen alentamisesta Etelä-Italiassa tehdyn komission päätöksen 95/455/EY⁽³⁾ 5 artiklan nojalla. Kyseisen artiklan nojalla Italian hallituksen on ilmoitettava komissiolle kaikista säännöksistä, joita se antaa toteuttaakseen komission päätöksen mukaisia toimenpiteitä Sisilian, Calabrian, Sardinian, Basilicatan, Apulian, Molisen ja Abruzzon alueilla sijaitseviin yrityksiin sovelletun sosiaaliturvamaksujen alentamisjärjestelmän asteittaiseksi purkamiseksi.
- (2) Ilmoitettuja säädöksiä tarkasteltaessa on käynyt ilmi, että järjestelmän purkusuunnitelman täytäntöönpanon ohella niillä ulotetaan sosiaaliturvamaksujen alentaminen Venetsian ja Chioggian kaupunkeihin. Komissio on pyytänyt lisätietoja 1 päivänä heinäkuuta 1997 päivätyllä

kirjeellä. Koska lisätietoja ei ole saatu, asiasta on muistutettu 28 päivänä elokuuta 1997 päivätyllä kirjeellä.

- (3) Koska Italian viranomaiset eivät ole toimittaneet selvennyksiä, komissio on 17 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä ilmoittanut Italialle päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (nykyisen 88 artiklan 2 kohdan) mukainen menettely, joka koskee lain nro 30/1997 27 artiklan ja 29 päivänä maaliskuuta 1995 annetun asetuksen nro 96, sellaisena kuin se on muutettuna 27 artiklan korvaavalla lailla nro 206/1995, 5 a artiklan mukaisia tukia. Näillä säännöksillä Etelä-Italiaa varten tarkoitettujen sosiaaliturvamaksujen alennukset ulotetaan Venetsian ja Chioggian kuntiin.
- (4) Menettelyn kuluessa yksi asianomainen eli Venezia vuole vivere -komitea (jäljempänä 'komitea') on esittänyt huomautuksensa 17 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyllä kirjeellä. Komitea on toimittanut muistion, joka perustuu COSES-tutkimus- ja koulutuslaitoksen (Consortio per la ricerca e la formazione) laatimaan tutkimukseen. Kyseisessä tutkimuksessa tarkastellaan vaikeuksia, joita laguunin alueella toimivat yritykset kohtaavat Manner-Italiassa sijaitseviin yrityksiin verrattuna.
- (5) Huomautukset on toimitettu Italialle.
- (6) Italian viranomaiset ovat toimittaneet 23 päivänä tammikuuta 1999 huomautuksensa seuraavista seikoista:
- a) INPS:n (Istituto Nazionale Previdenza Sociale, kansallinen sosiaaliturvaa hoitava laitos) laatima taulukko, jossa on eritelty myönnettyjen sosiaaliturvamaksujen alennukset lajeittain, tuensaajarytysten lukumäärä ja koko, järjestelmän piiriin kuuluvien työntekijöiden lukumäärä ja myönnettyjen tukien määrä aloittain ja vuosittain;
- b) Italian viranomaisten mielipide kyseisten toimenpiteiden luonteesta sekä tämän menettelyn kohteena olevien tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille;
- c) Italian viranomaisten mielipide mahdollisesti yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien takaisinperimisestä.

⁽¹⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.⁽²⁾ EYVL C 51, 18.2.1998, s. 9.⁽³⁾ EYVL L 265, 8.11.1995, s. 23.

- (7) Myös Venetsian kunta on lähettänyt kirjeen, jossa se huomauttaa muun muassa, että kyseiseen ohjelmaan kuuluvien toimenpiteiden edunsaajina on myös kunnallisia yrityksiä. Kunta korostaa, että kyseessä olevien yritysten tehtävänä on tarjota yleisen edun mukaisia julkisia palveluja. Näin ollen Venetsian kunnallishallinto vetoaa Venetsian ja Chioggian kunnallisten yritysten sosiaaliturvamaksujen alentamisen osalta EY:n perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdassa (nykyisen 86 artiklan 2 kohdassa) mainittuun poikkeukseen. Komissio on toimittanut nämä huomautukset Italialle.
- (8) Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet komissiolle 10 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyllä kirjeellä yhtyvän täysin Venetsian kunnan pyyntöön soveltaa 86 artiklan 2 kohdan mukaista poikkeusta Venetsian ja Chioggian kunnallisten yritysten sosiaaliturvamaksujen alentamiseen.
- (9) Koska Italia ei ollut toimittanut komissiolle kaikkia tarvittavia tietoja sen arvioimiseksi, voidaanko Venetsian ja Chioggian kunnallisten yritysten hyväksi toteutettuihin toimenpiteisiin soveltaa EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdassa mainittua poikkeusta, komissio on 23 päivänä kesäkuuta 1999 tekemällään päätöksellä määrännyt Italian toimittamaan sille kaikki tarvittavat asiakirjat ja tiedot, jotta se voi tutkia kyseisten alennusten soveltuvuuden yhteismarkkinoille.
- (10) Italian viranomaiset ovat vastanneet tähän komission päätökseen 27 päivänä heinäkuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.
- (11) Italian viranomaisten ja komission välinen kokous on pidetty Brysselissä 12 päivänä lokakuuta 1999.
- (12) Muut jäsenvaltiot tai asianomaiset eivät ole toimittaneet huomautuksia.

II

YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

- (13) Tarkasteltavana ovat seuraavat tukitoimenpiteet, joista säädetään lain nro 206/1995 5 a artiklassa sekä lain nro 30/1997 27 artiklassa:
- a) Venetsiassa ja Chioggiassa sijaitsevien yritysten sosiaaliturvamaksujen alentaminen, josta säädetään 5 päivänä elokuuta 1995 annetun työministeriön asetuksen (jota päätös 95/455/EY koskee) 1 artiklassa;
- b) Venetsiassa ja Chioggiassa sijaitsevissa yrityksissä luotuja uusia työpaikkoja koskeva, 5 päivänä elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 2 artiklan mukainen vapautus sosiaaliturvamaksuista.

INPS:n toimittamat tiedot on esitetty yhteenvetona seuraavassa taulukossa:

Kausi 1995—1997 — vuosittaiset keskiarvot

	Sosiaaliturvamaksujen yleinen alentaminen (5. elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 1 artikla)	Työpaikkojen luomiseen myönnettävä vapautus (5. elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 2 artikla)
Tuen määrä	73 miljardia Italian liiraa (37,7 miljoonaa euroa)	567 miljoonaa Italian liiraa (292 831 euroa)
Tuettujen yritysten määrä	1 645	165

- (14) Italian viranomaiset ovat myös ilmoittaneet lopettaneensa ohjelman soveltamisen 1 päivästä joulukuuta 1997 alkaen.
- (15) INPS huomauttaa, että vuoden mittainen vapautus sosiaaliturvamaksuista koskee vain niitä uusia työpaikkoja, jotka yritys on luonut viitekauteen (vapauttamiskautta edeltävän marraskuun 30 päivä) verrattuna. Yritys ei ole saanut irtisanoa työntekijöitään ja työllistettävien työntekijöiden on oltava työttömiä. Tuen määrä vuodessa työntekijää kohti on Italian viranomaisten mukaan keskimäärin 300 euroa.
- (16) EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisen yhteydessä komissio on huomauttanut, että sosiaaliturvamaksujen alentaminen olemassa olevien työpaikkojen osalta oli lähtökohteisesti toimintatukea. Tämän tyyppiset tuet voidaan hyväksyä vain tietyin edellytyksin ja ainoastaan (EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisilla alueilla. Tarkasteltavina olevat Chioggian

ja Venetsian kaupungit eivät ole oikeutettuja kyseiseen poikkeukseen, sillä ne eivät sijaitse tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistön (NUTS) II-tason alueella, jolla BKT henkeä kohti laskettuna on alle 75 prosenttia yhteisön keskiarvosta⁽⁴⁾. Uusien työpaikkojen sosiaaliturvamaksuista vapauttamisen osalta komissio on huomauttanut, ettei se voinut ottaa kantaa siihen, oliko tuen määrä oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, koska kyse oli täydellisestä vapauttamisesta ja koska Italian hallitus ei ollut toimittanut lisätietoja tuen arvioimiseksi. Lisäksi Chioggian kaupunki on oikeutettu 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaiseen aluetukeen, mutta Venetsian kaupunki on oikeutettu siihen vain osittain. Komissio oli epäillyt toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, koska tarkasteltavana oleva tuki työllisyystuen suuntaviivojen mukaisen aluetukialueen ulkopuolella sijaitsevilla Venetsian alueilla ei näyttänyt olevan rajoitettu pieniin ja keskisuuriin yrityksiin eikä sen tarkoituksena näyttänyt olevan eräiden sellaisten työntekijäryhmien työhön-oton edistäminen, joilla on erityisiä vaikeuksia työmarkkinoille pääsyssä tai sinne palaamisessa.

III

ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

A Sosiaaliturvamaksujen alentamiseen sisältyvä tuki

Italian viranomaisten huomautukset

- (17) Italian viranomaiset korostavat toisaalta, että alentamalla sosiaaliturvamaksuja pyritään pienentämään laguunin saarilla toimiville yrityksille syntyviä lisäkustannuksia, ja toisaalta, että niitä myönnetään Venetsian saarille sijoitautuneiden yritysten kaikille työntekijöille. Kyseisille yrityksille syntyy seuraavia lisäkustannuksia:
- a) korkeista kiinteistöjen hinnoista ja vuokrista sekä mukauttamis- ja kunnossapitokustannuksista johtuvat korkeat sijoittautumiskustannukset;
  - b) tarvikkeiden ja kauppatavaran kuljetukseen liittyvät ja toistuvista uudelleenlastauksista syntyvät logistiset kustannukset;
  - c) kaupungissa toimimisesta ja kyseisen kaupungin matkailutoiminnasta johtuvat korkeat tavaroiden ja palvelujen hinnat;

- d) historiallisen perinnön ja maiseman suojelemisesta sekä erityisistä turvallisuusmääräyksistä johtuviin lain mukaisiin sitoumuksiin ja rajoituksiin liittyvät lisäkustannukset;
- e) ympäristöolosuhteista (tulvista, sumusta ja vuorovedestä) aiheutuvat kustannukset; ja
- f) väestön vähenemisestä ja vanhenemisestä aiheutuvat kustannukset, minkä vuoksi lähitöällä toimii harvempia yrityksiä.

(18) Sosiaaliturvamaksujen alentamista ei pitäisi pitää tukena, jos sillä ei mitenkään vahvisteta tuensaajayritysten asemaa. Näitä toimenpiteitä olisi mieluummin pidettävä korvauksena laguunin alueella toimiville yrityksille aiheutuvista suuremmista kustannuksista.

(19) Italian viranomaiset pyrkivät osoittamaan COSES:n laattiman tutkimuksen avulla, että venetsialaisille yrityksille aiheutuvat lisäkustannukset ovat paljon suuremmat kuin sosiaaliturvamaksujen alentamisesta saatava hyöty⁽⁵⁾.

(20) Laguunin alueelle sijoittautuneiden yritysten ei näin ollen voida katsoa saavan kustannushyötyä muiden yritysten tavanomaisesti maksamiin kustannuksiin nähden. Sen sijaan Italian viranomaisten mielestä julkisella toimenpiteellä voidaan osin palauttaa yritysten välinen kilpailu. Näin ollen tuki vaikuttaa kilpailuun palauttamalla sen ainakin osin, minkä seurauksena yritykset voivat kilpailulla keskenään tasavertaisesti.

(21) Ilman tätä tukea kaupunki jäisi Italian viranomaisten mukaan oman onnensa nojaan, mistä on jo osoituksena yritysten pyrkimys siirtyä Manner-Italian alueelle.

Komitean huomautukset

(22) Komitea korostaa huomautuksissaan edellä esitettyjä seikkoja sekä sitä, että tuki ei aiheuta todellista eikä potentiaalista kilpailun vääristymistä, koska maksuja alentamalla korvataan laguunin alueella toimiville yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Komitean esittämä kustan-

⁽⁴⁾ Vrt. perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamismenettelystä alueellisiin tukiin annetun komission tiedonannon 1 kohta, EYVL C 212, 12.8.1988, s. 2, myöhemmin korvattu alueellisia valtiontukia koskevilla suuntaviivoilla, EYVL C 74, 10.3.1988, s. 9.

⁽⁵⁾ COSES:n tutkimuksen mukaan sosiaaliturvamaksujen alentamisen vaikutus tuensaajayritysten liikevaihtoon on keskimäärin noin 2,9 prosenttia, kun taas lisäkustannusten vaikutus liikevaihtoon on 9,5 prosenttia.

nuserittely on pitkälti Italian viranomaisten esittämän kaltainen⁽⁶⁾. Kyseisten toimenpiteiden tarkoituksena on komitean mukaan mahdollistaa yritysten välinen todellinen kilpailu, mikä on myös perustamissopimuksen tavoitteiden mukaista. Toimenpiteet eivät kuitenkaan vaaranna kilpailua, minkä vuoksi ne eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

- (23) Komitea korostaa lisäksi, että kyseisten maksunalennusten ja Venetsiassa toimimisesta aiheutuvien lisäkustannusten välillä on suora ja erottamaton yhteys. Näillä toimenpiteillä ei niinkään edistetä työllisyyttä, vaan ne liittyvät alueen kehittämiseen. Koska toimenpiteet ovat luonteeltaan puhtaasti kompensoivia⁽⁷⁾, tutkimuksen laatijat päättelevät, ettei kyseisiä maksunalennuksia voida pitää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisina tukina.

Venetsian kunnan huomautukset

- (24) Venetsian kunta huomauttaa, että se, onko sosiaaliturvamaksujen alentaminen luonteeltaan tukea, riippuu myös sen vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun.
- (25) Kunta huomauttaa, että Venetsian kaupunki on pyytänyt päästä seuraavaksi ohjelmakaudeksi rakennerrahastojen tavoitteen 2 mukaiseksi kohdealueeksi. Tukien julistaminen yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja niiden takaisinperiminen mitätöisi kunnan mukaan rakennerrahastojen ja näin ollen myös koheesiopolitiikan toimenpiteillä aikaansaadut edulliset vaikutukset. Sillä, että kaupunki ei tällä hetkellä ole tavoitteen 2 mukainen kohde-

alue, ei kuitenkaan ole merkitystä, koska sen todellinen tilanne ei eroa tilanteesta, joka tulee vallitsemaan 1 päivänä tammikuuta 2000, jolloin rakennerrahastojen uusi ohjelmakausi käynnistyy.

- (26) Venetsian kunnan mukaan perustamissopimusten koheesiota ja kilpailua koskevien määräysten tarkastelu osoittaa, että perustamissopimuksessa on koheesiosäännöt asetettu ensisijaisiksi, jolloin nämä ovat normihierarkiassa kilpailusääntöjen yläpuolella. Venetsian mukaan tästä seuraa, että kilpailulainsäädännöllä ja erityisesti valtiontukilainsäädännöllä pyritään takaamaan tasavertainen kilpailu eikä vapaata kilpailua. Kuitenkin ensin mainittu on mahdollista ainoastaan takaamalla vapaan kilpailun edellytykset.

B TUKIEN SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

Italian viranomaisten huomautukset

- (27) Siinä tapauksessa, että kyseisiä julkisia toimenpiteitä pidetään tukina, Italian viranomaiset pyytävät, että niihin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (nykyisen 87 artiklan) 3 kohdan a ja c alakohtaa, koska toimenpiteiden päämäärä on alueellinen kehittäminen ja koska niiden vaikutus kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan on vähäinen. Italian viranomaiset perustelevat alueellisen poikkeuksen soveltamista taloudellisella yhteenkuuluvuudella; yrityksille annetaan mahdollisuus pyrkiä yhteisön tavoitteisiin, mikä ei markkinavoimien avulla voisi toteutua kohtuullisessa ajassa. Italian viranomaiset viittaavat lisäksi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön⁽⁸⁾ ja vaativat, että komissio tutkii kyseisten toimenpiteiden vaikutuksen kilpailuun.
- (28) Italian viranomaiset vahvistavat, että kyseisillä toimenpiteillä estetään Venetsian kaupungin väestökato, sen teollisen toiminnan taantuminen ja Venetsian muuttuminen "museokaupungiksi", joka on menettänyt elinvoimaisuutensa ja kehitysmahdollisuutensa.
- (29) Ne toteavat, ettei sosiaaliturvamaksujen alentaminen ole perusteltavissa yhteisön eri puitesäännöillä, ja että komission olisi vältettävä soveltamista näitä periaatteita liian jyrkästi, sillä se ei olisi perustamissopimuksessa mainittujen poikkeusten hengen mukaista.
- (30) Italian viranomaiset muistuttavat komission toteavan kaupunkien ongelma-alueilla toimiville yrityksille myönnettävälle valtion tuelle annetuissa yhteisön puitteissa⁽⁹⁾ etteivät aluetuen säännöt vastaa maantieteellisesti rajattu-

⁽⁶⁾ Komitea mainitsee seuraavat lisäkustannukset:

- logistiset ja rakenteelliset kustannukset, joihin kuuluvat korkeammat rakennusten kunnossapito- ja mukauttamiskustannukset, kustannukset varastoista, joiden on kosteussyistä ja vuoroveden vuoksi sijaittava normaalia korkeammalla, kiinteistöjen korkeammat myynti- ja vuokrahinnat sekä arkkitehtonisista, maisemallisista ja turvallisuussyistä johtuvat rajoitukset;
- toimintakustannukset, joihin kuuluvat useita uudelleenlastauksia edellyttävä tarvikkeiden ja kauppatavaran kuljetus, sekä hyödykkeiden ja palvelujen korkea hinta, joka johtuu osittain siitä, että kysyntä on vilkkaan matkailun vuoksi aina suhteellisen vakaata hinnankorotuksista huolimatta;
- korkeammat henkilöstökustannukset, jotka syntyvät siitä, että työntekijöille on maksettava korvauksia, jotta he suostuvat työskentelemään Venetsiassa;
- kaupalliset haitat, jotka aiheutuvat Venetsian väestön vähenemisestä ja vanhenemisestä, joka vaikeuttaa yhteydenpitoa asiakkaisiin ja tuotteiden markkinoille saattamista; ja
- sääolosuhteiden (tulvien, sumun ja vuoroveden) aiheuttamat haitat.

⁽⁷⁾ Italian viranomaiset muistuttavat toimenpiteen puolueettomuudesta ja mainitsevat Ranskan tekstiili-, jalkine- ja vaatetusalan valtiontuesta, jotka myönnettiin työaikojen rakenneuudistukseen liittyvinä sosiaaliturvamaksujen alennuksina, (EYVL C 357, 26.11.1996, s. 5).

⁽⁸⁾ Yhdistetty asia 296/82, Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek BV v. komissio, tuomio 23.3.1985 (Kok. 1985, s. 809).

⁽⁹⁾ EYVL C 146, 14.5.1997, s. 6.

jen alueiden edellytyksiä. Näin komissio Italian viranomaisten mielestä myöntää, että kyseisillä puitteilla on alueellisia tavoitteita, joihin niiden mielestä kuuluu myös yritysten muualle siirtymisen aiheuttaman väestökadon ja kaupunkialueiden rappeutumisen estäminen. Tämä puolestaan johtuu alueelle jääville yrityksille aiheutuvista korkeista kustannuksista.

- (31) Samoja perusteita on Italian viranomaisten mukaan käytetty muutettaessa menetelmää, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamista Pohjois-Euroopan alueille myönnettävään tukeen⁽¹⁰⁾.
- (32) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan mukaisia poikkeuksia voidaan viranomaisten mukaan soveltaa kyseisiin toimenpiteisiin seuraavista syistä:
- a) sosiaaliturvamaksujen alentaminen edistää Venetsian saarialueen pitkän aikavälin kehitystä;
- b) on yhteisön edun mukaista, että näitä toimenpiteitä toteutetaan Venetsian saarialueella. Venetsian talouden pelastaminen on yhteydessä kaupungin säilyttämiseen, sillä kaupungilla on koko maailman laajuisen merkitys, jonka myös UNESCO on vahvistanut;
- c) tarkasteltavana olevat toimenpiteet eivät vaikuta yhteisön sisäiseen kauppaan, koska niillä korvataan venetsialaisille yrityksille syntyviä lisäkustannuksia ja koska Venetsian talous palvelee paikallisia tarpeita.
- (33) Venetsian tilanteen erikois- ja ainutlaatuisuuden vuoksi komission ei näin ollen pitäisi arvioida kyseisiä toimenpiteitä liian ankarasti. Tukea saavien alueiden sijainnin saarella pitäisi vahvistaa tätä lähestymistapaa Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn saaristoalueita koskevan julistuksen nro 30 valossa.
- Komitean huomautukset*
- (34) Komitea katsoo, että mikäli komissio pitää toimenpiteitä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisena valtiontukena, sen olisi sovellettava niihin 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa määrättyjä poikkeuksia, sillä ne ovat luonteeltaan aluetukia, niillä on vain vähäiset vaikutukset yhteisön sisäiseen kauppaan ja niillä edesautetaan Venetsian historiallisen ja taiteellisen perinnön säilyttämistä.
- (35) Komitea korostaa, että maksujen alentamisesta hyötyvä alue on osin oikeutettu 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaiseen poikkeukseen.
- (36) Komitea viittaa Italian viranomaisten jo esittämiin perusteluihin, joilla pyritään saamaan komissio arvioimaan kyseisiä sosiaaliturvamaksujen alennuksia joustavammin.
- (37) Komitea muistuttaa erityisvaatimuksista, jotka ovat kaupunkien ongelma-alueita koskevien puitteiden perustana. Komitean mukaan komissio on soveltanut näitä sääntöjä joustavasti Madridin maakunnan pohjoisosassa, missä se on soveltanut 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa; kyseinen alue on määritelty NUTS III -tason alueeksi, vaikka se ei täyttänyt hyväksymisehtoja.
- (38) Komissio on lisäksi samankaltaisten ongelmien johdosta, joista myös Venetsia kärsii, muuttanut 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamis-sääntöjä Pohjois-Euroopan harvaanasuttujen alueiden osalta. Näin ollen myös saarialueisiin pitäisi suhtautua myönteisesti, kuten edellä mainitussa julistuksessa nro 30 määrätään.
- (39) Kyseiset tuet ovat komitean mukaan myös tukien suhteuttamista koskevan säännön mukaisia, sillä ne ovat ainoa keino, jolla vähennetään yritysten poismuuttoa Manner-Italiaan.
- (40) Myönnettyt tuet eivät komitean mukaan muuta jäsenvaltioiden välistä kauppaa yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla, sillä useimmat tuensaajayrityksistä ovat pk-yrityksiä, jotka ovat jo saaneet tukea, jonka määrä jää vähämerkityksistä tukea koskevan de minimis -rajan alle. Kyseessä ovat pääasiassa paikallista toimintaa harjoittavat yritykset. Yritykset eivät ole saarella sijainnin aiheuttamien vaikeuksien vuoksi ulospäin kovinkaan kilpailukykyisiä vaikka ne joutuvat kohtaamaan ulkopuolista kilpailua. Venetsian vientiin suuntautuva tuotantotoiminta käsittää perinteisiä tuotteita, muun muassa lasia.
- (41) Edellä esitetyistä syistä kyseisten tukien voidaan komitean mukaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen nojalla. Komitea pyytää lisäksi 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa mainitun poikkeuksen soveltamista; jotta Venetsia säilyisi UNESCO:n suojelukohteiden joukossa, on kaupungin talouden ja siten myös yritysten elvyttämistä tuettava. Kaupunki olisi kutistunut museoksi ilman taloudellista ja sosiaalista rakennettaan. Tähän liittyen ja ottaen huomioon tilanteen ainutlaatuisuuden sekä sen, että kyseessä on hätätapaus, komitea pyytää, että komissio antaa neuvostolle ehdotuksen kyseisten tukien hyväksymisestä 87 artiklan kohdan e alakohdan nojalla.

⁽¹⁰⁾ EYVL C 364, 20.12.1994, s. 8.

Venetsian kunnan huomautukset

- (42) Kunta toistaa suurelta osin jo esitetyt väitteet pyytäänsään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa mainittujen alueellisten poikkeusten soveltamista. Kunta on pyytänyt hallitukselta, että Venetsia luettaisiin mukaan niihin alueisiin, joihin voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa. Laguunin alueella toimimisesta aiheutuvat lisäkustannukset ja ongelmat olisivat johtaneet yritysten taantumiseen ja poistumiseen markkinoilta ilman näitä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli tervehdyttää tuensaaajayritysten talous. Ilman tukia markkinavoimilla ei pystyttäisi saavuttamaan tavoitteita, joihin poikkeuksilla pyritään. Näistä tavoitteista voidaan mainita etenkin alueellisen kehittämisen tavoite.

C Kunnalliset yritykset

- (43) Venetsian kunta vahvistaa, että eräät kunnalliset yritykset ovat hyötynneet alennuksista. Se korostaa, että kyseessä ovat yritykset, joiden tehtävänä on tarjota yleisen edun mukaisia julkisia palveluja. Näin ollen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽¹⁾ mukaan kyseisiin toimenpiteisiin voitaisiin soveltaa 86 artiklan 2 kohdassa mainittua poikkeusta.
- (44) Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet olevansa täysin samaa mieltä Venetsian kunnan huomautuksista, joilla se pyytää 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen soveltamista Venetsian ja Chioggian kunnallisten yritysten sosiaaliturvamaksujen alentamiseen.

D Vähämerkityksistä tukea koskeva de minimis-sääntö

- (45) Italian viranomaiset ja Venetsian kunta huomauttavat, että suurin osa kyseessä olevista toimenpiteistä on suunnattu pk-yrityksille ja että niiden määrä on paljon de minimis -sääntöä pienempi⁽²⁾.

E Mahdollinen tukien takaisinperiminen

- (46) Italian viranomaiset viittaavat useisiin komission päätöksiin ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin osoittaakseen, että tukien takaisinperiminen on harkinnanvaraista. Lisäksi ne viittaavat päätökseen 95/455/EY, jonka 15 kohdassa komissio Italian viranomaisten tulkinnan mukaan esittää yleisperiaatteen, jonka mukaan takaisinperimisestä luopuminen on korvaus tuen kieltämisestä

erityisissä ja harvinaisissa tilanteissa, joissa vaikutus kilpailuun on vähäinen.

- (47) Italian viranomaiset viittaavat tässä yhteydessä kolmeen päätökseen, joissa komissio on erityisistä syistä luopunut takaisinperimisestä. Näin ollen Italian viranomaiset pitävät tällaisina erityisyyinä seuraavia seikkoja, joiden nojalla ne pyytävät, ettei tukia perittäisi takaisin:
- yritysten sijainti saarella;
  - yritysten toiminnan paikallisuus;
  - menettelyn kuluessa ei ole saatu huomautuksia kolmansilta osapuolilta; ja
  - ohjelman soveltaminen on lakkautettu 30 päivänä marraskuuta 1997.

IV

ARVIOINTI TUESTA

- (48) Kyseessä olevat toimenpiteet ovat osa tukiohjelmia, sillä niistä on säädetty kaikkia kyseisellä alueella sijaitsevia yrityksiä koskevalla lailla. Näin ollen ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽³⁾ mukaisesti niitä ei voida pitää tapauskohtaisena tukena, kuten komitea esittää.

Ohjelman mukaisten toimenpiteiden tuen luonne

- (49) Komissio katsoo, että kyseessä olevan ohjelman mukaiset toimenpiteet ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea. Etenkin toimenpiteet aiheuttavat INPS:lle sosiaaliturvamaksujen menetyksiä, mikä on verrattavissa julkisten varojen käyttöön. Toiseksi, toimenpiteitä kohdistetaan valikoiden laguunin alueella sijaitseviin yrityksiin, jotka eivät joudu vastaamaan yleensä yrityksen talousarvioon sisältyvistä menoista. Näin ollen kyseiset yritykset ovat edullisemmassa asemassa niihin kilpaileviin yrityksiin verrattuna, jotka joutuvat vastaamaan kaikista kustannuksista. Kolmanneksi, toimenpiteet vääristävät jäsenvaltioiden välistä kilpailua ja kauppaa, sillä sosiaaliturvamaksuja alennetaan kaikkien yritysten osalta, myös sellaisten yritysten osalta, jotka harjoittavat näiden valtioiden väliseen kauppaan kohdistuvaa taloudellista toimintaa. Erityisesti Italian viranomaisten toimittamista tiedoista käy ilmi, että tuensaaajayritykset toimivat muun muassa aloilla, joilla kauppa on vilkasta, kuten valmistusteollisuudessa ja palvelualoilla.

⁽¹⁾ Asia T-106/95, Fédération française des sociétés d'assurances v. komissio, tuomio 27.2.1997 (Kok. 1997, s. II-0229).

⁽²⁾ Komission tiedonanto vähämerkityksisestä tuesta, (EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9).

⁽³⁾ Yhdistetyt asiat C-324/90 ja C-342/90, Saksa ja Pleuger Worthington v. komissio, tuomio 13.4.1994 (Kok. 1994, s. I-1173).

- (50) Vaikka tuensaajayritykset ovat pääasiassa pk-yrityksiä, joiden toiminnan kansallisten markkinoiden ulkopuolella voidaan olettaa olevan vähäisempää, tarkasteltavana olevat toimenpiteet vääristävät kilpailua ja vaikuttavat yhteisön sisäiseen kauppaan, koska nämä yritykset vievät osan tuotannostaan muihin jäsenvaltioihin ja koska muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten mahdollisuudet viedä tuotteitaan ulkomaille supistuvat⁽¹⁴⁾.
- (51) Italian viranomaisten ja asianomaisten osapuolten huomautuksista, joiden mukaan toimenpiteillä korvataan laguunin alueella toimiville yrityksille syntyviä lisäkustannuksia, komissio katsoo seuraavaa:
- (52) Se, että toimenpide on korvaava, ei sulje pois mahdollisuutta, että kyseessä on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukainen tuki. EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuu "tuki luonnonmullistusten (...) aiheuttaman vahingon korvaamiseksi". Tästä seuraa, että tuen käsite ei riipu siitä, onko toimenpide korvaava. Tuen luonne voidaan kuitenkin ottaa huomioon joissakin tapauksissa arvioitaessa tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille.
- (53) Lisäksi on otettava huomioon, että perustamissopimuksessa ei pyritä tarjoamaan yrityksille teoreettista täydellisen samanarvoista kilpailutilannetta, koska nämä yritykset toimivat todellisilla, eivätkä täydellisillä markkinoilla, joilla niiden toimintaympäristö olisi täysin yhtäläinen.
- (54) Venetsialaisille yrityksille aiheutuvia lisäkustannuksia ei ole myöskään laskettu yritysten yhteisön-keskiarvon perusteella, vaan niiden kustannusten perusteella, jotka nämä yritykset olisivat säästäneet, mikäli ne olisivat siirtyneet Manner-Italiaan. Vertailuun ei siis ole haettu tyyppillistä tilannetta, vaan juuri näille yrityksille edullisempaa tilannetta.
- (55) Komission arvio tekstiilialalla myönnettävien vastaavien tukien puolueettomuudesta, johon Italian hallitus viittaa, perustuu tutkimuksiin kyseisen alan keskimääräisistä kustannuksista, eikä se sulje pois mahdollisuutta, että kyseiset toimenpiteet olisivat tukea.
- (56) Komissio korostaa yleisemmin, että 87 artiklassa ei erotella toimenpiteitä niiden syiden tai tavoitteiden perusteella, vaan toimenpiteet määritellään niiden kilpailuvaikeutusten perusteella⁽¹⁵⁾.
- (57) Komissio ei voi hyväksyä Italian viranomaisten esittämää väitettä, jonka mukaan kyseessä olevat toimenpiteet olisivat puolueettomia, koska tuensaajayritykset eivät vie tuotteitaan ulkomaille. Toimenpiteellä on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten mahdollisuus viedä tuotteitaan kyseessä olevan jäsenvaltion markkinoille pienenee⁽¹⁶⁾.
- (58) Venetsian kunta pyytää komissiota osoittamaan kyseisten toimenpiteiden soveltamisen vaikutukset yhteisön sisäiseen kauppaan. Komissio toteaa, että kyseinen ohjelma hyödyttää yrityksiä, jotka käyvät jäsenvaltioiden välistä kauppaa⁽¹⁷⁾. Koska kyseessä on ohjelma eikä tapauskohtainen tuki, komissio katsoo, että vaikutukset kauppaan on osoitettu riittävästi. Komission ei lisäksi tarvitse osoittaa todellisia vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan, jos kyseessä on ilmoittamaton tukiohjelma. Tällöin suosittaisiin jäsenvaltioita, jotka myöntäessään tukea rikkovat ilmoittamisvelvollisuuttaan, niiden jäsenvaltioiden haitaksi, jotka ilmoittavat tukisuunnitelmistaan⁽¹⁸⁾.
- (59) Komissio pitää täysin perusteettomana väitettä, jonka mukaan koheesiosäännöt ovat hierarkkisesti ensisijaisia, minkä vuoksi valtioneuvoston päätöksiä ei tulisi soveltaa tässä tapauksessa. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan ensimmäisen luetelmakohdan viittausta, jonka mukaan koheesio on yksi unionin tavoitteista, on tarkasteltava yhdessä kyseisen artiklan viidennen luetelmakohdan kanssa, jonka mukaan unioni asettaa tavoitteekseen "pitää kaikilta osin voimassa yhteisön säännöstö ja kehittää sitä". Lisäksi EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa mainitaan muun muassa tehtävä edistää taloudellisen toiminnan sopusointuista ja tasapainoista kehitystä, mihin kilpailusääntöjen sekä taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden voidaan katsoa kuuluvan. Tarkasteltaessa EY:n perustamissopimuksen 3 artiklaa saman sopimuksen 2 artiklan päämäärien kannalta, kilpailu kuuluu 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan soveltamisalaan

⁽¹⁴⁾ Asia 102/87, Ranska v. komissio, tuomio 13.7.1988 (Kok. 1988, s. 4067).

⁽¹⁵⁾ Asia 173/74, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974 (Kok. 1974, s. 709).

⁽¹⁶⁾ Asia 102/87, Ranska v. komissio, tuomio 13.7.1988 (Kok. 1988, s. 4067).

⁽¹⁷⁾ Asia 248/84, Saksa v. komissio, tuomio 14.10.1987 (Kok. 1987, s. 4013).

⁽¹⁸⁾ Asia T-214/95, Het Vlaamse Gewest v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kok. 1998, s. II-0717).

ja taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittaminen j alakohdan soveltamisalaan. Perustamissopimusten määräyksissä ei näin ollen vahvisteta koheesiopolitiikan hierarkkista ensisijaisuutta.

Jos lisäksi tarkastellaan johdettua oikeutta, rakennerahastojen toiminnasta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88⁽¹⁹⁾ 7 artiklassa on esitetty selkeät ohjeet koheesio- ja kilpailusääntöjen yhteensovittamisesta, mikä niin ikään osoittaa väitteen koheesiopolitiikan ensisijaisuudesta perusteettomaksi.

Ohjelman mukaisten tukitoimenpiteiden soveltuvuus yhteismarkkinoille

(60) Tehtyään päätöksen siitä, ovatko kyseiset toimenpiteet luonteeltaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, komission on tutkittava, voidaanko niiden katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille 87 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.

(61) Niiden tukien osalta, jotka myönnetään 5 päivänä elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 2 artiklan nojalla työpaikkojen luomiseksi alentamalla sosiaaliturvamaksuja komissio katsoo, että työllisyystuen suuntaviivoissa⁽²⁰⁾ suhtaudutaan myönteisesti muun muassa työpaikkojen nettoluomiseen, mikäli nämä tuet myönnetään pk-yrityksille tai aluetukialueilla sijaitseville yrityksille. Kyseisissä suuntaviivoissa korostetaan, että on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että tuki on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään. INPS:n toimittamien tietojen perusteella komissio voi todeta, että kyseinen toimenpide on suunnattu työllisyystuen suuntaviivoissa tarkoitettuun työpaikkojen nettoluomiseen, joka on hyväksytty päätöksellä 95/455/EY. Noin 300 euron suuruinen tuki luotua työpaikkaa kohti on suhteessa tuen tavoitteen, koska määrä on vähäinen yhden henkilön työllistämistä aiheutuviin kokonaiskustannuksiin verrattuna. Chioggian kaupunki on tukikelpoinen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeuksen mukaiseen aluetukeen⁽²¹⁾, mutta Venetsian kaupunki on tarkastelukaudella ollut siihen oikeutettu vain osittain. Niillä Venetsian alueilla, jotka eivät työllisyystuen suuntaviivojen nojalla ole aluetukikelpoisia, tuki ei sovellu yhteismarkkinoille, koska sitä ei ole rajattu pk-yrityksiin. Kuten työllisyystuen suuntaviivojen 21 kohdan ensimmäisessä

luetelmakohdassa on kuitenkin mainittu, tuki soveltuu yhteismarkkinoille, jos se on myönnetty pk-yrityksille. Niille yrityksille myönnetty tuki, jotka eivät kuulu tämän määritelmän soveltamisalaan, soveltuu yhteismarkkinoille, jos kyseiset yritykset toimivat alueella, johon voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa mainittua poikkeusta.

(62) Näiden kahden tapauksen, eli pk-yritysten ja EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueella toimintaansa harjoittavien suuryritysten lisäksi kyseistä poikkeusta voidaan soveltaa sellaisille yrityksille myönnettävään tukeen, jotka ovat palkanneet työntekijäryhmiä, joilla on erityisiä vaikeuksia työmarkkinoille pääsyssä tai sinne palaamisessa.

(63) Työllisyystuen suuntaviivojen 23 kohdan perusteella tämä analyysi koskee myös yrityksiä, jotka toimivat herkällä toimialoilla, koska kyseessä olevaa ohjelmaa ei ole rajoitettu yhteen tai useampaan herkkään toimialaan vaan sitä sovelletaan yhtäläisesti kaikilla toimialoilla.

(64) Elokuun 5 päivänä 1994 annetun asetuksen 1 artiklan nojalla myönnettyt sosiaaliturvamaksujen alennukset ovat, toisin kuin 61 kappaleessa mainitut alennukset, tukitoimenpiteitä, joita myönnetään työllisyystuen ylläpitämiseen kaikille laguunin alueella toimivien yritysten työntekijöille.

(65) Työllisyystuen suuntaviivojen 22 kohdassa mainitaan, että työllisyystuen turvaamiseen tarkoitettu tuki, joka on verrattavissa toimintatukeen, on sallittua ainoastaan seuraavissa tapauksissa:

- kun se on EY:n perustamissopimuksen (87 artiklan 2 kohdan b alakohdan) määräysten mukaisesti tarkoitettu luonnonkatastrofin tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttamien vahinkojen korjaamiseen;
- kun se myönnetään yrityksille, jotka sijaitsevat alueilla, joihin voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaista poikkeusta;
- kun se on mainittu vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistussuunnitelmassa valtioneudesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen⁽²²⁾ mukaisesti.

Koska kyseisessä tapauksessa ei ole kyse näistä seikoista, 5 päivänä elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 1 artiklan mukaista sosiaaliturvamaksujen alentamista ei työllisyystuen suuntaviivojen perusteella voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.

⁽¹⁹⁾ EYVL L 185, 15.7.1988, s. 9, sellaisena kuin se on muutettuna 1 päivästä tammikuuta 2000 neuvoston asetuksella (EY) N:o 1260/1999, (EYVL L 161, 26.6.1999, s. 1).

⁽²⁰⁾ EYVL C 334, 12.12.1995, s. 4.

⁽²¹⁾ Katso muun muassa aluetukikelpoisten alueiden luetteloa koskeva komission päätös, joka on annettu tiedoksi Italian hallitukselle 30 päivänä kesäkuuta 1997.

⁽²²⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

(66) Kaikki huomautuksia toimittaneet asianomaiset osapuolet pyytävät, ettei komissio soveltaisi 65 kohdan sääntöä Venetsian erityistilanteen vuoksi ja että se päättäisi soveltaa Venetsiaan erityispoikkeusta. Italian viranomaisten mukaan poikkeuksen olisi perustuttava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a tai c alakohdassa mainittuun alueelliseen poikkeukseen, kun taas molemmat asianomaiset pyytävät kyseisen poikkeuksen soveltamisen lisäksi 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaisen kulttuuria koskevan poikkeuksen taikka erityispoikkeuksen soveltamista, jota komissio voisi ehdottaa neuvostolle 87 artiklan 3 kohdan e alakohdan nojalla.

Alueelliset poikkeukset

(67) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisen alueellisen poikkeuksen soveltamisesta ei ole annettu selvennyksiä. Italian viranomaisten ja asianomaisten osapuolten esittämät väitteet, joilla on pyritty perustelemaan alueellisen poikkeuksen soveltamista kyseisiin tukiin, perustuvat pyrkimykseen estää Venetsian väestökato, kaupungin teollisen toiminnan taantuminen ja Venetsian muuttuminen museokaupungiksi, joka olisi menettänyt elinvoimaisuutensa ja kehittymismahdollisuutensa.

(68) Komissio korostaa, että ainoastaan osa Venetsian kaupungin alueesta sisältyy niiden Italian alueiden luetteloon, joille voidaan myöntää alueellisia poikkeuksia. Se muistuttaa lisäksi, että Italiaa koskeva aluetukikartta perustuu Italian viranomaisten ehdotukseen, jossa Venetsian kaupunkia ei ollut esitetty kokonaisuudessaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueeksi.

(69) Komissio on määrännyt niistä perusteista, joiden mukaan todetaan alueen kelpoisuus alueellisiin poikkeuksiin, sallituista tukimuodoista sekä tuen intensiteetistä mainitussa perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamismenetelmästä alueellisiin tukiin annetussa komission tiedonannossa⁽²³⁾. Ainoastaan kyseistä menetelmää soveltaen myönnettyjä tukia voidaan pitää "alueellisina". EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa soveltaessaan komissio perustaa päätöksensä menetelmään, joka mahdollistaa alueen sosio-ekonomisen tilanteen arvioinnin niin kansallisella kuin yhteisön tasolla. Näin komissio voi yhteisön edun mukaisesti tarkistaa alueellisen haitan olemassaolon. Mikäli tällainen haitta on havaittavissa, komissio voi antaa kyseiselle jäsenvaltiolle luvan harjoittaa kansallista aluepolitiikkaa riippumatta valtion taloudellisesta kehityksestä.

(70) Lisäksi komissio toteaa, että alueellisen tuen tavoitteena on tuottavan sijoituksen tekeminen tai työpaikkojen luominen sijoituksen avulla. Koska nyt toteutettuihin työ-

listämistoimenpiteisiin ei liity minkäänlaista sijoitusta, niitä ei voida pitää alueellisina toimenpiteinä.

(71) Väitteitä, joiden mukaan komissio olisi käyttänyt EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua alueellista poikkeusta soveltamalla sääntöjä, jotka poikkeavat 69 kappaleessa mainitun tiedonannon sisältämistä säännöistä (esimerkiksi Madridin maakunnan pohjoisosaa koskenut tapaus) komissio kommentoi seuraavalla tavalla.

(72) Kaupunkien ongelma-alueilla toimiville yrityksille myönnettyjä tukia ei voida määritellä "alueellisiksi" tuiksi⁽²⁴⁾. Kyseisissä puitteissa esitetyissä säännöissä viitataan 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaan ja ne koskevat jäsenvaltioiden niihin kaupunginosaan myöntämien tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille, "joille on ominaista huomattavasti alhaisemmat yhteiskunnalliset-taloudelliset tunnusluvut kuin kussakin kaupungissa keskimäärin". Näitä sääntöjä ei voida pitää 69 kappaleessa tarkoitettujen tiedonannon sisältämistä säännöistä poikkeavina. Niitä ei kuitenkaan voida soveltaa kyseessä olevan tapaukseen, koska siinä eivät täyty kaupunginosien tukikelpoisuutta ja tuensaajayrityksiä eivätkä toimialaa koskevat ehdot⁽²⁵⁾.

(73) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamista alueellisiin tukiin koskevan menetelmän muuttamisesta⁽²⁶⁾ on päätetty, kun Ruotsi ja Suomi liittyivät yhteisöön. Komissio on tehnyt tämän muutoksen, koska yhteisön säännöissä ei otettu riittävästi huomioon Pohjoismaiden tiettyjen osien erityispiirteitä (pohjoinen sijainti, ankarat ilmasto-olosuhteet, pitkät sisäiset välimatkat), kuten kyseisen asiakirjan 4 kohdassa on mainittu. Komission pyrkimyksenä oli asettaa tukikelpoisuudelle kaksi ehtoa: tukea on voitava soveltaa yleisesti eli tarvittaessa kaikissa maissa ja sillä ei saa häiritä yhteisön järjestystä, erityisesti voimassa olevaa alue-tukijärjestelmää.

(74) Komissio ei aio muuttaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamismenetelmää siten, että se soveltuisi tähän tapaukseen. Venetsian tilanne ei ole muuttunut ja ehdotetut tuet häiritsevät

⁽²⁴⁾ Katso alaviite 9.

⁽²⁵⁾ Kyseisten puitteiden soveltamishdoissa edellytetään muun muassa, että kaupunkien ongelma-alueilla on 10 000–30 000 asukasta ja että ne kuuluvat kaupunkeihin, joissa on vähintään 100 000 asukasta. Vaikka Venetsian kunnassa oli vuonna 1997 293 727 asukasta, kaupungin historiallisessa keskustassa oli 68 600 ja saarilla 45 382 asukasta. Tämän väestömäärän perusteella kyseisellä alueella ei voida soveltaa kyseessä olevia puitteita. Tuensaajayritysten osalta puitteissa mainitaan ainoastaan yhteisön määritelmän mukaiset pienet yritykset. Lisäksi puitteiden liitteessä esitetään luettelot tukikelpoisista toimialoista.

⁽²⁶⁾ Katso alaviite 10.

⁽²³⁾ Katso alaviite 4.

voimassa olevaa tukijärjestelmää, koska kyseessä ovat toimintatuet, joita myönnetään tietyllä alueella, jolla ei ole välitöntä taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuvuluvuuteen liittyvää ongelmaa. Kyseisen alueen yhteiskunnallis-taloudellisen tilanteen tunnusluvut olivat tarkasteluvuosina seuraavat: BKT henkeä kohti 122,3 ja työttömyysaste 70,8 yhteisön keskiarvoon verrattuna. Näiden tietojen perusteella ei voida päätellä, että alueella vallitsisi poikkeuksellisen alhainen elintaso tai vakava vajaatyöllisyys.

(75) Komissio oli jo päätöksessä 95/455/EY ottanut kantaa 5 päivänä elokuuta 1994 annetun ministeriön asetuksen 1 artiklan mukaiseen sosiaaliturvamaksujen alentamiseen. Kyseisessä päätöksessä komissio on määritellyt ne toimintatuiksi ja katsonut ne yhteismarkkinoille soveltuviksi, koska se piti niitä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueella myönnettyinä alenevämääräisinä ja tilapäisinä toimintatukina. Venetsian laguunissa ei kuitenkaan voida soveltaa kyseistä poikkeusta.

(76) Komissio on selittänyt päätöksessä 95/455/EY, että arviointi, jonka mukaan kyseiset tuet on jo julistettu yhteismarkkinoille soveltuviksi kahdella EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueella Etelä-Italiassa⁽²⁷⁾, liittyy kyseisellä alueella sijaitsevien yritysten hyväksi toteutettuihin tilapäisiin oheistoimenpiteisiin, joilla pyritään kompensoimaan sitä, että kyseisillä alueilla lakataan soveltamasta 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaista poikkeusta. Näitä oheistoimenpiteitä ovat muun muassa tietyt toimintatuet. Tätä lähestymistapaa ei selvästikään voida soveltaa Venetsiaan ja Chioggiaan, joille ei koskaan ole myönnetty kyseistä poikkeusta ja joihin tällä hetkellä voidaan soveltaa osittain 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista poikkeusta.

(77) Poikkeusten soveltamisesta poikkeuksellisesti Madridin maakunnan pohjoisosassa on huomattava, että komissio on päätöksessä 93/353/ETY⁽²⁸⁾ todennut, ettei kyseinen alue ole aluetukikelpoinen. Näin ollen Espanjan kansallista aluetukiohjelmaa on kyseisellä alueella voitu soveltaa ainoastaan pk-yrityksiin, täsmällisemmin ilmaistuna rakennerrahastojen mukaisilla tukikelpoisilla alueilla sijaitseviin pk-yrityksiin, ja vain 31 päivään joulukuuta 1993 asti. Myös investointitukien intensiteettiä on osin alennettu ja rajoitettu 10 prosenttiin keskisuurten yritysten, 20 prosenttiin pienten yritysten ja 40 prosenttiin

mikroyritysten osalta. Tässä tapauksessa komissio on käyttänyt pienten ja keskisuurten yritysten valtion tukia koskevien yhteisön suuntaviivojen⁽²⁹⁾ 4.1 kohdassa esitettyä yleistä soveltamissääntöä.

(78) Siitä, että kyseisillä tuilla on tarkoitus edistää alueellista kehitystä, komissio toteaa, ettei tuki ole ominaisuuksiensa perusteella suhteessa niihin rakenteellisiin vaikeuksiin, jotka sillä on tarkoitus poistaa. Komissio katsoo, ettei työntekijäkohtaisten sosiaaliturvamaksujen alentamisen ja kuljetuskustannusten, rakennusten hankinta-, vuokraus- ja ylläpitokustannusten sekä oikeudellisista, arkkitehtonisista ja maisemallisista sitoumuksista sekä muista rajoituksista aiheutuvien hallinnollisten kustannusten välillä ole yhteyttä⁽³⁰⁾.

Kulttuuriin perustuva poikkeus

(79) Laguunin alueella sosiaaliturvamaksuja alentamalla myönnettyjen tukien kulttuurillisista tavoitteista komissio toteaa, ettei Italian hallitus ole koskaan pyytänyt soveltamaan 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaista poikkeusta, vaan se on jatkuvasti korostanut, että kyseiset toimenpiteet ovat luonteeltaan aluetukea ja pyytänyt soveltamaan nimenomaan aluetukea koskevaa poikkeusta.

(80) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdassa on kaksi näkökohtaa, koska poikkeusta voidaan soveltaa tukiin, joiden tarkoituksena on kulttuurin tai kulttuuriperinnön edistäminen.

(81) Kulttuuriperinnön suojelemisen osalta Italian hallitus ja komitea ovat osoittaneet luettelon avulla, mitä lisäkustannuksia venetsialaisille yrityksille aiheutuu arkkitehtonisten ja maisemallisten sääntöjen noudattamisesta. Kuitenkaan kaikki yritykset eivät joudu vastaamaan mainituista kustannuksista. Sosiaaliturvamaksuja alennetaan kaikkien yritysten kohdalla, vaikka vain osa niistä joutuu vastaamaan kulttuuriperinnön suojelemiseen liittyvistä kustannuksista. Komissio huomauttaa lisäksi, että vaikka poikkeuksen soveltaminen rajattaisiin niihin yrityksiin, jotka omistavat arkkitehtonisesti arvokkaita rakennuksia ja joille näin ollen aiheutuu kyseisiä lisäkustannuksia, eivät tuesta aiheutuvat hyödyt ja yrityksille aiheutuvat kustannukset ole oikeassa suhteessa. Tuki voi olla kulttuuriperinnön suojelun kannalta joko riittämätöntä, jos työllistettyjä henkilöitä on vain vähän verrattuna suojeltavaan taiteelliseen kulttuuriperintöön, tai liiallista, jos tukea myönnetään useita työntekijöitä työllistävälle yritykselle, vaikka tämän kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvät kustannukset ovat vähäiset. Näin ollen poikke-

⁽²⁷⁾ Vaikka nämä kaksi aluetta (Abruzzo ja Molise) on hyväksytty rakennerrahastojen tavoitteen nro 1 mukaisiksi kohdealueiksi, niihin ei enää voitu soveltaa 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaista poikkeusta, sillä niiden asukasta kohti laskettu BKT oli yhteisön keskiarvon mukainen (Abruzzossa 89,85 % ja Molisessa 78,97 %) ja ylitti selvästi 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen soveltamisrajan, joka oli 75 prosenttia.

⁽²⁸⁾ EYVL L 145, 17.6.1993, s. 25.

⁽²⁹⁾ EYVL C 213, 19.8.1992, s. 2.

⁽³⁰⁾ Nämä maksut eivät sinänsä liity laguunin yritysten sijaintiin saarella, eivätkä ne näin ollen ole saarten rakenteellisia haittoja, jotka otetaan huomioon Amsterdamin sopimuksella annetun julistuksen nro 30 uuden muotoilun perusteella mahdollisesti laadittavissa suuntaviivoissa.

usta ei voida myöntää, sillä kyseessä olevan tuen soveltamista koskevilla yksityiskohtaisilla säännöillä ei voida taata, että tuki on suhteutettu sovellettavan poikkeuksen tavoitteisiin.

- (82) Kulttuurin tukemisen osalta komissio katsoo, että termiä olisi käytettävä sen yleisessä merkityksessä, eikä sitä voida tulkita laajasti. Komitean esittämä väite, jonka mukaan edistämällä Venetsian elinvoiman kannalta merkittävää taloudellista toimintaa pyritään pelastamaan kaupunki, jonka UNESCO on julistanut maailman kulttuuriperintöön kuuluvaksi, on liian yleinen ja epätarkka kyseisen poikkeuksen kulttuurillisiin tavoitteisiin nähden.

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukainen poikkeus

- (83) Päätelmissään komitea pyytää, että tuet arvioitaisiin yhteismarkkinoille soveltuviksi 87 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella, joka koskee "... muuta tukea, josta neuvosto päättää määräämistöillä komission ehdotuksesta".
- (84) Komissio toteaa, että se on laatinut 87 artiklan 3 kohdan mukaisten poikkeusten sisältämien tukimuotojen perusteella työllisyystuen suuntaviivat, jotka kattavat myös tämän tukimuodon. Vaikka neuvosto määritteli uuden tukimuodon, eivät kyseiseen tukiluokkaan kuuluvat tuet välttämättä soveltuisi yhteismarkkinoille; komission olisi vielä tehtävä päätös, jossa se arvioi tapauskohtaisesti tuen soveltuvuutta, ja mahdollisesti laadittava uudet suuntaviivat. Näin ollen sääntöjenvastaisesti myönnettyä tukea arvioidessaan komission on otettava huomioon asiaa koskevat säännöt ja sovellettava niitä.

Kunnalliset yritykset

- (85) Venetsian kunta korostaa huomautuksissaan, jotka se on esittänyt asianomaisena osapuolena, että sosiaaliturvamaksujen alentamisesta hyötyvät kunnalliset yritykset ovat saaneet viranomaisilta tehtäväksi tarjota yleishyödyllisiä julkisia palveluja, ja että saatu tuki on välttämätöntä "niille annetun erityistehtävän" suorittamiseksi.
- (86) Näin ollen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklaa ei kunnan mukaan voida soveltaa 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen nojalla. Kunta huomauttaa lisäksi, että eräät näistä yrityksistä toimivat aloilla, joilla kilpailua ei ole vapautettu ja joilla niillä on monopoli. Näin ollen sosiaaliturvamaksujen alentaminen ei vääristä kilpailua. Italian viranomaiset ovat toistaneet samat huo-

mautukset vastauksessaan 23 päivänä kesäkuuta 1999 tehtyyn komission päätökseen.

- (87) Italian viranomaiset toteavat, että kyseiset yritykset toimivat monopoliasemassa ja että niihin voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaista poikkeusta. Viranomaiset ovat luetteloineet kuusi kunnallista yritystä, joiden tehtävänä on tarjota yleishyödyllisiä palveluja. Nämä yritykset ovat seuraavat: julkista liikennettä kaupunkialueella ja sen ulkopuolella harjoittava ACTV, Venetsian sataman hinauspalvelu Panfido SpA, integroitua vesihuoltoa tarjoava yritys ASPIV; koulujen siivousta, yleisten puistojen huoltoa ja muita sosiaalisia toimintoja harjoittava AMAV, Venetsian kasinon hallinnoima peliyhtiö sekä Venetsian ja laguunin pelastamiseen keskittynyt yhtiö Consorzio Venezia Nuova.
- (88) Italian viranomaiset ovat toimittaneet eräiden näiden yritysten tilitietoja, joilla on pyritty osoittamaan, että kyseisten sosiaalikulujen alennusten tarkoitus on ainoastaan korvata ne lisäkustannukset, joita yrityksille syntyy julkisen palvelun tehtävän suorittamisesta.
- (89) Komissio on tutkinut erikseen kaikki nämä yritykset.
- (90) Julkista liikennettä kaupunkilinjoilla harjoittava CTV tarjosi tarkastelukaudella palveluita (johon kuului laguunin liikennetoiminta, joka Venetsian erityisilanteen huomioiden ottaen voidaan rinnastaa säännölliseen kaupunkiliikenteeseen) laissa säädetyn monopolin turvin alalla, jolla kilpailua ei ollut vapautettu. Se, ettei alaa ole vapautettu, ei aina ole riittävä peruste olettaa, ettei toimenpiteellä ole vaikutusta kauppaan. Tässä tapauksessa vaikutusta kauppaan ei kuitenkaan ole, koska kyseessä on paikallisesti tarjottava palvelu alalla, jolla ei kyseisen yrityksen yksinoikeuden vuoksi ole kilpailun mahdollisuutta, ja koska toiminnan antaminen ACTV:n tehtäväksi merkitsee sitä, että yritys voi harjoittaa vain mainittua toimintaa. Edellä esitetyn nojalla komissio toteaa, että tässä tapauksessa sosiaaliturvamaksujen alentaminen ACTV:n osalta ei ole tukea, koska EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset eivät täyty, sillä tapauksella ei ole vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan. Tällaisessa tapauksessa ei ole tarpeen tutkia 86 artiklan 2 kohdassa mainitun poikkeuksen soveltuvuutta.
- (91) Venetsian sataman hinauspalvelua harjoittavan Panfido SpA:n toiminta on paikallista eikä alaa ole vapautettu. Tässäkään tapauksessa ei ole vaikutusta kauppaan, koska kyseessä olevalle yritykselle on annettu yksinoikeus ja

koska toiminnan antaminen Panfidon tehtäväksi merkitsee sitä, että yritys voi harjoittaa vain mainittua toimintaa. Komissio toteaa, että tässä tapauksessa sosiaaliturvamaksujen alentaminen Panfidon osalta ei ole tukea, koska EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset eivät täyty, sillä tapauksella ei ole vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan.

- (92) Integroitua vesihuoltoa tarjoava yritys ASPIV sen sijaan täyttää edellytykset, joiden nojalla voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa. Tässä tapauksessa kyseessä on yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä palvelu, joka on annettu viranomaisten virallisella asiakirjalla voittoa tavoittelemattoman julkisen yrityksen harjoitettavaksi. Italian viranomaiset ovat osoittaneet, että sosiaaliturvamaksujen alentamisen tarkoitus on ainoastaan korvata ne lisäkustannukset, joita yritykselle syntyy sille tehtäväksi annetun julkisen palvelun suorittamisesta. Näin ollen ASPIV-yritykselle myönnetty tuet soveltuvat yhteismarkkinoille.
- (93) Yleisiä julkisia palveluja, kuten koulujen siivousta, yleisten puistojen huoltoa ja muita sosiaalisia palveluja tarjoavan AMAV-yrityksen toiminta on luonteeltaan paikallista, minkä vuoksi toiminnalla ei ole vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan. Näin ollen sosiaaliturvamaksujen alentaminen ei ole tukea, koska EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset eivät täyty.
- (94) Venetsian kasinon harjoittaman toiminnan osalta komissio katsoo, että kyseessä on kaupallinen toiminta alalla, jolla on vapaata kilpailua ja joka näin ollen kuuluu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan soveltamisalaan. EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisen osalta komissio huomauttaa, ettei kasinon toimintaa voida pitää yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvänä palveluna, koska viranomaiset eivät ole antaneet kyseiselle toiminnalle yleisen edun mukaisen julkisen palvelun asemaa.
- (95) Edellä 61–65 kappaleessa esitettyä yleistä analyysiä voidaan siis soveltaa kyseiseen yritykseen.
- (96) Lopuksi komissio huomauttaa, että Venetsian ja laguunin pelastamiseen keskittynyt yhtiö Consorzio Venezia Nuova on perustettu nimenomaan Venetsian kaupungin historiallisen, taiteellisen ja arkeologisen perinnön säilyttämistä varten. Yhtiön laissa säädetty monopolitehtävä on valtion tukemien kyseisiin aloihin liittyvien toimenpiteiden toteuttaminen. Komissio katsoo, että Consorzioille myönnettyjä tukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan

d alakohdan mukaisen poikkeuksen nojalla. Tässä tapauksessa Consorzion institutionaalinen tehtävä on Venetsian kulttuuriperinnön suojele ja säilyttäminen, ja sosiaaliturvamaksujen alentamisena laguunissa myönnettyillä tuilla on kulttuurinen tehtävä.

Muiden poikkeusten soveltaminen

- (97) Tarkasteltavana oleviin tukiin ei voida soveltaa muita EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa mainittuja poikkeuksia. Tuet eivät liity Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Näin ollen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaista poikkeusta ei voida soveltaa.
- (98) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan mukaisten poikkeusten osalta voidaan todeta, että tarkasteltavat tuet eivät täytä a alakohdan edellytyksiä, koska kyseessä ei ole yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, eivätkä selvästikään c alakohdan edellytyksiä.
- (99) Myöskään 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaista poikkeusta ei voida soveltaa, koska tulvaa ei voida pitää luonnonmullistuksena tai muuna poikkeuksellisenä tapahtumana.

Yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperiminen

- (100) EY:n tuomistuin on tunnustanut⁽³¹⁾ komission valtuudet periä yhteismarkkinoille soveltumaton ja sääntöjenvastainen tuki takaisin tuensajaalta.
- (101) Asetuksen (EY) N:o 659/1999 nojalla yhteismarkkinoille soveltumattoman ja sääntöjenvastaisen tuen takaisinperiminen on komission velvollisuus.
- (102) Mikäli komissio tekee päätöksen, jonka mukaan tuki on myönnetty sääntöjenvastaisesti eikä sovellu tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽³²⁾ mukaan yhteismarkkinoille, takaisinperiminen on looginen seuraus taloudellisen tasapainon palauttamiseksi.
- (103) Italian viranomaisten huomautukset, joiden nojalla ne pyytävät, ettei tukia perittäisi takaisin mikäli ne todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomiksi, eivät riitä perusteeksi sille, että asetuksella (EY) N:o 659/1999 säädettyjä kyseisen tuen sääntöjenvastaisuuteen ja markkinoille soveltumattomuuteen liittyviä velvoitteita ei noudatettaisi. Tämä johtuu seuraavista syistä:

⁽³¹⁾ Asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973 (Kok. 1973, s. 813).

⁽³²⁾ Asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990 (Kok. 1990, s. I-959).

- a) saarella sijaintia ei sinänsä voida pitää alueen heikkoutena;
- b) venetsialaisten yritysten harjoittaman toiminnan paikallisuutta ei ole osoitettu;
- c) se, että mikään kolmas osapuoli ei ole toimittanut huomautuksiaan, ei ole riittävä osoitus siitä, että aiemmin vallinnutta taloudellista tasapainoa ei tarvitsisi palauttaa;
- d) ohjelman soveltamisen lakkauttamisella 30 päivästä marraskuuta 1997 varmistetaan, että kilpailusääntöjä ryhdytään taas noudattamaan, mutta se ei sulje pois mahdollisuutta, että ennen kyseistä päivää eräät yritykset ovat saaneet etua, joka on poistettava.

V

PÄÄTELMÄT

- (104) Komissio katsoo, että Italia on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa myöntäessään 5 päivänä elokuuta 1994 annettuun työministeriön asetukseen perustuvan lain nro 30/1997 27 artiklan sekä lain nro 206/1996 5 a artiklan mukaisia sosiaaliturvamaksujen alennuksia.
- (105) Tämän päätöksen IV jaksossa esitetyn analyysin perusteella komissio katsoo, että tuki, joka muodostuu sosiaaliturvamaksuista vapauttamisesta pk-yritysten työpaikkojen nettoluomista varten, soveltuu yhteismarkkinoille. Niille yrityksille myönnetty tuki, jotka eivät kuulu pk-yrityksen määritelmään, soveltuu yhteismarkkinoille, jos kyseiset yritykset toimivat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa mainitun poikkeuksen soveltamisalueella. Tuki soveltuu niin ikään yhteismarkkinoille, jos se hyödyttää yrityksiä, jotka työllistävät sellaisia työntekijäryhmiä, joilla on erityisiä vaikeuksia työmarkkinoille pääsyssä tai sinne palaamisessa.
- (106) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueen ulkopuolella sijaitseville suuryrityksille myönnettyt tuet, joista säädetään 5 päivänä elokuuta 1994 annetun työministeriön asetuksen 2 artiklassa, sekä saman asetuksen 1 artiklassa tarkoitetut tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.
- (107) Edellä 90, 91 ja 93 kappaleessa esitetyistä syistä kunnallisiin yrityksiin ACTV, Panfido SpA ja AMAV kohdistuvat toimenpiteet eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista tukea.
- (108) Edellä 92 kappaleessa esitetyistä syistä Consorzio Venezia Nuovalle myönnettyt tuet soveltuvat yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaisen poikkeuksen nojalla.

- (109) Edellä 95 kappaleessa esitetyistä syistä Consorzio Venezia Nuovalle myönnettyt tuet soveltuvat yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaisen poikkeuksen nojalla.
- (110) Vähämerkityksistä tukea koskevan de minimis -säännön mukaiset toimenpiteet eivät kuulu perustamissopimuksen 87 artiklan soveltamisalaan. Kyseisen säännön mukaan edellä mainittujen sääntöjen nojalla yrityksiin kohdistettavien toimenpiteiden yhteismäärä ei saa ylittää 100 000 euron rajaa kolmen vuoden aikana. Kuten vähämerkityksisestä tuesta annetussa komission tiedonannossa⁽³³⁾ on täsmennetty, kyseistä sääntöä ei kuitenkaan sovelleta EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin aloihin, laivanrakennusalaan, kuljetusalaan eikä maataloustoiminnan tai kalastuksen menoihin liittyvään tukeen.
- (111) Kun sääntöjenvastaisesti myönnetyn tuen todetaan olevan yhteismarkkinoille soveltumatonta, komissio edellyttää, että asianomainen jäsenvaltio perii sen takaisin tuensaajalta⁽³⁴⁾ talouden tasapainon palauttamiseksi. Näin on toimittava myös tässä päätöksessä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien osalta, joiden jo maksettu osuus on perittävä takaisin tuensaajilta.
- (112) Tuki on maksettava takaisin kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti. Takaisinperittäväan tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Rajoittamatta tämän päätöksen 3 ja 4 artiklan soveltamista tuet, joita Italia on myöntänyt Venetsian ja Chioggian alueilla sijaitseville yrityksille sosiaaliturvamaksujen alennuksina 5 päivänä elokuuta 1994 annetun ministeriön asetuksen 12 artiklaan perustuvien lakien nro 30/1997 ja nro 206/1995 nojalla, soveltuvat yhteismarkkinoille, kun ne on myönnetty seuraaville yrityksille:

- a) pienten ja keski suurten yritysten valtion tukia koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaiset pk-yritykset;

⁽³³⁾ Katso alaviite 12.

⁽³⁴⁾ Katso komission tiedonanto, EYVL C 318, 24.11.1983, s. 3.

- b) kyseisen määritelmän ulkopuolelle jäävät yritykset, jotka sijaitsevat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueella; ja
- c) yritykset, jotka työllistävät sellaisia työllisyystuen suuntaviivoissa tarkoitettuja työntekijäryhmiä, joilla on erityisiä vaikeuksia työmarkkinoille pääsyssä tai sinne palaamisessa.

Tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille, jos ne on myönnetty muille kuin pk-yrityksille, jotka sijaitsevat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalueen ulkopuolella.

2 artikla

Rajoittamatta tämän päätöksen 3 ja 4 artiklan soveltamista tuet, joita Italia on myöntänyt Venetsian ja Chioggian alueilla sijaitseville yrityksille 5 päivänä elokuuta 1994 annetun ministeriön asetuksen 1 artiklan mukaisina sosiaaliturvamaksujen alennuksina, eivät sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

Tuet, joita Italia on myöntänyt ASPIV-yritykselle, soveltuvat yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen nojalla, ja tuet, joita se on myöntänyt Consorzio Venezia Nuova -yhtiölle, soveltuvat yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan nojalla.

4 artikla

Toimenpiteet, joita Italia on kohdistanut yrityksille ACTV, Panfido SpA ja AMAV, eivät ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettua tukea.

5 artikla

Italian on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklan 2 kohdassa ja 2 artiklassa tarkoitettujen yhteismarkkinoille soveltumattoman ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

Tuki on maksettava takaisin kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajien käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

6 artikla

Italian on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

7 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 25 päivänä marraskuuta 1999.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 22 päivänä joulukuuta 1999,****Saksan Entstaubungstechnik Magdeburg GmbH:lle myöntämistä valtiontuista***(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 5205)***(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)***(2000/394/EY)*

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa edellä mainittujen artiklojen mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Komissio aloitti 15 päivänä maaliskuuta 1995 muodollisen tutkintamenettelyn valtiontuista SKET Schwermaschinenbau Magdeburg GmbH:lle, Magdeburg (jäljempänä 'SKET SMM')⁽¹⁾. Koska tarkoituksena oli tehdä Entstaubungstechnik Magdeburg GmbH:sta, Magdeburg (jäljempänä 'ETM'), SKET SMM:n tytäryhtiö, menettely laajennettiin numerolla C 16/95 koskemaan ETM:ää.
- (2) Menettely C 16/95 laajennettiin 30 päivänä heinäkuuta 1996 koskemaan tukia, jotka oli maksettu ennen menettelyn aloittamisesta tehtyä päätöstä⁽²⁾ ja joita päätös ei koskenut. Mahdolliset investoijat (Oestmann & Borchert Industriebeteiligungen GbR) esittivät vuoden 1995 lopussa rakenneuudistussuunnitelman. Sen jälkeen ilmoitettiin uudesta suunnitelmasta, johon sisältyi uusia tukia.
- (3) Komissio teki 26 päivänä kesäkuuta 1997 SKET SMM:lle myönnettyistä tuista lopullisen kielteisen päätöksen 97/765/EY⁽³⁾. Tämä päätös ei koskenut ETM:ää. ETM:ää koskevalle menettelylle annettiin numero C 16b/95.
- (4) Vuoden 1997 tammikuussa ja elokuussa Saksa ilmoitti komissiolle tuista, jotka ETM oli saanut vuodesta 1994

alkaen. Komission kanssa pidetyssä kokouksessa Saksa ilmoitti ETM:n yksityistämisestä. Huhtikuussa 1998 komissio pyysi Saksalta yksityistämisestä tietoja, jotka saatiin saman kuukauden aikana. Komissio pyysi touku-kuussa 1998 lisätietoja, jotka Saksa toimitti touko- ja heinäkuussa 1998. Joulukuussa 1998 esitettiin lisäksymyksiin vastattiin tammikuussa 1999. Elokuussa 1999 esitettiin viimeisiin kysymyksiin vastattiin syyskuussa 1999.

II KUVAUS

A.

- (5) ETM:n kotipaikka on Magdeburg Sachsen-Anhaltissa. Yritys työllisti vuonna 1997 noin 110 työntekijää ja sen liikevaihto oli 13,4 miljoonaa Saksan markkaa. ETM suunnittelee ja valmistaa pölynpoistolaitteita ja savukaasujen puhdistuslaitteita. Sillä on noin 1 prosentin osuus jäljempänä kuvailuista merkityksellisistä markkinoista.
- (6) ETM aloitti nykyisen toimintansa vuonna 1970, kun uudet ympäristölait tulivat voimaan DDR:ssä. Silloin yrityksen toiminta suunnattiin pölynpoistolaitteiden valmistuksen alalle ja se liitettiin osaksi ilma- ja kylmätekniikan kombinaattia. Vuonna 1989 ETM liitettiin Schwermaschinenkombinat Ernst Thälmanniin. Tämän seurauksena ETM:stä tuli vuonna 1990 SKET AG:n tytäryhtiö. Vuonna 1992 sen osakkeet sitten siirrettiin Treuhandanstaltille (jäljempänä 'THA'). Kun THA lopetettiin, osakkeet siirtyivät Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben -virastolle (jäljempänä 'BvS'), jonka hallussa ne olivat yksityistämiseen ja PKA-konsernille myytiin saakka. ETM yksityistettiin tammikuussa 1998, kun se myytiin PKA Umwelttechnik GmbH & Co. KG:lle, joka kuuluu PKA-konserniin.
- (7) PKA-konsernin kotipaikka on Saksassa, ja se toimii maailmanlaajuisesti ympäristötekniikan eri markkinoilla. Konserni muodostuu pienistä yrityksistä, jotka toimivat eri tuotemarkkinoilla. Tuote- ja palveluvalikoima käsittää erityisesti rikastus-, jätehuolto- ja energiahuoltotekniikan

⁽¹⁾ EYVL C 215, 19.8.1995, s. 8, ja EYVL C 298, 9.10.1996, s. 2.⁽²⁾ EYVL C 298, 9.10.1996, s. 2.⁽³⁾ EYVL L 314, 8.11.1997, s. 20.

laitteiden suunnittelun, valmistamisen ja käytön, erityisesti lietteen, jätteiden sekä jäännös- ja sekundaariraaka-aineiden kuivaamisessa, kaasunpoistossa ja kaasuttamisessa käytettävät laitteet. Tätä tarkoitusta varten käytetään erityisesti pyrolyysia⁽⁴⁾. PKA-konsernilla, ETM mukaan lukien, on vain 220 työntekijää, ja sen liikevaihto vuonna 1999 on 50 miljoonaa Saksan markkaa. Saksan toimittamien tietojen perusteella koko PKA-konserni on pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 3 päivänä huhtikuuta 1996 annetun komission suosituksen 96/280/EY arviointiperusteiden mukainen pk-yritys.

B

- (8) ETM myytiin PKA-konsernille julkisen, ehdottoman ja avoimen tarjouskilpailumenettelyn jälkeen. West Merchant Bank, jonka tehtäväksi BvS oli antanut investoijan etsimisen, oli 7 päivänä kesäkuuta 1997 saanut 12 tarjousta tarjouskilpailussa, jonka kuluessa otettiin yhteyttä 224:ään eri puolilla maailmaa sijaitsevaan yritykseen. Neuvottelut aloitettiin neljän tarjouksentekijän kanssa. Paras tarjous valittiin liiketoimintasuunnitelman, työllistämissitoumusten ja rahoitusta koskevien viitetietojen perusteella. PKA-konserni oli ainoa tarjouksentekijä, jolla oli valmiudet ottaa yritys haltuunsa lähitulevaisuudessa ja osallistua omilla varoillaan yksityistämiseen ja siten kaupallisen riskin kattamiseen. Lisäksi ainoastaan PKA pystyi laatimaan rahoitussuunnitelman ja ottamaan vastuulleen BvS:n vastatakaukset.
- (9) Ostohinta oli 1 Saksan markka. PKA sijoitti yritykseen 1 miljoonaa Saksan markkaa yhtiöpääomaa. Se sitoutui toteuttamaan 2,5 miljoonan Saksan markan investoinnit 31 päivään joulukuuta 1999 mennessä tai maksamaan muussa tapauksessa 100 prosentin sakon ja työllistämään 65 työntekijää kolmen vuoden ajan tai muussa tapauksessa maksamaan sakkoa 36 000 Saksan markkaa työntekijää kohden. Lisäksi se sitoutui vapauttamaan BvS:n kaikista takauksista (2,5 miljoonan Saksan markan sekkitililuotto ja 4,7 miljoonan Saksan markan suuruisen vekselitakaus). BvS antoi ETM:lle anteeksi 7,5 miljoonan Saksan markan suuruisen lainan korkoineen ja myönsi 10 miljoonan Saksan markan avustuksen.

C

- (10) ETM oli vaikeuksissa oleva yritys, joka tuotti joka vuosi tappiota⁽⁵⁾. Yrityksen pääongelmiin kuului toiminnan

puutteellinen valvonta (erityisesti materiaalihankinnoissa, mutta myös markkinoinnin ja myynnin alalla). Niinpä esimerkiksi jälkihankintojen ja niihin liittyvien palvelujen osuus sopimusarvosta oli noin 60–70 prosenttia. Jos ostotoiminta olisi ollut tehokkaampaa, nämä kustannukset olisivat voineet olla noin 10–15 prosenttia pienemmät. Toinen ongelma oli SKET SMM:ään liittymisen epäonnistuminen. ETM:stä oli tarkoitus tulla SKET SMM:n tytäryhtiö, ja lisäksi SKET SMM ja sen tytäryhtiöt oli tarkoitus yksityistää. Tämä suunnitelma ei toteutunut koskaan. Vaikeuksissa olevan konglomeraatin, SKET SMM:n, ja ETM:n välinen suhde häytti kuitenkin ETM:n arvostusta ja uskottavuutta markkinoilla. Tämä vähensi ETM:n saamien tilausten määrää. Lisäongelmia ilmeni suunniteltaessa uutta tekniikkaa koskevan liiketoimintayksikön perustamista, koska SKET SMM:n tätä tarkoitusta varten tarjoama organisaatio oli raskas ja tehoton.

- (11) ETM perustettiin rajavastuuyhtiönä vuonna 1990 ja on sen jälkeen ollut jatkuvasti rakenneuudistusten kohteena. Ennen yrityksen siirtymistä PKA:lle THA ja myöhemmin BvS toteuttivat ensimmäiset rakenneuudistustoimenpiteet. SKET SMM:n epäonnistuneen yksityistämisen jälkeen BvS:n strategia oli valmistella ETM:n yksityistämistä itsenäisenä yrityksenä. Vuonna 1997 toteutettiin tähän tähtääviä eri toimenpiteitä. ETM:n oli tarkoitus keskittyä ydinliiketoimintaansa eli suodatusjärjestelmien suunnitteluun ja valmistukseen. Erityisjärjestelmien liiketoimintayksikkö lopetettiin. Yritys leikkasi henkilöstökulujaan. Lisäksi joitakin tuotantolaitoksia suljettiin. Investoijan vuonna 1998 esittämässä rakenneuudistus-suunnitelmassa käsiteltiin liiketoiminnan valvontaan liittyviä ongelmia. Tällä alalla ETM:lle on hyötyä PKA-konsernin kokemuksesta. Suunnitelman perustana on ETM:n ja PKA-konsernin, joiden tuotevalikoimat ja asiakaskunnat täydentävät toisiaan, välinen yhteistyö. ETM:stä tulee PKA-konsernin liikekumppani ilma- ja kaasusuodattimien alalla. Rakenneuudistukseen sisältyy myös ETM:n tuotannon laajentaminen PKA-konsernin ydintuotteilla (esim. kaasumuuntajat, suojaputket, siilot). Tämä on PKA-konsernin etujen mukaista, koska sillä ei ole omaa tuotantoa. Samalla vältetään taitotiedon muille siirtymisen riski, joka on olemassa, kun valmistus on annettu ulkopuolisille. Sitä paitsi ETM voi tällä tavoin parantaa kapasiteetin käyttöastettaan. Rakenneuudistus saadaan päätökseen vuonna 1999.

- (12) Rakenneuudistuksen kokonaiskustannukset vuodesta 1996 alkaen ja Treuhandanstaltin hallinnon aikana (jonka tarkoituksena oli ETM:n valmistelemisen yksityistämiseen) ovat 49,836 miljoonaa Saksan markkaa. Kustannukset jakautuvat seuraavalla tavalla:

⁽⁴⁾ Pyrolyysi on polttomenetelmä, jossa orgaaniset aineet hajotetaan kuumentamalla hapettomassa tilassa. Se suoritetaan tavallisesti paineen avulla yli 430 asteen lämpötiloissa. Talteenotetut kiinteät aineet voidaan käyttää esimerkiksi rakennusteollisuudessa ja talteenotetut kaasut sähköntuotannossa.

⁽⁵⁾ Esimerkiksi vuonna 1997 tavanomaisen liiketoiminnan tappiot olivat 4,9 miljoonaa Saksan markkaa ja vuonna 1996 ne olivat 7,4 miljoonaa Saksan markkaa.

TAULUKKO A

(milj. DEM)

Ennen yksityistämistä	
Investoinnit	9,1
Innovaatio- ja markkinointikustannukset	8,5
Organisaatiokustannukset (sertifiointi, PVD-järjestelmän käyttöönotto) ja siirtyminen SAP- ja ISO 9001 -järjestelmiin	0,95
Keskittyminen, valmistus, tekninen suunnittelu ja hallinto	0,5
Likviditeetti juoksevan liiketoiminnan hoitamiseen	11,486
Koulutus	0,6
<i>Yhteensä ennen yksityistämistä</i>	<i>31,136</i>
Yksityistämisen jälkeen	
Likviditeetti juoksevan liiketoiminnan hoitamiseen	2,5
Takausvaatimukset	1,5
Luottorajan takaisinmaksu	1,5
Sosiaaliohjelman kustannukset	0,5
Työpaikkojen luominen (ABM-AfG § 249h)	0,5
Markkinointi- ja innovaatiokustannukset	1,0
Investoinnit vuoden 1999 loppuun	2,5
Pääomankorotus	1,0
Innovaatiokustannukset	0,5
Vekselitakaas	4,7
Sekkitililuotto	2,5
<i>Yhteensä yksityistämisen jälkeen</i>	<i>18,700</i>
<i>Yhteensä</i>	<i>49,836</i>

- (13) Rakenneuudistussuunnitelman mukaan kannattavuus palautuu vuonna 1999, jolloin suunnitelma on pantu kokonaan täytäntöön. Seuraavassa taulukossa ⁽⁶⁾ esitetään ennakoitua kannattavuuden palautumista koskevat keskeiset tiedot. Vuoden 1999 luvut perustuvat ennen yksityistämistä tehtyihin ennusteisiin.

TAULUKKO B

	1997 (toteutunut)	1998 (toteutunut)	1999 (arvioitu)	2000 (arvioitu)
Liikevaihto	[...] ^(*)	[...]	[...]	[...]
Materiaalikulut	[...]	[...]	[...]	[...]
Henkilöstökulut	[...]	[...]	[...]	[...]
Poistot	[...]	[...]	[...]	[...]
Liiketoiminnan tulos	-[...]	-[...]	[...]	[...]
Vuositulo	-[...]	-[...]	[...]	[...]

(*) Liikesalaisuus.

⁽⁶⁾ Taulukko sisältää ainoastaan joitakin keskeisiä tietoja; yksittäiset sarakkeet eivät sisällä kaikkia laskennallisia tietoja.

- (14) Suunniteltu liikevaihdon kasvu näkyy ETM:n tilauskirjoissa. ETM on hyötynyt PKA-konserniin kuuluvien muiden yritysten saamista tilauksista samoin kuin PKA-konsernin valmistamien tuotteiden kysynnän maailmanlaajuisesta kasvusta. Sen vuoksi ETM:n tilauskanta on suurempi kuin samalla alalla Saksassa toimivilla muilla yrityksillä keskimäärin. Vuotta 1999 koskevat tilapäiset luvut vahvistavat, että elinkelpoisuus palautuu suunnitelman mukaisesti. Ennusteet vuodeksi 2000 vahvistavat tämän myönteisen kehityksen, ja ne otettiin sen vuoksi taulukkoon, vaikka rakenneuudistus päättyikin vuonna 1999.

D

- (15) Saksan komissiolle ilmoittamien valtiontukien suuruus oli yksityistämisen aikaan 41,336 miljoonaa Saksan markkaa. Toimenpiteet jakautuvat seuraavalla tavalla:

TAULUKKO C

(milj. DEM)

Erä	Toimenpiteet	
1.	THA:n/BvS:n laina vuosina 1993–1995 [29,142 miljoonaa Saksan markkaa, josta vähennetty kiinteistön myynnistä vuonna 1995 saatu 11,7 miljoonaa ⁽¹⁾]	17,442
2.	BvS:n laina vuosina 1996 ja 1997	12,200
3.	Investointituet vuosina 1996 ja 1997	0,523
4.	Investointien verohuojennus	0,442
5.	Tutkimus- ja kehitystuki	0,529
6.	BvS:n myöntämät tuet ETM:n yksityistämisen ja PKA-konsernille myynnin yhteydessä (10 miljoonaa Saksan markkaa, josta vähennetty 0,5 miljoonan tuki ABM:lle)	9,500
7.	BvS:n tuet ABM:lle ETM:n yksityistämisen ja PKA-konsernille myynnin yhteydessä	0,500
8.	Euroopan sosiaalirahasto	0,200
	Julkiset varat yhteensä	41,336

⁽¹⁾ Saksan mukaan ETM:n toteuttamaan kiinteistön myyntiin ei sisälly tukea.

- (16) PKA-konserni valittiin investoijaksi avoimen ja ehdottoman tarjouskilpailun jälkeen, jonka voitti suurimman tarjouksen tehnyt. Tämän vuoksi yksityistämiseen ei liity muuta tukea, jota olisi tutkittava.

- (17) Investoijan rahoitusosuus on 8,5 miljoonaa Saksan markkaa, ja se jakautuu seuraavasti:

F

TAULUKKO D

(milj. DEM)

Toimenpide	
Tuki	1,0
Sekkitililuotosta vastaaminen	2,5
Vekselitakaus	4,7
Osallistuminen innovaatiokustannuksiin	0,3
Yksityiset varat yhteensä	8,5

E

- (18) ETM toimii teollisten pölynpoistolaitteiden ja savukaasujen puhdistuslaitteiden suunnittelun ja valmistuksen markkinoilla. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat maailmanlaajuiset [...]. Merkitykselliset tuotemarkkinat ovat kasvumarkkinat, vaikkei kasvu tietyillä maantieteellisillä alueilla olekaan enää yhtä voimakasta kuin 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa. Markkinaenusteet ovat kuitenkin edelleen positiivisia energiansäätön lisääntyvän merkityksen ja sen ansiosta, että on tiedostettu ympäristön maailmanlaajuisen suojelun välttämättömyys, mistä on todisteena ympäristönsuojelusuunnitelmien kasvava määrä. Euroopan unionissa markkinoiden odotetaan kasvavan Espanjassa, Italiassa ja Kreikassa. Saksan esittämien tietojen mukaan kasvua odotetaan lisäksi Keski- ja Itä-Euroopassa, jossa ollaan lähentymässä yhteisössä voimassa olevia normeja.

- (19) Teollisten pölynpoistolaitteiden ja savukaasujen puhdistuslaitteiden markkinat ovat osa suurempia ympäristöteknologian markkinoita, joilla myös PKA-konserni toimii, erityisesti pyrolyysin käyttöalueilla. Kun kiinteiden aineiden ja kaasun talteenottamiseksi käytetään pyrolyysia, kaatopaikkaongelma pienenee muihin menetelmiin verrattuna jätemäärän vähentyessä ja vältytään polttamiseen liittyviltä ongelmilta. Tämä menetelmä vaikuttaa osaltaan CO₂-päästöjen vähentymiseen. Samalla menetelmässä vapautunut kaasu voidaan käyttää energiantuottamiseen. Pyrolyysissa syntyvää ainesta voidaan käyttää suodatuksen sekä kaasuna energiateollisuudessa ja kiinteänä jäännöksenä rakennusteollisuudessa. PKA-konsernin suunnittelemissa järjestelmissä käytetään ETM-suodattimia. Komission tietojen mukaan näillä markkinoilla ei ole ylikapasiteettia kuten ei ympäristöteknologian markkinoilla yleensäkaan⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ Kierrätys- ja ympäristöteknologiamarkkinoita käsitellään julkaisussa "Panorama der EU-Industrie 1997", luku 19; ainoat todennäköisesti taantuvat markkinat ovat kemiallisten liuotainaineiden käsittelyn markkinat.

- (20) SKET SMM:lle ja sen tytäryhtiöille myönnettyistä tuista aloitettiin EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen muodollinen tutkintamenettely. ETM otettiin mukaan tähän menettelyyn, koska ETM:n osakkeet oli tarkoitus siirtää SKET SMM:lle. Oikeudellisesti tätä siirtoa ei koskaan tapahtunut. EMT:n osalta pääongelmana menettelyä aloitettaessa oli se, että rakenneuudistuksesta ei ollut riittävästi tietoja. ETM yksityistettiin tammikuussa 1998, jonka jälkeen havaittiin tällöin esitettyyn rakenneuudistussuunnitelmaan liittyvän useita ongelmia. Investoijan rahoitusosuus vaikutti pieneltä, ja tuen kokonaismäärä oli epäselvä. Nämä kysymykset pystyttiin selvittämään myöhemmin saatujen tietojen avulla.

III TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

A

- (21) Taulukossa A esitetyistä toimenpiteistä useat kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan seuraavista syistä. ETM toimii tuotemarkkinoilla, jotka ovat olemassa myös muissa jäsenvaltioissa. Tästä syystä toimenpiteet vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Julkiset rahoitustoimenpiteet vaikeuksissa olevien yritysten hyväksi ovat yleensä tukea, koska nämä yritykset eivät erittäin todennäköisesti saisi rahoitusapua yksityisiltä tahoilta. Siten tuet uhkaavat vääristää kilpailua. Seuraavat ETM:n hyväksi toteutetut toimenpiteet⁽⁸⁾ ovat sen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu yhteismarkkinoille, jos EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä poikkeuksia ei voida soveltaa.
- (22) Taulukossa C ensimmäisenä mainittu erä, joka on suuruudeltaan 17,442 miljoonaa Saksan markkaa, myönnettiin vuonna 1996 ja noudattaa sovelletun Treuhand-tukijärjestelmän edellytyksiä⁽⁹⁾. Lainan takaisinmaksusta luopuminen ei sisällä uutta tukea, koska laina ja takaukset, jotka myönnettiin Treuhand-järjestelmän voimassaoloaikana, oli tarkoitettu erityisissä vaikeuksissa oleville yrityksille ja kyseisenä ajankohtana arvioitiin, etteivät nämä yritykset pystyisi maksamaan lainaa takaisin. Lähdettiin siitä, että näissä tapauksissa tuki-intensiteetti olisi

⁽⁸⁾ Ks. 22 kappale.

⁽⁹⁾ Joulukuun 31 päivänä 1994 myönnetyn tuen osalta katso Treuhandanstaltin toiminnasta tehdyt komission päätökset asioissa NN 108/91 ja E 15/92. Vuonna 1995 myönnetyn tuen osalta katso myös komission päätös asiassa N 768/94.

mahdollisesti 100 prosenttia. Taulukon C seitsemäs erä ei ole tukea⁽¹⁰⁾. Taulukon C kahdeksas erä ei ole tukea, koska valtion varoja ei ole käytetty. Investointien verohuojennus, joka on suuruudeltaan 442 000 Saksan markkaa⁽¹¹⁾ (neljäs erä), perustuu komission aikaisemmin hyväksymään aluetukijärjestelmään eikä sen vuoksi edellytä komissiolta toista hyväksyntää. Näin ollen tämän päätöksen kohteena ovat 22,752 miljoonan Saksan markan suoritukset.

- (23) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla voidaan 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluville tuille myöntää poikkeuslupa. ETM:lle, joka on vaikeuksissa oleva yritys, myönnettyille rakenneuudistustuille voidaan myöntää poikkeuslupa ainoastaan 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. Tätä poikkeusmääräystä voidaan kuitenkin soveltaa ainoastaan silloin, kun tuki täyttää valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen suuntaviivojen⁽¹²⁾ (jäljempänä 'suuntaviivat') arviointiperusteet.
- (24) Näiden suuntaviivojen vuoden 1999⁽¹³⁾ versiota ei voida soveltaa kyseisiin tukitoimenpiteisiin, koska uusien suuntaviivojen julkaisun jälkeen tukia ei ole enää myönnetty.
- (25) Komissio on sitä mieltä, että pelastus- ja rakenneuudistustuet voivat edistää tiettyjen taloudellisten toimintojen kehitystä muuttamatta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisön edun kanssa ristiriitaisella tavalla, kun suuntaviivojen 3 jakson edellytykset täyttyvät. Komissio hyväksyy tällaiset tuet näillä edellytyksin. Kun pelastamisen tai rakenneuudistuksen kohteena olevat yritykset sijaitsevat tukialueella, komissio ottaa tämän huomioon 88 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan mukaisesti aluepoliittisia näkökantoja unohtamatta, kuten suuntaviivojen 3.2.3 kohdassa todetaan.

B

- (26) Suuntaviivoissa määrätty arviointiperusteet täyttyvät ainoastaan silloin, kun rakenneuudistussuunnitelma pa-

⁽¹⁰⁾ Tukiasiassa NN 117/92 komissio katsoi, että työpaikkoja luoviin ympäristönsuojelutoimiin myönnetty rahoitusavustus ei ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea.

⁽¹¹⁾ Investointien verohuojennuksia koskeva laki: tähän lakiin perustuvia toimenpiteitä pidetään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisina alueellisina investointitukina, ja komissio hyväksyi ne EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna poikkeuksen nojalla (hyväksyty valtiontukijärjestelmä N:o N 494/A/95).

⁽¹²⁾ EYVL C 368, 23.12. 1994.

⁽¹³⁾ Ks. suuntaviivojen 7 jakso (EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2).

lauttaa vaikeuksissa olevan yrityksen pitkäaikaisen elinkelpoisuuden kohtuullisessa ajassa realististen olettamusten perusteella.

- (27) Kuten jo todettiin, ETM on vaikeuksissa oleva yritys⁽¹⁴⁾. Sen vuoksi tälle yritykselle voidaan myöntää rakenneuudistustukea.
- (28) ETM:n ongelmia ja niiden ratkaisemiseksi välttämättömiä toimenpiteitä kuvailtiin edellä⁽¹⁵⁾. Ennen yksityistämistä toteutetut toimenpiteet koskevat osaa näistä ongelmista ja yksityistämisen yhteydessä toteutetut toimenpiteet kaikkia muita ongelmia, mukaan lukien yhdistäminen emoyritykseen. ETM:n taloudellinen tulos vastaa yksityistämisen ajankohtaan asetettuja tavoitteita. Investoijan sitoumukset ovat jo vaikuttaneet ETM:n tilauskirjaan, jossa tammikuun 1999 lopussa oli tilauksia 7,8 miljoonan Saksan markan edestä, mikä on paljon alan keskiarvon yläpuolella. Vuodeksi 2000 ETM on saanut pyrolyysijärjestelmätilauksen Chilestä 6–8 miljoonan Saksan markan suuruisen muiden tilausten lisäksi. Elinkelpoisuuden palautuminen kohtuullisessa ajassa näyttää sen vuoksi realistiselta. Yritys täyttää siten tämän arviointiperusteet.

C

- (29) Rakenneuudistustukien on täytettävä suuntaviivojen mukaan myös se edellytys, että tuet eivät saa johtaa kilpailun kohtuuttomaan vääristymiseen.
- (30) Suuntaviivojen mukaan tuensaajan on supistettava tuotantokapasiteettiaan peruuttamattomasti, kun merkityksellisillä markkinoilla on rakenteellista ylikapasiteettia. Kun rakenteellista ylikapasiteettia ei ole, tuensaajan ei tarvitse supistaa tuotantokapasiteettiaan, mutta rakenneuudistuksen aikana se ei kuitenkaan saa yleensä lisätä kapasiteettia.
- (31) Kuten edellä jo todettiin⁽¹⁶⁾, merkityksellisillä markkinoilla eli ympäristötekniikan markkinoilla, joille myös pölynpoistolaitteiden ja savukaasujen puhdistuslaitteiden valmistus kuuluu, ei komission tietojen mukaan ole rakenteellista ylikapasiteettia. Nämä uudet markkinat näyttävät olevan kasvumarkkinat. Sen vuoksi ETM:n ei tarvitse supistaa tuotantokapasiteettiaan peruuttamattomasti. ETM on sitä paitsi vuoden 1990 jälkeen sulkenut osan tuotantokapasiteetistaan.

- (32) Koska suurin osa tuista on myönnetty jo kauan sitten, ei yksityistetty yritys voi tulevaisuudessaakaan käyttää tukia aggressiiviseen kilpailukäyttäytymiseen. Yhtä pieni on yksityistämisen yhteydessä myönnettyjen noin 10 mil-

⁽¹⁴⁾ Ks. 10 kappale.

⁽¹⁵⁾ Ks. 10 kappale.

⁽¹⁶⁾ Ks. 18 kappale.

joonan Saksan markan suuruisten tukien väärinkäytön vaara, koska tuet liittyivät tiettyihin, taulukossa A esitettyihin tarkoituksiin. Näin ollen kohtuuton kilpailun vääristäminen on vältetty.

- (33) Komission tiedossa ei ole, että tuensaajayrityksen eli ETM:n markkinoilla tai PKA-konserniin kuuluvien muiden yritysten markkinoilla olisi ylikapasiteettia.
- (34) Näistä syistä ja ottaen huomioon sen, että ETM on pk-yritys, jonka markkinaosuus ei ole suuri, komissio päätelee, että ETM:n hyväksi toteutetut tukitoimenpiteet eivät johda kilpailun kohtuuttomaan vääristymiseen.

D

- (35) Suuntaviivoissa edellytetään myös, että rakenneuudistustukien määrä ja intensiteetti on rajoitettava rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään ja sen on oltava suhteessa yhteisön kannalta odotettavissa olevaan hyötyyn. Lisäksi investoijan odotetaan osallistuvan rakenneuudistuksen rahoitukseen huomattavalla määrällä omia varojaan.
- (36) Rakenneuudistuskustannukset ovat yhteensä 49,836 miljoonaa Saksan markkaa. Tämä summa on, kuten jo edellä mainittiin, rakenneuudistuksen toteuttamisen edellyttämä vähimmäismäärä. Noin 17,442 miljoonaa Saksan markkaa kuuluu Treuhand-tukijärjestelmän soveltamisalaan eikä summaa oteta huomioon arvioitaessa tuen suhteellisuutta. Investoijan osuus loppuista 32,394 miljoonasta Saksan markasta on 8,5 miljoonaa eli noin 26 prosenttia, mikä on merkittävä osuus.
- (37) Tämän vuoksi komissio päätelee, että sen menettelyn aloittamisen yhteydessä esittämät epäilyt on poistettu ja tuen suhteellisuutta koskeva arviointiperuste täyttyy.

E

- (38) Suuntaviivoissa edellytetään myös, että komissiolle esitetty ja sen hyväksymä rakenneuudistussuunnitelma on pantava kokonaisuudessaan täytäntöön ja kaikkia komission päätöksessä säädettyjä ehtoja on noudatettava. Muutoin komissio toteuttaa toimenpiteitä tukien takaisinperimiseksi, jollei se muuta alkuperäistä päätöstään asianomaisen jäsenvaltion tekemän uuden ilmoituksen perusteella. ETM:n rakenneuudistus on käytännössä päätynyt. Saksa on lisäksi luvannut, että kaikki mahdolliset toimenpiteet suunnitelman täytäntöönpanon varmis-

tamiseksi toteutetaan. Tästä syystä komissio päätelee, että myös tämä suuntaviivojen arviointiperuste täyttyy.

IV PÄÄTELMÄ

- (39) Komissio toteaa, että Saksa on myöntänyt kyseiset tuet EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti. Kuten edellä todettiin⁽¹⁷⁾, komissio katsoo kuitenkin, että tuet soveltuvat yhteismarkkinoille, sillä ne noudattavat rakenneuudistustukia koskevia suuntaviivoja. Komissio on ottanut huomioon myös sen, että ETM sijaitse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisella tukialueella,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Saksan Entstaubungstechnik Magdeburg GmbH:lle (ETM) myöntämät 22,752 miljoonan Saksan markan tuet, jotka ovat tämän päätöksen kohteena, soveltuvat yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. Kyse on seuraavista toimenpiteistä:

- Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben -viraston (BvS) yksityistämisen yhteydessä myöntämä tuki (9,5 miljoonaa Saksan markkaa);
- BvS:n laina vuosina 1996 ja 1997 (12,2 miljoonaa Saksan markkaa);
- BvS:n myöntämä T & K -tuki (529 000 Saksan markkaa);
- investointituet vuosina 1996 ja 1997 (523 000 Saksan markkaa).

2 artikla

Saksan on esitettävä vuosittain kertomus rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanosta.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 22 päivänä joulukuuta 1999.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

⁽¹⁷⁾ Ks. 21–22 kappale.